

LOS HECHOS

Maija'quë Ì Joyore Ìsisi'i Ca Nëose'e

1 ¹Yë'ë caji Teofilo, yë'ë du'ru macarepa toya pëpëna si'aye Jesuja'a macarepa yo'o huëoquë yo'ose'e cui'ne ì ye'yase'e, cui'ne ì ma'tëmona sai macaja'a yo'ose'e si'aye toyahuë. ²Jà yë'ta'a ma'tëmo saima'në ì jëjo saocohua'ire jo'ya sahuani de'o joyo cocaiyepi iohua'i yo'o ja'ñe quëaëña. ³Cui'ne ju'isiquëpi huajëquërepa pa'iji cajë ñajajë caquë ja'në pa'ise'eje pa'irepa pani iñoquë cuarenta mu'seña ñaiquë Diusu cuañe te'tere quëaëña, jaohua'ire.

⁴Jà yë'ta'a Jesús ì jëjo saocohua'i ja're pa'i caëña:

“Jerusalénpi saima'pë utej'ë, ja'quë mësarute isisi'i ca nëose'ere yë'ë quëase'ere. ⁵Juan cato ocopi dopi. Jaje pa'iquëta'are a'ri maña se ñata sao mu'seña mësaruru cato de'o joyore pani do cuañoja'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, oco doyeje pa'ye.”

⁶Jesús quë'rona tsi'sijani Jesure sei'ë ñeje:

“Èjaë, ¿më'ë yurepi Israel pa'i ëjaëre necaija'quë a'ë, yëquëre de'oye cuañeja'quëre?”

Cajëna, Jesupi sehuoëña:

⁷“Jà cato pa'i asaye peoye a'ë. Coa ja'quëse'e neñe pa'iji. Jaje pa'ina, mësaruru ìti neja'a mu'se cui'ne ti yo'oja'a tëcahuëje asaye peoji. ⁸Jaje pa'iquëta'are de'o joyopi mësaruna dani pa'i maca tutu isi cuañoni Jerusalén, Judea yeja, Samaria yeja, coa si'a yeja pa'icohua'ire quëacaija'cohua'i a'ë, yë'ë yo'ose'e ayere.”

⁹Jà se ca tëjini ñajë nëcajëna, Jesús ma'tëmona sa cuañoëña. Sa cuañoquëna, sirioipi ìte peo huë'ñarepa tsio dani hueso. ¹⁰Jà yë'ta'a Jesús ma'tëmona mëñere ñajë nëcajëna, peo huë'ña pa'isicohua'ipi caya ëmëohua'i poja'i ju'i caña ju'icohua'ipi ñaini caëña, iohua'ire:

¹¹“Galilea pa'i ¿me yo'ojë ma'tëmore ñajë nëcaye'ni? Iquë Jesús mësaruru ja're pa'isiquëpi yure ma'tëmo sa cuañosiquë cui'naëpi co'ija'quë api, mësaruru ñajëna, saise'eje pa'ye.”

Judas Pa'isi Sa'rona Matiaspi Tsiojaise'e

¹²Jà maca Jesús jëjo saocohua'i Olivos ai cutihuëpi te'e kilómetro sani Jerusalénna co'ireña, jaohua'i cato sa'ë, huajë mu'se ja ja'ye cu'ye pa'iji,

cuñese'e ja'ye. ¹³Ja maca pai daripëna tì'ani ìohua'li huero pëani pa'li huë'e ìmëje'e tu'rihuëna mëni pëareña. Ìti pëasicohua'li cato pa'iyë: Pedro, Juan, Jacobo, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo mamaquë Jacobo, Simón yequë mami hue'yosiquë Zelote, cui'ne Jacobo mamaquë Judas. ¹⁴Si'aohua'li jaohua'li Jesús yo'je tsì ja're, cui'ne Jesús pëca ja'co María ja're cõni, cui'ne yequë nomiohua'li ja're cõni te'e cuasayepi si'anë Maija'quëre señu'u cajë tsi'sijë paë'ë.

¹⁵Ciento veinte sehuosicohua'li pa'icohua'ipi ja mu'seña te'e macana tsi'sirena, Pedropi jopore pana huëni nëcani caëña, ñeje:

¹⁶“Maija'quë do'ijë, Jesure tseacohua'ire sai saquë Judas yo'o ja'ñere Maija'quë joyopi Davidre du'ru quëaëña. Quëaquëna, toyapi. Ja toyase'e, Maija'quë joyo case'e tì'añe paji'i. ¹⁷Judas cato mai aquë paji'i. Cui'ne mai neñe ayere cõ nequë paji'i. ¹⁸Jaje pa'iquëta'a, co'aye yo'o do'ire saisi curiquëpi yejare huerohuë. Jaje pa'iquëta'are Judas cato siopëja'a meñe tomeni ètatu'u joquëna, si'aye èta mea etaëna, juquëna. ¹⁹Ja yo'ose'ere Jerusalén pa'icohua'ipi asani ìti tsiore hue'yohuë, tsie tsio. Ìohua'li cocarepa cato Acéldama hue'yoreña. ²⁰Jaje pa'ina, Salmos toya pëpë caji:

Ì pa'isi huë'e jëcõsi huë'e pa'ija'coa,
Pëa cõma'a huë'e.

Cui'ne caji, yequëje:

Ì yo'ora'ase'ere yequëpi yo'oye pa'iji.

²¹De'oji. Maipi iye macare payë, Jesús mai ja're pa'li macapi, mai ja're si'anë pa'icohua'ire Jesure Juan oco do macapi cui'ne ì ma'tëmo mëi macana mai ja're pa'icohua'ire. ²²Jaje pa'ina, de'oji, jaohua'li aquëni te'ire maire tsioja'quëre neñe. Nerena, jaëpi mai ja're cõni te'e Jesús ju'isiquëpi huëji'li, quëaja'quëre.”

²³Casi maca co'ejë cayaohua'ire tì'areña, José Barsabás cui'ne Matias. Josépi yequë mami Justo hue'equë paji'i. ²⁴⁻²⁵Tì'ani Maija'quëre ñeje se'jë: “Ja'quë, më'ëpi pai cuasaye ta'ñe asaquë a'ë. Yëquëre ìñoj'ë, ¿jequë a'ni, më'ë jo'ya nesiquërepa më'ë jëjo saõquërepa Judas co'aye yo'õquë ne huesësiquë nera'ase'e neja'quë?”

²⁶Seni tëjini neñañu'u cajë yo'ojëna, Matiasna Jesús jëjo saõquë pa'iyë tompëpi. Tomeina, jare ìti macapi, Jesús once jëjo saõcõhua'li ja're cõni pa'iquë põnëpi.

Maija'quë Joyo Daise'e

2 ¹Judío pai fiesta Pentecostés mu'se tì'asi maca si'aohua'li sehuosicohua'li te'e macana tsi'sini paë'ë. ²Pa'ijëna, cuasama'tore papi jai tutu jupë písico jutayeje pa'yerepa ma'tëmopi písico jutaëña. Jutani ìti písiyepi si'a huë'e tìmëëña, ìohua'li pa'li huë'ña. ³Ja maca pai ñapere toa corohuëaje pa'yepi ìohua'li siopëana ñai nëcareña. ⁴Ja maca yureta'a si'aohua'li de'o joyopi tìmësicohua'li pateña. Pa'ijë joyo necaina, yequë pai cocapi careña.

5Ja mu'seña Judío pai si'a hue'ña pa'icohua'ipi Jerusalénna tsi'sicohua'ipi pateña, de'oye yo'o pa'ipi. 6Pa'icohua'ipi tutu pisiyeje pa'yere asani tsi'sireña, iti pisi hue'ñana. Tsi'sini asareña, iohua'i cocapi, sehuosicohua'ipi cajëna. Asajë çmerepa jaje caye'ni? cuasahuë. 7Jaje cuasajë asa quëquëjë ai co'a ju'ijë sa'ñe cahuë:

“¿Si'aohua'i icohua'i Galilea pa'ita'a pai ñape cocapi caye'ni? 8¿Me neni pai ñape cocare papi cajëna, asaye'ni? 9Iye maca pa'iyë, Partia pai, Elam pai, Media pai, Mesopotamia pai, Judea pai, Capadocia pai, Ponto pai, cui'ne Asia yeja pai, pa'iyë. 10Pa'iyë cui'ne Frigia pai, Panfilia pai, Egipto pai, cui'ne Cirene quë'ro Libia pa'ije pa'iyë. Pa'iyë, cui'ne romano pa'ije, coa dani pa'icohua'ije judío pa'irepa cui'ne judío pai yo'oye coa se ye'yesicohua'ije pa'iyë. 11Pa'iyë, cui'ne Creta pai cui'ne Arabia pa'ije si'aohua'i pa'icohua'ipi asahuë, Maija'quë de'oyerepa yo'oyere pai ñape cocapi cajëna.”

12Si'aohua'i quëquë huesësicohua'i pa'ë, jerepa yeque cuasaye peoyerepa. Jaje pa'ijë sa'ñe se'ie:

“¿Iquere pare quëaquë'ni, iye yo'oyere?”

13Cajëna, yecohua'ipi cue'cuejë careña:

“Jaohua'i cato da huesoquëna, yo'ojë cayë.”

Pedro Caye Jaohua'ire

14Cajëna, ja maca Jesús jëjo saocohua'i aquë Pedropi yecohua'i i cajeohua'i once pa'iohua'i ja're çoni huëni nëcane tutu capi, ñeje:

“Judío pai cui'ne si'aohua'i Jerusalén pa'icohua'i asajë'ë. Iye mësarujë ye'ë caquëna, de'oye asajë'ë. 15Icohua'i daquëna yo'ojë cama'pë pa'iyë, mësarü cuasayeje pa'ye, yurena nueve pa'ito me cuepeye'ni. 16Iye cato coa ai jerepa Maija'quë caye quëacaiquë Joel caquë pa'ise'epi ti'aquë yo'oquëna cayë. I case'e cato caji:

17Tëji mu'señarepa ye'ë joyore paina isija'quë a'ë caji, Maija'quë. Isina, mësarü mamajë ëmëohua'i cui'ne nomiohua'i ye'ë ayere caja'cohua'i a'ë,

Posëohua'ipi caima'pëta'a çani ñañeje pa'ye ñajëna, quëasi'i. Cui'ne aiohua'i huëo hue'ñaja'a ñajëna, quëasi'i.

18Ja mu'seña ye'ë jo'yaohua'i ëmëohua'ina cui'ne nomiohua'ina ye'ë joyore isisi'i.

Isiquëna, ye'ë ayere quëacohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.

19Cui'ne ma'tëmopi pai ti ña ma'ñere iñoñe pa'ija'coa, Cui'ne yejare iñosi'i, tsiepi, toapi, cui'ne toa picopi,

20Ësë miama'quë de'oja'quë api,

Cui'ne ñañeje tsieje pa'i de'oja'quë api,

Iye cato mai Ëjaërepa ja daima'në pa'i ja'ñe a'ë.

I dai mu'serepa cato ëja mu'serepa cui'ne de'o mu'serepa pasipi.

21Ja mu'seña si'aohua'i ye'ëre secohua'i ti'aja'cohua'i a'ë, huaso cuañosicohua'i pa'ie.

Toyapi, Joel.

²²Israel pai asajë'ë, yë'ë caquëna. Mësarupi tsoe asayë, Jesús Nazaret aquë pai paji'i. Pa'ina, Maija'quëpi mësarü ña hue'ñana ìrepa pa'ìye ìnopi. Ìnoquë Jesuja'a Maija'quëpi pai yo'o t'la ma'ñere cui'ne jaiye de'oyere pare yo'o ìnopi. ²³Jaje pa'ita'are Maija'quë tsoe jaje yo'osi'i cuasa nëose'eje pa'ye, mësaruna ìte tseani quëni huani jeohuë, co'acohua'i jëñaja'a. ²⁴Jaje huani jeosicohua'ita'are Maija'quëpi ju'ìne huese'ere peo hue'ña nejoni huajëquëre huëopi, je ì pa'ima'quëni ju'ìnepi meñe quëco paco'ni. ²⁵Pai ëjaërepa David Jesús ayere caquë capi, ñeje:

Èjaëpi yë'ë tìñare pare pa'ina, ìse'ere si'anë ñahuë.

Ìpi yë'ë ëja te'tere pa'ito, yë'ëre si'aye co'aye pa'ìniye ne taõne peoji.

²⁶Jaje pa'ina, ai sihuayë, yë'ë joyopi, sihuaquë yë'ë yë'opopi jëjënë.

Më'ëpi ñacaina, quëcoquë pëa huajëja'quë a'ë.

²⁷Jare më'ëpi yë'ëre tasi daripëna jeoma'ë pa'ìjaquë a'ë.

Cui'ne yë'ë më'ë de'o jo'yaë capë ja'ju tiya huesëyeje paja'coa, më'ëpi ësequëna.

²⁸Më'ëpi yë'ëre ìnohuë, pa'ì ma'are pare,

Cui'ne më'ë ja're conì pa'ì ai sihuaja'quë a'ë, yë'ë.

Jaje capi, David, Jesús ca ja'ñe.

²⁹Israel pai asajë'ë, David mai ñecuë tsoe juquëna, tajë pa'ahuë'ë. Yureje ìte tajë pa'isicoje hui'yoma'copi pa'ico. ³⁰Israel pai ëjaërepa David cato Maija'quëre quëacaiquë paji'i. Jaje pa'ìpi asapi, Maija'quë care paquëpi ca nëose'ere ì tsëcapë aquëni Maija'quëpi Israel pai ëjaëre pare necai ja'ñere, ì meñe najëni. ³¹Jaje pa'ina, David ñaquë cayeje pa'yere capi, Cristo huëi ja'ñere. Io case'e cato caji: 'tasi daripëre ui huesëye paja'quë api,' cui'ne 'ì capëje ja'ju tiya huesëye paja'coa,' capi. ³²Jaje pa'ìye sëtë Maija'quëpi Jesure jare David casiquëni huëopi, huajëquëre. Ja yo'ose'e yëquëpi ñasicohua'ì a'ë. ³³Jaje pa'ina, Maija'quëpi Jesure ì ëja te'te ñu'ìja'quëre nepi, jerepa pa'ìre pare. Jaje neina, pëca ja'quëni de'o joyore pare ìsi cuañopi ì ca nëosiquëre ìsi cuañoni ìpi yure pai ñapere huahuecaji'i, huahuecayere jare yure mësarü ñajë cui'ne asahuë capi. ³⁴Jaje pa'ina, Davidpi ma'tëmo mëiñe papi. Jaje pa'ìye sëtë capi:

Èjaëpi yë'ë Èjaëre capi:

'Ja'rujë'ë, yë'ë ëja te'tena,

³⁵Yë'ëpi më'ëre sañope yo'ocohua'ìre më'ë quëo huë'ehuëna jëjo oa sao macaja'a.'

³⁶Jaje pa'ina, Jesús mësarü quëni huani jeocosiquëre Diosupi Èjaëre pare Cristo huasoquëre nepi. Iyere cato Israel pai asaye pa'ìji."

³⁷Jaje Pedro caquëna, asani joyore papi ai co'a ju'ìjè oijë Pedrore cui'ne ì cajeohua'ìre once pa'ìohua'ìreje sei'ë, ñeje cajë:

"¿Yëquë yure me neja'cohua'ì a'ni, Maija'quë do'ìjè?"

³⁸Sejëna, Pedro capi:

"Mësarü tayo yo'ose'ere saì to cuañoñe canì cui'ne de'o joyore ìsija'quë canì mësarü ja'në cuasase'ere jëoni Maija'quëna ponëne pa'ìji. Jaje yo'oni

pa'i ñape Jesuni cuasajë oco do cuañoñe pa'iji. ³⁹Maija'quë i joyo isisi'i ca nëose'e mësarü. Mësarü mamajë cui'ne so'o pa'icohua'i cui'ne si'aohua'i Maija'quë yë soija'cohua'i tse a'ë.”

⁴⁰Yequeje cui'ne capi, Pedro:

“Huasosicohua'i pa'ijë'ë, ai co'acohua'i jopo pa'icohua'ipi.” Jaje caquë yëhuopi.

⁴¹I jaje caquë yëhuoye asasicohua'ise'e oco do cuañoni tres mil Jesure sehuocohua'i paë'ë, ja maca. ⁴²Pa'ijë si'aohua'i Jesús jëjo daocohua'i ye'yayere de'oye sehuocajë nuñerepa paë'ë. Pa'ijë sa'ñe de'oye yo'ojë, Maija'quëre sejë cui'ne ao yëtoni aijë paë'ë, Jesús yo'ose'ere cuasajë.

Du'ru Macarepa Sehuosicohua'i Pa'ise'e.

⁴³Jesús ye'yaquë pa'isicohua'ipi jaiye pa'i yo'o ti'a ma'ñere yo'ojëna, ñajë ai cuasareña, merepa jaje yo'oye'ni cajë. ⁴⁴Itire pa'ë cuasajë asasicohua'ipi te'e cuasajë tsiosicohua'ipi pa'ijë co'amañaje te'e pahuë. ⁴⁵Si'aye iohua'i co'amaña isijë curi maña huerojë yecohua'i co'amaña caracohua'ina isihuë, iohua'ire caraye. ⁴⁶Jaje yo'ojë pa'icohua'ipi si'a mu'seña Maija'quëre sejë paë'ë, Maija'quëre se huë'ena. Jaje yo'ojë cui'ne iohua'i huë'ñana Jesure cuasajë aore yëtoni aijë te'e hue'ña tsi'sini aore huahuejë aijë sihuajë paë'ë. ⁴⁷Pa'ijë Maija'quë de'oquëre pa'ni cajë paë'ë. Si'aohua'i yecohua'ijë de'o paire pa'ë cajë ñahuë. Cajë ñajëna, Èjaëpi jero sa'na jai paire ite sehuocohua'ire nepi. Nequëna, jai pa'i sehuocohua'i huaso cuañosicohua'i paë'ë, mu'se ñape.

Cu'ima'quëre Jujucaise'e

3 ¹Te'e mu'se na'iquëna, Pedropi cui'ne Juanpi conï Maija'quëre se hora a las tres pa'i maca Maija'quëre se huë'ena saë'ë. ²Satena, jarote cu'ima'quëpi De'oco hue'yosi eta sa'ro yë'quë macare da ñosiquëpi ñu'i Pedrore cui'ne Juanre caca huëojëna, curiquë seji'i. Jaë cato tsi'nëna cu'ima'quë paji'i, da cacacohua'ire curiquë sejaquë cajë dasiquëpi. Jaje pa'ipi si'a mu'seña paipi ite sañojëna, curi hueroquë ñu'iquë paji'i, eta sa'ro yë'quë macare ñu'i. ³Jaje curi ñu'i sei ñu'iquëpi Pedrore cui'ne Juanre ñani curiquë seji'i, tsoe caca tëjiye ja'i macare pa'ijëna. ⁴Seina, Pedropi ite ñani capi: “Ñajë'ë, yëquëni.”

⁵Caquëna, curiquëre isisi'quë cama'quë cuasaquë ise'ere ñaquëna,

⁶Pedropi capi, ite:

“Yë'ë curiquë peoyë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë payere isisi'i. Jesús Nazaret aquë mamipi cayë huëni cu'ijë'ë.”

⁷Caquë Pedropi ëja te'te jëtëna tseani naë huëo nëcoquëna, te'ere papi jë'a huëni nëcapi. Huëni nëcaquëna, i nëcañoa cui'ne i jëo peto ca jëaye carapi. ⁸Caraëna, de'oye nëcaquë cuji'i. Ja maca yureta'a iohua'i ja're tsioni te'e Maija'quëre se huë'ena cacani Maija'quëre de'oquëre pa'ni caquë sihuaquë sa'caquë yo'opi. ⁹Cacani cu'i Maija'quë de'oquëre pa'ni

caquë sihuaquë yo'oquëna, si'aohua'i ite ñahuë. ¹⁰Ñajë quëquë huesëhuë, ite yo'ose'ere cuasajë. Noni Maija'quëre se huë'e eta sa'ropi De'oco hue'e hue'ñapi curi sei ñu'ina, ñacohua'i sëte quëquëhuë, i cu'iyë ñani.

Pedro Yëhuoye

¹¹Iti co'yasiqüepi Pedrorë cui'ne Juanre tseani ñuni saoma'ë yo'opi. Yo'oquëna, ña quëquëjë si'aohua'i Pórtico de Salomón ca hue'ñana huë'huëjë saë'ë, iohua'i pa'i hue'ñana ñañu'u cajë. ¹²Jai pa'i tsi'sijëna, ñani Pedro capi:

“¿Me yo'ojë Israel pa'i ai cuasaye'ni? Iquëre yëquë tutupi pa'nita'a Maija'quëre yëquë ai oi do'ipi ne co'yarena, cu'iyeyë ñajë mësarü yëquëse'ere ai ñañë. ¹³Iquë ju'iquëre cato, mai aohua'i, Abraham Diusupi Isaac cui'ne Jacobo Diusupi ne co'yapi. I necaiquë Jesuni jerepa pa'ire iñoquë. Mësarü pa'i ëjaëna tseani isirena, Pilato de'oquë api cuasani joyesi'i caquëna, mësarü ësehuë. Jajë pa'ina, mësarü ësesiquë pa'iyere iñoquë yo'opi. ¹⁴Iquë de'oye nuiñe yo'oquëni joyeye ësejë pa'ire huaiquëni joyejë'ë, cahuë, mësarü. ¹⁵Jajë yo'oni pa'iyë isi Ejaëni mësarü huani jëohuë. Jajë yo'osicohua'ita'are Maija'quëpi huajëquëre huëopi, ite. Jajë yo'ose'e yëquëpi ñasicohua'i a'ë. ¹⁶Iquë mësarü noni ñaquëre, Jesure necaiquëre pare asa do'ipi tutu isipi. Isina, ñañë, mësarü. Jesure necaiquëre pare asa do'ipi iquëre ju'iñe ti peoquëre pare ne co'yapi, mësarupi ñañë, si'aohua'i iti yo'ose'e.

¹⁷Asayë, yureta'a mësarü Jesure huai maca yo'ose'e. Mësarü cui'ne mësarü ëjaohua'i cato jare cajë yo'oyë, cuasama'pë coa noni huesë huani jëohuë. ¹⁸Jajë yo'ojëna, Maija'quë cato ite quëacohua'i ja're Cristo ju'iñe pa'lji tsoe hue'ña case'ere yo'o ti'api. ¹⁹Jajë pa'ina, mësarupi Maija'quëna daijë'ë. Dani ja'në yo'ose'e jëojë'ë, mësarü co'aye yo'ose'ere tëno jëocaija'quëre. Jajë yo'ojëna, ñani Maija'quëpi de'oye pa'iyë isi'ñe pa'i api. ²⁰Tsoe hue'ña mësarute isisi'i, Cristore cuasa nëosiquëni Jesuni jëjo daoquë mësaruna. ²¹Jajë pa'iquëta'are yure cato ite quëacaicohua'i tsoe hue'ña pa'isicohua'i ja'në ca'ñeje pa'ye si'a co'amaña ne de'hua macaja'a Cristo ma'tëmöre pa'lja'quë api. ²²Jajë pa'ina, mai aiohua'ire Moisés quëapi, ñeje: ‘Ejaë Diusupi yë'ëje pa'ire ite quëacaija'quëre neja'quë api, mësarü aquëni. Si'aye i caye de'oye sehuocaijë'ë. ²³Si'aohua'i i caye sehuocaima'cohua'i cato, pa'i pa'i daripëpi tirona nejosicohua'i pa'lja'cohua'i a'ë.’

²⁴Si'aohua'i Maija'quëre quëacaicohua'i Samuel pa'inëpi de ñata dao mu'seña cato iye mu'seña pa'i ja'ñere cahuë. ²⁵Jajë pa'ina, mësarü a'ë, ite quëacaicohua'i mamajë Maija'quë isisi'i ca nëose'ere pacohua'i, Abrahamre ca nëose'e pacohua'i. I case'e cato caji: ‘Më'ë tsëcapë acohua'lja'a iye yeja pa'icohua'i si'aohua'i de'oye pa'iyë isi cuañoja'cohua'i a'ë.’ ²⁶Jajë pa'ina, mësarupi co'aye pa'iyere jëoni ponëjëna, de'oye pa'iyë isisi'i caquë Maija'quëpi i mamaquëre ju'isiquëni huëoni mësaruna du'ru jëjo daopi.”

Pedrore Cui'ne Juanre Coye

4 ¹ Pedro cui'ne Juan ja yë'ta'a pãire cajëna, Israel pai ëjaohua'ipi cui'ne Maija'quëre se huë'e ñacai soldado pai ëjaëpi cui'ne saduceo pai çoni da titahuë. ² Titani jaohua'ipi pëijë asahuë, ju'isicohua'i huëiye pa'iji, Jesús huëise'epi ñnopi cajëna, Pedropi cui'ne Juan çoni. ³ Asani tseahuë. Tseani na'i huesëye sëte paire co huë'ñana cohuë, se ñatasi mu'se ñañu'u cajë. ⁴ Jaje yo'ojëta'are iti quëaye asasicohua'i jai pai sehuohuë. Ja maca sehuosicohua'ire ëmëohua'ise'ere cuëcueto cinco mil pai paë'ë.

⁵ Ñatasi mu'se Jerusalénna tsi'sihuë, Israel pai ëjaohua'i, aiohua'i cui'ne cuañese'e ye'yacohua'i çoni. ⁶ Jarote Maija'quë huë'e ñacai ëjaërepa Anásjë paji'i. Pa'ina, cui'ne yecohua'ijë paë'ë, Caifás, Juan, Alejandro çoni. Pa'ijëna, cui'ne si'aohua'i Maija'quë huë'e ñacai ëjaërepa sëcapë tsi'sisicohua'ipi paë'ë. ⁷ Pa'ijë cuañehuë, Pedrore cui'ne Juanre dajë'ë. Carena, darena, ïohua'i jopona nëconi ñeje cajë se'i'ë:

“¿Ique tutupi panita'a iquei mamipi mësarü cajë iye ñeje yo'oye'ni?”

⁸ Sejëna, Pedro de'o joyopi i ja're pa'iye sëte ïohua'ire sehuoquë capi:

“Mai ëjaohua'i cui'ne mai aiohua'i asajë'ë. ⁹ Ju'iquëre jujuse'ere me neni ne co'yare'ni cajë seni asañu'u cajë señe sëte quëasi'i. ¹⁰ De'o'ji. Jaje pa'ito, si'aohua'i mësarü asa huë'ñana quëañu'u, si'aohua'i Israel pai asajajë cajë. Iquë iye maca si'aohua'i mai ñajëna, pa'iquë cato Jesucristo Nazaret aquë mami do'ire co'yapi, mësarü quëni huani jëorena, Maija'quëpi huajëquëre huëosiquë do'ire. ¹¹ Iquë Jesús mësarü huë'e necohua'ipi do'i peoquëre ñasi quëna pë api. Jaje pa'isiquëta'a yure cato iti quëco pa quëna përepa de'opi. ¹² Jaje pa'ina, Peoji, yequë paire huasoquë. Maija'quë maire huasoja'quëre yequëre necaiye papi.”

¹³ Ca'raye peoyerepa Pedropi cui'ne Juanpi çoni cajëna, ñajë ëjaohua'ipi cuasahuë, icohua'i ai ye'yema'cohua'i a'ë cui'ne pai pa'iyeje ye'yema'cohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi cui'ne Jesús ye'yaquë pa'isicohua'i a'ë. Jaje cuasajë ñajë quëquë asahuë, ïohua'i cayere. ¹⁴ Jerepa, cui'ne ïohua'i ja're çoni iti co'yasiquëje pa'ina, ñajë ti sañope cayeje pahuë. ¹⁵ Pajë ja maca tsi'si sitopi Pedrore cui'ne Juanre etajë'ë carena, etahuë. Etarena, ïohua'ise'e sa'ñe coca cahuë. ¹⁶ Ñeje cahuë:

“Si'aohua'i Jerusalén pa'icohua'i asayë, iye pai yo'o ti'a ma'ñere yo'ose'e. Jaje asajëna, maipi jaje yo'oye pahuë ca ti'añe peoji. ¿Jaje pa'ito yure me neja'cohua'i a'ni, icohua'ire? ¹⁷ Jaje pa'ito iyere yo'oñu'u. Iye yo'osi coca jerepa jai saiye paja'core huajo yëni quëcoñu'u ïohua'ini iye macapi jerepa paire quëaye paja'cohua'ire, Jesús ayere.”

¹⁸ Cani yureta'a ïohua'ire soini cuañehuë, Jesús aye paire cama'pë pa'ijë'ë, cui'ne i ayeje paire ye'yama'pë pa'ijë'ë cajë. ¹⁹ Cuañëjëna, Pedropi cui'ne Juanpi sañope sehuojë cahuë:

“Mësarupi cuasani ñajë'ë, ¿iquepi de'oquë'ni, mësarü cayere sehuoye, panita'a Maija'quë cayere? ²⁰ Yëquë ñase'ere cui'ne asase'ere quëaye pa'iji.”

²¹Pa'i cato ne co'yasiquëni ñani Maija'quë ai de'o'ji cajë sihuahuë. Jaje sihuajëna, ëjaohua'ipi Pedrorre cui'ne Juanre si'señu'u cuasajëta'a pa'ini ca'rajë si'sema'pë coa huajo yëni eto saohuë. ²²Pa'i ne ti'a ma'ñere papi co'yasiquë cato cuarenta ometëca jerepa paquë pajji'i.

Ca'rama'cohua'i Cui'ne Necaija'quë Api Asacohua'i Pa'iyere Señe.

²³Eto saorena, Pedro cui'ne Juan sehuosicohua'i quë'róna sani Israel ëjaohua'i cui'ne aiohua'i case'ere si'aye quëahuë. ²⁴Quëajëna, asani si'aohua'i te'e cajë Maija'quëre sei'ë, ñeje:

“Ëjaë ma'tëmo cui'ne yeja, jai tsiaya, si'aye iote pa'iyere de'huasiquë,
²⁵më'ëpi de'lo joyoja'a cahuë, më'ë jo'yaë David yë'opoj'a ñeje:

¿Me yo'ojë pa'i josa yo'ojë caye'ni?

¿Me yo'ojë pa'i ti cuasama'pë coa huëojë jaje neñu'u ca nëoñe'ni?

²⁶Pa'i ëjaohua'ipi cui'ne ëjaohua'ipi con'i,

Maija'quëre cui'ne maire huasoquëre sañope yo'oñu'u cajë te'e cuasajë yo'oyë.

²⁷Iye daripëna Herodes cui'ne Pilato cui'ne yequë pa'i cui'ne Israel pa'i tsi'sini Jesure sañope yo'ohuë, më'ë sahuani isisiquëre. ²⁸Jaje yo'ojë yo'o ti'acaë'ë, më'ë jaje yo'osi'i cuasa nëoquë pa'ise'ere. ²⁹Yure Ëjaë, yëquë më'ë jo'yare iohua'i huajo yëyere ñani isijë'ë, më'ë coca, ca'rama'pë quëa ja'ñere. ³⁰Jesús më'ë mamaquë cocare quëajëna, më'ë tutupi ju'icohua'ire jujuye, yequë mu'seña pa'i ja'ñe iñoñe cui'ne pa'i yo'o ti'a ma'ñere yo'ojë'ë, Jesús do'ipi.”

³¹Jaje seni tējisi maca iohua'i se sitopi ñu'cueo. Ñu'cuecona, si'aohua'i de'lo joyo timësicohua'i paë'ë. Pa'ijë Maija'quë coca quëahuë tiñarepa, ca'rama'pë.

Si'a Co'amaña Si'aohua'i Te'ona Pase'e

³²Jai pa'i sehuosicohua'i pa'icohua'ipi te'e cuasajë cui'ne nëina, paë'ë. Pa'ijë co'amañaje si'aohua'i te'ena pahuë. Te'ijë yë'ëse'e te'i pasi'i caquë yo'oquëje peopi. ³³Peojëna, Jesús jëjo saocohua'ipi si'a tuturepa quëahuë, Jesús ju'isiquëpi huëise'ere. Quëajëna, Maija'quëpi ñacaina, si'aohua'i de'oye paë'ë. ³⁴Pa'ijëna, te'ijë iohua'i aquë co'amaña caraquëna, ai yo'oquë peopi si'aohua'i pahuë. Ja payere cajë yejaña panita'a huë'ña pacohua'ipi isijë curi neni, ³⁵Jesús jëjo saocohua'ina dani curi isihuë. Jaohua'ipi si'aohua'ire iti pa'i ñapere caraye ja'ye huahuejajë cajë isihuë. ³⁶Jaje yo'opi, levita José hue'equëni, Chipre saodohuë aquëni Jesús jëjo saocohua'ipi Bernabére hue'yosiquëpi. Bernabé cani cayë “Yëhuo huasoquë mamaquë”. ³⁷Jaëpi i yejare isiquë curi neni Jesús jëjo daocohua'ina curi dani isipi, iohua'ipi ñajë huahuejajë caquë.

Ananías Cui'ne Safira Co'aye Yo'ose'e

5 ¹Jaje pa'iquëta'are yequëpi Ananías hue'equëpi i paco Safira ja're yejare isihuë. Isini curi neni, ²si'aye isiye pañu'u te'e cuasahuë. Cuasani iohua'i pa ja'ñe de'huahuë. De'huaní yequere Jesús jëjo

saocohua'ina isipi, iohua'ipi ñajë huahuejajë caquë. ³Isiquëna, Pedropi capi:

“¿Ananías ique do'ire huati ëjaë më'ë joyona cacaë'ni yeja do'i saisi curire më'ëpi yequere de'huani yequere isiquë si'aye isiyë caquë de'o joyore cosojaquë caquë? ⁴¿Yejaë më'ë yeja pa'ima'ona, jaje yo'ou? ¿Curije më'ë curiquë pa'ima'ëna, jaje yo'ou? ¿Merepa më'ë jaje yo'osi'i cuasaë'ni? Painsi më'ë cosoma'ë paë'ë. Maija'quëni më'ë cosohuë.”

⁵Caquëna, Ananías asani juni taji'i. Si'aohua'i i juni taïse'e asasicohua'i quëquë huesëhuë. ⁶Ja maca yureta'a posëohua'ipi dani i capë cañapi tunani sani tahuë.

⁷Tres horas tëto sai maca Ananías nëjo cacao, io ëjëre yo'ose'e asama'copi. ⁸Cacacona, Pedropi iote seji'i:

“¿Mësarü case'e ja'ye yeja do'i isire?”

Caquëna, cao:

“Jaje pa'ijë'ë, järe ja ja'ye isihuë.”

⁹Cacona, Pedropi capi:

“¿Me neni mësarü te'e jaje yo'oñu'u cuasani ëjaërepa joyore neñañu'u cajë yo'oye'ni? Jecohua'i daiyë, më'ë ëjëre taïcöhua'i cui'ne yure më'ëni saja'cohua'i a'ë.”

¹⁰Ca macarepa Safira huajërepa juni taço'ë, Pedro quëo yë'quë macana. Juni taïscopi uiona, posëohua'ipi cacani ti'ani sani tahuë, io ëjëre taïcico yë'quë macana. ¹¹Ja maca si'aohua'i sehuosicohua'i cui'ne si'aohua'i iti yo'ose'e, asasicohua'i quëquë huesëhuë.

Iñoñe Cui'ne Pai Yo'o Ti'a Ma'ñere Yo'ose'e

¹²Pai pa'i hue'ñana Jesús jëjo saocohua'ipi jaiye de'oye yo'ohuë, pai yo'o ti'a ma'ñere cui'ne iñoñere. Yo'ojëna, si'aohua'i Salomón nequë pa'isi tu'rihuë pa'icona, tsisijë yo'ohuë. ¹³Te'lijë yecohua'i aquë tsiosi'i caquë yo'oye papi, iohua'ire. Jaje pa'iquëta'are pai cato de'ocohua'i a'ë, cuasajë. ¹⁴Yo'ojëna, ëmëohua'i cui'ne nomiohua'i Ejaëre sehuoni jai pai paë'ë. ¹⁵Cui'ne ju'licohua'irejë cai saina cui'ne ju'licohua'ire sayena oeni ma'añana eto oehuë, Pedropi da saina, i pai to'oupi jaohua'i acohua'ina ju'aquëna, co'yajajë cuasajë. ¹⁶Cui'ne Jerusalén yërëhue pai dari pa'icohua'ipi jai pai Jerusalénna daë'ë, ju'licohua'ire cui'ne huati quë'iohua'ire dajë. Dajëna, si'aohua'i juju cuañohuë.

Pedrore Cui'ne Juanre Huani Jëoñu'u Cajë Yo'oye

¹⁷Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë ja're saduceo pai pa'icohua'ipi si'aohua'i con iohua'i yo'oyere ñajë oicohua'i paë'ë, cui'ne yo'o ti'añe peo do'ire. ¹⁸Ñani pëijë Jesús jëjo saocohua'ire tseani co'aye yo'ocohua'ire co hue'ñana cohuë. ¹⁹Cosicohua'ini Maija'quë huiñaëpi ñami paire co huë'e eta sa'ro hui'yoni etopi, ñeje caquë:

20 “Sani p̄aire qūej̄äjä, m̄esaru iye huaj̄eje pa'iyere Maija'qūere se hūe'epi n̄ecaj̄e.”

21 Caëna, asasicohua'ipi ñatani i case'ej̄e pa'ye Maija'qūe hūe'ena nea hūe'ñarepa cacani p̄aire ye'ya hūeohūe. Jaje ye'yaj̄ena, Maija'qūe hūe' ñacaicohua'i ëjaë cui'ne i ja're con̄i pa'isicohua'ipi ëjaohua'ire pase'e coca cayena soihūe, si'aohua'ire Israel pa'i aiohua'ire coca cañu'u caj̄e. Ja maca tsi'sini Jesús j̄ejo saocohua'ire co hūe'ña ñu'icohua'ire qūer̄ej̄aj̄ia'cohua'ire j̄ejo saohūe. 22 J̄ejo saoj̄ena, soldadopi co hūe'ena sani coa ña j̄ujahūe, tsoe peoj̄ena. Jaje ña j̄ujani co'ini ñeje caj̄e qūehūe:

23 “P̄aire co tu'rihūe cato de'oyerepa s̄iosico paji'i. Pa'ina, cui'ne soldado p̄aije eta sa'noare n̄ecaj̄e de'oyerepa ñahūe. Jaje pa'ioni hu'i'yoj̄e ñaj̄ena, ti pa'i peoco paji'i, sa'ñahūe.”

24 Caj̄ena, j̄are asani Maija'qūe hūe'e ñacaicohua'i ëjaërepa, Maija'qūere se hūe'e ñacai soldado p̄ai ëjaë cui'ne aiohua'i con̄i cahūe: “¿Jerore pana ja yo'ose'e n̄ej̄aj̄i ja'ñe a'ni?” 25 Jaje yo'oj̄e ca macarepa te'i t̄itani capi:

“M̄esaru cosicohua'ipi Maija'qūere se hūe'ere n̄ecaj̄e p̄aini ye'yaȳe.”

26 Caqūena, asani soldado p̄ai ëjaëpi i soldado p̄ai ja're saji'i, tseasi'i caqūe. Tseasicohua'ita'a co'aye yo'oye p̄ahūe, p̄ai pi p̄eti hūeoni qūena p̄epi j̄eama'cohua'ini cuasaj̄e ca'raj̄e. 27 T̄itani iohua'ire tseani sahūe, ca t̄eji ëjaohua'i qūe'rona. Sarena, Maija'qūe hūe'e ñacaicohua'i ëjaëre papi capi, iohua'ire:

28 “Tsoe m̄esarute cahūe ȳeqūe, jaë Jesús aye ti p̄aire ye'yama'p̄e pa'ij̄e'ë caj̄e. ¿Casicohua'ini m̄esaru cato me yo'ore'ni? M̄esaru cato si'a Jerusalén jaë aye ye'yayepi t̄im̄e huesoȳe. Cui'ne jase'e yo'oye pa'ni ȳeqūerej̄e jaëre huani j̄eosi do'i qūe'iohua'ire cañu'u caj̄e yo'oȳe.”

29 Caqūena, Pedropi cui'ne i cajeohua'i Jesús j̄ejo saocohua'ipi sehuoj̄e cahūe, ñeje:

“Ȳeqūe cato Maija'qūe cayere sehuocaiye pa'iji, pa'ni p̄ai cayere. 30 M̄esaru cruzuna deoni huani j̄eosi qūere mai aiohua'i Diosupi huaj̄eqūere hūeopi, Jesure. 31 Maija'qūepi hūeoni i ëja te'tena ñopi, ite. P̄aire de'oye saqūere neni cui'ne huasoqūere nepi, ite, Israel pa'ipi Maija'qūena co'ini iohua'i co'aye yo'ose'e saicaja'qūe caqūe. 32 Iye yo'ose'e ȳeqūe ñasicohua'ipi qūeaye cui'ne Maija'qūe ite sehuocohua'ire isi joyo de'o joyoj̄e ñasicūepi qūej̄aj̄i.”

33 Jaje cayere asani Israel pa'i ëjaohua'ipi p̄etit̄eni huani j̄eoni'u caj̄e yo'ohūe. 34 Jaje yo'oj̄e ca ëjaohua'i jopore te'i fariseo Gamaliel hue'eqūe paji'i, si'a pa'i de'oye caj̄ena pa'iqūerepa, cui'ne cuañese'e ye'yaqūerepa. Jaëpi hūeni n̄ecani cuañepi: “Jesús j̄ejo saocohua'ire hue'sena eto saoj̄e'ë, ëa maca cacaja'cohua'ire,” capi. 35 Caëna, etosi jeteyo'je ije pa'i ëjaohua'ire capi:

“Israel pa'i m̄esaru jaohua'ire yo'o ja'ñe de'hua ñani yo'oj̄e'ë. 36 Cuasaj̄e'ë, cui'ne Teudas yo'ose'ere. Ai tsoe maca, jaë je'qūe ëjaëre pa'ë caqūe yo'opi. Yo'okūena, cuatrocientos p̄airepa ite pe'tehūe. Pe'tej̄ena, iti saqūeni huani j̄eorena, ite pe'tecohua'i peo hūe'ña tiya huesëhūe. Ja maca carajaji'i, ja yo'ose'e si'aye. 37 Ja jeteyo'je p̄aire cūecue mu'seña pa'i maca Judas Galilea aqūepi cui'ne ëja'e'ë caqūe yo'opi. Yo'okūena, ite pa'i pe'te hūeohūe. Pe'te

huëorena, ini huani jeorena, ite pe'tecohua'i peo hueña tiya huesëhuë.
 38 Jaje pa'ina, mësarute yëhuoquë cayë. Jaohua'ire yo'oye jeoni ñuni saojë'ë,
 iohua'ise'e pa'ijajë. Jaje pa'ina, iyepi pa'i tse pani coa carajai ja'ne a'ë. 39 Jaje
 pa'iquëta'are iyepi Maija'quë tse pa'ito mësaruru ne ti'añe paja'cohua'i a'ë.
 Jaje pa'ito ñare pajë yo'ojë'ë. Yo'ojë Maija'quëni sañope yo'oyë, mësarupi."

40 Caëna, asani i case'e sehuocaë'ë. Ja maca yureta'a Jesús jëjo
 saocohua'ire soini si'seni, Jesús coca ti quëaye pajë'ë, cani yureta'a ñuni
 saohuë. 41 Ñuni saojëna, Jesús jëjo saocohua'ipi etajë Maija'quëpi jaje
 yëna Jesús mami do'ire ai yo'oyë cuasajë sihuahuë, pa'i ëjaohua'i quë'ropi
 etajë. 42 Etasicohua'ipi si'a mu'seña Jesús de'o cocare quëajë ye'yahuë,
 Maija'quëre se huë'ena cui'ne huë'ñana.

Siete Paire Ao Huahuecohua'ire Nese'e

6 1 Ja mu'seña sehuocohua'ipi jai pa'i sehuojë jojo saiye sëte, griego pa'i
 coca cacohua'ipi sañope ca huëohuë, hebreo pa'i coca cacohua'ini
 griego pa'i hua'jeohua'ini si'a mu'seña huahueyere de'oye huahuecaima'pë
 pa'iyë cajë. 2 Jaje cajëna, asani doce pa'iohua'i Jesús soisicohua'ipi
 si'aohua'ire sehuosicohua'ire tsi'soni cahuë:

"Co'aji, yëquëpi huahueye ñañere cajë, Maija'quë coca quëayere jeoto.

3 Jaje pa'i do'ire sehuosicohua'i mësarupi mësaruru acohua'ini siete pa'iohua'ire
 co'ejë'ë, mësaruru ai de'o paire ñacohua'ini, ta'ne asacohua'ini cui'ne de'o joyo
 timësicohua'ini. Ti'arena, jaohua'ina iye co'amaña yo'o ja'ne isiñu'u, yëquë.

4 Isini yëquë cato Maija'quëre sejë cui'ne i coca quëajë pañu'u."

5 Carena, si'aohua'i jaje yo'oñu'u cuasani sahuajë ti'ahuë, Estebanre,
 Maija'quëre asaquëre pare, de'o joyore timësiquëre, Filipere, Prócorore,
 Nicanorre, Timónre, Parmenasre, Nicolásre, Nicolás cato ja'në Israel pa'i
 yo'oye sehuc aquë paji'i, Antioquía aquë. 6 Ti'ani Jesús jëjo saocohua'i
 quë'rona sahuë, iohua'ire. Sarena, jaohua'ipi iohua'i siopëana patojë
 Maija'quëre secacaë'ë.

7 Maija'quë coca jero sa'na jai saco'ë. Jai saiona, sehuojë jai pa'i paë'ë,
 sehuocohua'ijë Jerusalén pa'icohua'ipi. Jaje jai pa'i sehuojëna, cui'ne
 Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ijë sehuohuë, te'ohua'ise'e.

Estebanre Tseña

8 Maija'quë isi tutu de'oyere pare paquë'ni Esteban pa'i yo'o ti'a ma'ñere
 yo'o ñnopi, pa'i daripë pa'icohua'ire. 9 Jaje yo'oquëna, ñani Jo'yaohua'i
 pa'isicohua'ipi eta huajësicohua'i hue'yo huë'e pa'icohua'ipi cui'ne Cirene
 acohua'ipi, Alejandría acohua'ipi, cui'ne Cilicia acohua'ipi, cui'ne Asia yeja
 acohua'ipi Estebanre sañope ca huëohuë. 10 Ca huëosicohua'ita'a ca ti'añe
 pahuë, de'o joyo isiyepi ta'ñerepa caquëna, si'aye. 11 Ja maca yureta'a
 Moisésre cui'ne Maija'quëre sañope caquëna, asahuë, caja'cohua'ire curipi
 saihuë. 12 Sairena, jaohua'ipi si'a iti daripë paire ne huëohuë, jai co'a coca.

Jaje ne huëorena, aiohua'i cui'ne cuãñese'e ye'yacohua'i Estebanre huajo huëohuë. Huajo huëoni tseani ca tëji ëjaohua'i quë'rona sahuë. ¹³Jaje yo'ojë cui'ne coa cosoja'cohua'ireje nesicohua'ipi ñeje cahuë:

“Maija'quëre se huë'ere iquë ai sañope caquë api cui'ne cuãñese'eje sañope caquë api. ¹⁴Cui'ne Jesús Nazaret aquëpi Maija'quëre se huë'e nejoja'quë api. Nejoquë cui'ne Moisés maire jeocaise'ere tiñe ponaja'quë api, caquë api, iquë.”

¹⁵Si'aohua'i iti maca ñu'icohua'ipi cui'ne ëjaohua'ipi coní Esteban tsiare ñahuë, huíñaë tsiaje pa'iore pare hue'equëna.

Esteban Paire Sehuoye

7 ¹Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre papi Estebanre seji'i.
“¿Më'ëre jaje yo'oquëre pani jãohua'i caye caquë?”

²Seina, Esteban sehuoquë capi:

“A'yëohua'i, cui'ne ja'quëohua'i, asajë'ë, yë'ë caquëna. Maija'quë de'loquëpi mai ai Abrahamna ñai iñopi, Mesopotamiare pa'ina, Harán yejana ja saima'në. ³Iñoquë capi: ‘Më'ë yeja cui'ne më'ë cajeohua'ire jeoconi saijë'ë, yë'ë iñoja'a yejana.’ ⁴Caëna, Abraham Caldea yejapi etani Harán yejana sani paji'i. Pa'ina, pëca ja'quë juni huesëpi. Juquëna, jeteyo'je Maija'quëpi Abrahamre iye yejana dapi, yure mësarú pa'i hue'ñana. ⁵Jaje pa'iquëta'are iti yejana co'amaña necani isiye papi. Quëo tsa'cuja'toje isiye papi. Jaje pa'iquëta'are isija'quë a'ë ca nëopi, i ju'isi jeteyo'je i tsëcapë tseco pa'ija'core. Ja mu'seña cato Abraham mamajëre peoquë pa'inije jaje capi. ⁶Yequeje cui'ne Maija'quëpi capi, ite: ‘Më'ë tsëcapë acohua'ipi yequë pai yejare huero pa'ija'cohua'i a'ë. Pa'ijëna, jo'yaohua'ire pajë co'aye yo'ojã'cohua'i a'ë, cuatrocientos ometëcarepa.’ ⁷Yequeje capi, Maija'quë: ‘Yë'ëpi mësarute jo'yaohua'ire neni pasicohua'ire saija'quë a'ë. Ja jeteyo'je mësarú eta huajëni yë'ëre iye macapi necaijë pa'ija'cohua'i a'ë.’ ⁸Ca nëose'ere yo'ojajë caquë Abrahamre Diusupi cuãñepi, cui'ri ca'nire tëajë'ë, caquë. Jaje pa'ina, Abraham i mamaquë Isaacre ocho mu'seña coasiquë pa'ina, cui'ri ca'nihuë maca tëapi. Jaje cui'ne yo'opi, Isaacje i mamaquë Jacobre. Iquë Jacobpi si'aohua'ire i mamajëre jaje yo'opi, Israel pai doce tsëcapëa pëca ja'quëohua'i pa'ija'cohua'ireje.

⁹Mai aipë Jacobo mamajëpi yo'jei Josére pëca ja'quëpi ai oina cui'ne oni cuãñoñe peojë isi jeohuë, Egíptona sajjajë cajë. Jaje pa'iquëta'are Diusupi José ja're coní paji'i. ¹⁰Pa'i si'aye i ai yo'oye huasopi. Coçai cui'ne ta'ñe yo'oye isipi. Isiquë cui'ne Egípto ëjaëre papi de'oye ite ñacai ja'ñeje necaji'i. Necaina, Josére Egípto pai ëjaëre hue'yopi. Cui'ne i Faraónrepa pa'i huë'e ñacaiquëre pare hue'yopi.

¹¹Ja maca si'a Egípto yeja Canaán yeja ao ëa ju'iñe paji'i, ai yo'o mu'seña. Pa'ina, mai aipëje aiñe ti peocohua'i paë'ë. ¹²Pa'ijëna, Jacobpi Egíptore ao pa'iji, asani i mamajëre mai aipëre jëjo saopi. Iye saise'e cato du'ru macarepa

saise'e a'ë. ¹³Tijupë cayaye acore satena, Josépi i maja'yë jupëre yë'ë mësaru yo'jei'ë caquë quëapi. Jaje quëaquëna, asani Faraónpi ja tsëcapë aquë api caquë Josére ñapi. ¹⁴Ja jeteyo'je Josépi pëca ja'quë Jacobre cui'ne i tsëcapë setenta y cinco pai pa'icohua'ire Egíptona daij'ë, caquë cuañepi. ¹⁵Jaje cuañëina, Jacob Egíptona sani paji'i. Pa'iquëpi juji'i. Jaje cui'ne i mamajëje jujuhuë, mai aipëje. ¹⁶Ja maca tarase'e Siquemna sani cojena o'a huesohuë. Abraham curipi Hamor mamajëre hueroquë pa'isi yejana oareña.

¹⁷Maija'quë Abrahamre ca nëose'e ti'añe ja'i maca pa'ina, Israel pai jai pai jojo sateña, Egípto yeja. Jaje yo'oni jai pai pateña. ¹⁸Jaje pa'i maca Josére ñama'quëpi yequepi Egípto pai ëjaë cuañe huëouña. ¹⁹Cuañe huëoni iye ëjaëpi mai paire care payeje pa'ye caquë, co'aye yo'oquë tsire ja'a coasichua'ire jëocoj'ë ju'ija'cohua'ire caquë cuañepi, pëca ja'quëohua'ire. ²⁰Ja mu'seña Moisés coa. Coaëna, Maija'quë sihuaquë ñapi, ite. Jaëni pëca ja'quëohua'ipi toaso ñañëohua'ire huë'ena ñajë pahuë. ²¹Pa jujani jëocoye pa'ijëna, Faraón mamacopi ite ini mamaquëre pare ai de'huayeje pa'ye ai de'huaa. ²²Jaje pa'ina, Moisés cato Egípto pai ta'ñe yo'oyere ye'yesiquë paji'i. Jaje pa'ipi tutu caquëpi cui'ne yo'oyeje i case'eje yo'oquë paji'i.

²³Cuarenta ometëcaña papi i paire Israel paire ñasi'i cuasapi. ²⁴Cuasaquëpi ñaquëna, Egípto paipi Israel paire co'aye yo'oquëna, ñani Moisés cocasi'i caquë yo'oquë Egípto paire huani jëopi. ²⁵Moisés cato jaje yo'oquëna, ñani i cajeohua'ipi Diosu iohua'ire huasoja'quëre jëjo daoquë api cuasajajë caquë yo'opi. Yo'oquëta'are i cajeohua'ipi jaje cuasaye pahuë. ²⁶Yo'osiquëpi ñatasi mu'se Israel paipi cayaohua'i sa'ñe uihuajëna, Moiséspi ti'api. Ti'ani uihuama'pë pa'ijajë caquë capi: '¿Me neñu'ju te'e tsëcapëta'a sa'ñe uihuaye'ni?' ²⁷Caquëna, iti se ai huaiquëpi Moisésre jëtëpi jëjo saquë capi: '¿Nepi më'ëre pai ëjaëre cui'ne yëquë yo'oye ñaquë ne de'huaja'quëre nere'ni?' ²⁸¿Ñamina'a Egípto paire huani jëose'eje pa'ye yë'ëre huani jëosi'i caquë?' ²⁹Caquëna, iyere asani Moisés Madián yejana cati saji'i. Sani jarote ti yejare huero pa'i caya mamajëre papi.

³⁰Cuarenta ometëca tëtö saisi maca, zarza nëpi toa corohuërepa tsë'isicoja'a huiñaëpi ñai nëcapi, Siná cutihuëna cuene yejana. ³¹Caní ñañeje pa'ye Moisés ñaquë iquere pa'ni cuasaquë ñapi. Jaje cuasaquë de'oyerepa ñasi'i caquë tsiojai asapi, Ejaë yë'ore ñeje caquëna: ³²'Yë'ë cato më'ë aipë Diosu a'ë. Abraham, Isaac, cui'ne Jacob Diosu a'ë, Yë'ë.' Jare asani Moisés iti ca huë'ña ñama'ë, ca'raquë coa tsasi huëouna. ³³Ja maca Ejaëpi caëña: 'Dutaj'ë, quëo ju'iyë. Më'ë nëca huë'ña cato de'o huë'ñare pa'ë. ³⁴Egípto yejare pa'ijë yë'ë pai ai yo'oye tiñarepa ñaquë pa'iyë. Aiohua'ipi ai yo'ojë oijëna, asani huasosi'i caquë cajehuë. Jaje pa'iyë sëtë daij'ë, yë'ëpi më'ëre Egíptona jëjo saosi'i.'

³⁵Israel pai cojë '¿nepi më'ëre pai ëjaëre cui'ne yëquë yo'oye ñaquë ne de'huaquëre nere'ni casiquëni?' Maija'quëpi pai ëjaëre cui'ne paire huasoquëre neni jëjo saopi, iohua'i quë'rona. A'ri soquë yë ñasiquë huiñaëpi

coçaina, yo'o ti'ajaquë caquë. ³⁶Iquë Moisés mai aipëre Egítopi etopi, pai yo'o ti'a mañere yo'oquëna, cuarenta ometëcahuëña. ³⁷Jare iquë Moiséspi capi, Maija'quëpi mësarü aquëni yë'ëje pa'ire neja'quë api, ite quëacaiquë pa'ija'quëre. ³⁸Cui'ne jare iquë Moiséspi Israel pai ja're tsi'sini coca ca'aji'i, jeto cuene yejana. Jare ipi huiñaëre coca ca'aji'i, Sinaí cutihuëna. Jare ipi mai aipë ja're pa'aji'i. Cui'ne jare ipi pa'i cocarepa asapi, maire quëa ja'ñeje.

³⁹Jaje pa'iquëta'are mai aipë cato sehuocaiye coehuë. Coejë Egíptona co'iñu'u cahuë. ⁴⁰Jaje cajë Aarónre cahuë, yëquëre saja'a diusuohua'ini necaijë'ë. Huesëyë. Me sa'repa yëquëre Egítopi etosiquë Moisés neni jo'cuarepa nëiji, cahuë. ⁴¹Jaje cani duruhuequëje pa'ire diusu api cajë de'huahuë. De'huani ite isiñu'u cajë nëicohua'ire huani isijë cui'ne jai pai tsi'sini iohua'i de'huasi diusure sihuajë yo'ohuë, Maija'quë api cajë. ⁴²Jaje yo'ojëna, Maija'quëpi jãohua'ire ña jujani jeocopi ma'ñocohua'i ma'tëmo pa'icohua'ini secohua'i pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, Maija'quëre quëacaicohua'i toyapëna toyase'e pa'iji, ñeje:

Israel pai, ¿mësarü jeto cuene yeja cuarenta ometëca pa'i maca, Yë'ëre sihuajë de'oye señu'u cajë nëtërojaicohua'ire huani isijë, cui'ne co'amaña coa isijë yo'ore?

⁴³Pahuë, mësarü jaje yo'oye. Coa ai jerepa Moloc diusu huë'ere hue'ejë sajë, Cui'ne Refán diusu ma'ñoconi hue'ejë sajë
Cui'ne mësarü señu'u cajë de'huasi diusuohua'ini hue'ejë sajë yo'ohuë.
Ja do'ire mësarute yë'ëpi Babiloniana jëjo saoja'quë a'ë.

⁴⁴Ja maca cato mai aiohua'i ca'nipi nesi huë'ere pahuë, Maija'quë ja're. Jaje yo'oñu'u, cajë nejaquë nese'ere iño huë'ere. Ja huë'e cato Moisésre Maija'quë caquë iñoni ñeje pa'iore nejë'ë caquë cuañese'ëje pa'iore nesico paji'i. ⁴⁵Ja huë'e mai aiohua'i tsoe pasiconi Josué ja're daicohua'ipi te'e iohua'i daiyeje dahuë, yecohua'i yeja jio maca Maija'quëpi iohua'i ñajëna, yequë paire nejo maca. Jaje pahuë, ja huë'e David pa'i macaja'a. ⁴⁶Pajë pa'icohua'ini Davidpi Maija'quëre de'oye ña cuãñoquëpi Jacob Diusu huë'e necasi'i cuasapi. ⁴⁷Cuasaquëta'a papi. Necaiye paquëna, mamaquë Salomónpi necaji'i. ⁴⁸Jaje pa'iquëta'are Maija'quë irepa cato pai nesi huë'ere pa'ima'quë api. Jaje pa'ina, Maija'quëre quëacaiquëpi capi, ñeje:

⁴⁹Ma'tëmo cato yë'ë pa'i hue'ña'ë. Yë'ë ñu'i cuãne hue'ña'ë.

Yeja cato yë'ë quëo meñe tsa'cupa hue'ña'ë.

¿Jaje pa'ito me yë'ë huë'e necaija'cohua'i a'ni? caji, Ëjaë.

¿Jero a'ni, yë'ë pëa huajëja'to?

⁵⁰Si'aye yë'ë ne saose'epi pa'ito.

⁵¹Jaje pa'iquëta'are mësarü cato nuiñerepa asajëta'a nuñere pare yo'oyere coecohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi cajonoaje asama'cohua'ipi cui'ne joñoaje ti Maija'quëre cuasama'cohua'i a'ë, mësarü. De'hue Maija'quë joyore sañope yo'ocohua'i a'ë. Aiohua'i pa'ise'ëje pa'iohua'i a'ë. ⁵²Jaje pa'ina, ¿jequë a'ni, Maija'quëre quëacaiquë mësarü aiohua'i co'aye yo'oye

pasiquë? Ti peoji, telje. Jaje pa'ina, co'aye yo'ojë huani jeohuë, nuñerepa pa'i dai ja'ñere quëacohua'ire. Yure ipi nuñerepa pa'ipi daquëna, mësarupi tseani huani jeohuë. ⁵³Mësaru huiñaohua'ipi cuañese'e isijëna, isicohua'i de'oye sehuocaima'pë pa'iyë.” Jare capi, Esteban.

Estebanre Huani Jeõe

⁵⁴Jaje caquëna, asani Estebanre ai pëijë cuji qui'cohuë. ⁵⁵Jaje yo'otoje Esteban cato de'o joyo timësiquëpi ma'tëmöre ñaquë Maija'quë de'oyere pare ñapi. Ñaquë cui'ne Jesure ñapi, Maija'quë ëja të'hui quë'rore nëcaquëna. ⁵⁶Ñani capi:

“Ina ma'tëmo hui'yosiconi ñañë, cui'ne Jesupi Maija'quë ëja të'huire nëcaquëna.”

⁵⁷Caquëna, asani pëijë cajonoa pë'pëni cuijë ina da tome daë'ë. ⁵⁸Da tome dani tseani pai daripëpi etoni quëna pëapi jea hueahuë, co'aye yo'oquë api cajë. Huaicohua'ipi iohua'i caña du'teni te'e posë Saulo hue'equëna, isihuë, ñacaijë'ë cajë. ⁵⁹Quëna pëapi jeajëna, Estebanpi Maija'quëre seï capi:

“Ëjaë Jesús, yë'ë joyo më'ëpi de'huacaijë'ë.”

⁶⁰Caní ja maca do're ja'runi ai tutu capi:

“Ëjaë yë'ëre huaicohua'i yo'ose'e saïma'ë pa'ijë'ë.” Jare caní jujji'i.

8

¹Juni huesëquëna, iti maca Saulo nëcaquë ñaquëpi. De'oji, Estebanre huaisë'e cuasaquë ñapi.

Sehuosicohua'ire Saulo Yo'oye

²De'o paire papi Estebanre ai oijë tã jeohuë. ³Jare yo'ojëna, Saulo cato sehuosicohua'ire hue'ña ñape cacaquë ëmëohua'ire, nomiohua'ire, quërë etoquë co hue'ñana cosi'i caquë yo'opi.

Samaria Paire De'o Coca Quëaye

⁴Jaje yo'ojëna, Jerusalénpí etasicohua'ipi si'a hue'ña saijë huaso coca quëahuë. ⁵Quëajëna, iohua'i aquë Felipepi Samaria daripëna sani Jesús coca quëapi. ⁶Quëaquë pai yo'o tija ma'ñe yo'opi. Yo'oquëna, ñajë si'aohua'i tsisini ai asahuë, Felipe caye. ⁷Jai pai huati quë'iohua'i pa'isicohua'ipi huatire eto sao cuañohuë. Huatiohua'ipi etajë cuijë etahuë. Cui'ne jai pai cul'ima'cohua'ijë, cui'ne do'pëjë cu'icohua'ijë co'yasicohua'i paë'ë. ⁸Ja yo'o do'ire ja daripë acohua'i ai sihuahuë.

⁹Ja sihua hue'ñare te'i ëmë Simón hue'equë ja'në dahuë pa'isiquë paji'i. Samaria paire care payeje caquë jerepa pa'i a'ë caquë yo'osiquë paji'i.

¹⁰Jaje pa'ini si'aohua'i a'ricohua'i maña cui'ne jaicohua'ina coní i caye asacaijë cahuë:

“Iquë api, irepa Maija'quë tuture paquërepa cahuë.”

¹¹Jaje cajë ite de'oye i caye sehuocaë'ë. Tsoe hue'ña noni i dahuë ñañepi yo'oquë care payeje caquëre sëte jaje sehuocaë'ë. ¹²Jaje yo'ojë pa'icohua'ipi

Felipe quëayere asani Maija'quë cuañe te'te ayere cui'ne Jesucristo ayere asani emëohua'li cui'ne nomiohua'li sehuohuë. Sehuoni oco do cuañohuë. ¹³Do cuañojëna, i Simónque sehuoni oco do cuañoni ai de'oyere pare pai yo'lo ti'a mañiere ñaquë ai de'oyere pa'ni cuasaquë Felipe ja're te'e cu'li huëopi.

¹⁴Samaria paipi Maija'quë coca sehuorena, Jesús doce soisicohua'ipi asani Jerusalén pa'icohua'ipi Pedrore cui'ne Juanre jëjo saohuë, Samariana. ¹⁵Jëjo saorena, sani Samaria sehuosicohua'ire Maija'quëre sećaca'ë, de'lo joyore pajajë cajë. ¹⁶Jesús mai Ējaë mamipi do cuañosicohua'ita'a ja yë'ta'a de'lo joyo peocohua'li paë'ë. ¹⁷Ja do'ire Pedro cui'ne Juanpi jëñapi jëjo pajë Maija'quëre sejëna, de'lo joyore isi cuañohuë.

¹⁸Jëñapi Jesús jëjo saocohua'ipi jëjo pajë sejëna, Maija'quë joyore isiña. Isina, ñani Simónpi curipi huerosi'li cuasaquë caëña.

¹⁹“Isijë'ë, ja tuture pare yë'ëje isina, ja tutupi yë'ëpi jëñapi patoquë seina, de'lo joyore isi cuañoja'cohua'ire.”

²⁰Caquëna, Pedropi ite capi:

“Më'ë curiquë ja're më'ë ne huesëye pa'iji. Maija'quë isiye curiquëpi hueroye peoji. ²¹Maija'quë ña huë'ña më'ë nui joyo peoyë. Jaje pa'ina, ja tutupi isi cuañone peoji, më'ë. ²²Më'ë co'aye cuasayere jeocojë'ë. Jeoconi mai Ējaëre sejë'ë. Seina, de'hue oni yeje'ñe pa'li api, më'ë jaje cuasase'e. ²³Yecohua'ipi de'oye yo'ojëna, ñani sihuama'ë. Ñañepi më'ë timësiquëpi pa'ina, ñaquë cayë. Ja do'ire më'ë co'aye cuasayepi huesiquëre paji, më'ëre.”

²⁴Caquëna, Simónpi capi:

“Mësarupi yë'ë do'ire sećacajë'ë, Ējaëre. Si'aye mësar case'ëje pa'ye tëto saiye paja'core yë'ëre.”

²⁵Iye a'ë, maire caquë Jesús yo'ose'e cajë quëajë cui'ne Maija'quë coca quëa tējini Jesús jëjo saocohua'ipi Samaria yeja a'ri daripëana, de'lo coca quëahuë. Quëa tējini yureta'a Jerusalënna co'ihuë.

Felipe Cui'ne Etiopia Aquë Yo'ose'e

²⁶Ja jeteyo'je mai Ējaë huiñaëpi Felipere capi:

“Huëni Jerusalén ma'ana saijë'ë, Gazana sai ma'ana huë'ehuë te'tena.”

Iye ma'a cato cuënesi yejaja'a sa sai ma'a paji'i. ²⁷Caëna, asani Felipe huëni ja ma'aja'a saji'i. Saiquëpi ma'ana Etiopia paire ti'api. Jaë cato ëjaërepa paji'i. Etiopia ëjao curi de'huacaiquë paji'i. Jaëpi Jerusalënna Maija'quëre sesi'li caquë saiquë paji'i. ²⁸Jaje saiquëpi i yejana co'iquë caballopi quërecore ñu'li sai Maija'quëre quëacaiquë Isaías toyase'ere ñaquë saji'i. ²⁹Saina, joyopi Felipere capi:

“Caballo quëreco quë'rona saijë'ë.”

³⁰Caëna, Felipe tsiojai asaquëna, Isaías toyase'ere ñaquë caquë saji'i, Etiopia aquëpi. Ja maca ite seji'i:

“¿Asaquë më'ë, më'ë ñase'e?”

³¹Seina, sehuopi:

“¿Me asa ti'añe'ni, iti quëaquëpi peoto?”

Cani Felipere yè'è ja're mēni ñu'i saijë'è caquë seji'i.

³²Toyasico i ñasico cato ico paco'è, ñeje caco:

Huai hue'ñana yēi ñamare sayeje pa'ye sahuë, ite.

Sarena, tēacohua'i ña hue'ñana yēi ñama memēne pañeje pa'ye memēne papi.

³³Teaye pa'i paji'i. Jaje pa'ita'are nuñerepa de'oye ite necaiye pahuë.

Iye yeja pa'iquēni i pa'iyē naë tēa jēoñere, çnēpi cacaija'cohua'i a'ni, i tsēcāpē?

³⁴Etiopia aquēpi Felipere seji'i:

“Quēare pajë'è, yè'ère. ¿Neni caquë'ni, Maija'quēre quēacaiquë ija'a co'ye caquë panita'a yequēni caquë?”

³⁵Caquēna, ja maca Felipe Etiopia pai ñasico acopi toyase'e cayēpi huēoni Jesús aye de'o coca quēapi, ite. ³⁶Quēaquēna, oco quē'roja'a sa sai Etiopia aquēpi capi:

“¿Ina oco iñore pa'iji, yè'ère doye de'oma'quë?”

³⁷Caquēna, Felipepi capi:

“Mē'ēpi si'a joyorepa de'oye sehuoquë pa'ito doye de'o'ji.”

Caquēna, ipi capi:

“Jesucristo Maija'quë mamaquë api asayë, yè'è.”

³⁸Caēna, ja maca omejani si'a jupë cayaohua'i Felipe cui'ne Eunuco conī oco quē'rona sa cajeni Felipepi oco dopi. ³⁹Do tējini tumasi maca mai Ējaë joyopi Felipere sapi. Tirona saēna, Etiopia aquë tijupë ñama'è paji'i. Jaje pa'iquēta'are sihuaquë saji'i. ⁴⁰Felipe cato Azoto daripēre paji'i.

Pa'i pai ñape dari Maija'quë coca quēaquë Cesarea daripēna ti'api.

Saulo Sehuoye

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Jaje yo'oye pa'ina, Saulopi Jesure sehuosicohua'ire huasi'i caquë yo'oquēpi Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ējaērepa quē'rona saji'i. ²Sani ite seji'i: Toyacajjē'è, Damasco pai tsi'si huë'ñana, si'aye yè'ēpi cacani co'equë Jesure sehuocohua'ire ēmēohua'ire cui'ne nomiohua'ireje tseani huēni Jerusalēna dani coja'quēre capi. Caquë seina, toyacaquēna, saji'i. ³Sai je'nērepa Damasco quēno macare pa'ina, ma'tēmopi Saulona miañerepa ju'api, si'aēre cuasama'tore papi. ⁴Ju'aquēna, yejana tani yè'ose'e caquēna, asapi:

“¿Saulo, Saulo, Me yo'oquë yè'ère josa yo'oquë'ni?”

⁵Caquēna, Saulopi seji'i:

“¿Ējaë, mē'è iqueipi caquë'ni?”

Caquēna, yè'ose'e sehuopi:

“Jesu a'è, yè'è. Mē'è sañope yo'oquë a'è. Tsoa tarapë jējēsë ñaca quē'iopi duruhuequēre jējo saojēna, huequēpi tarapēna co'ye titoquë pani a'si ju'iquë api, mē'è cui'ne yo'oyë, huequë yo'oyeje pa'ye.”

⁶Caquēna, Saulopi quēquēni tsasiquë capi:

“¿Yè'è Ējaë, iquere yo'oja'quë a'ni, yè'è?”

Caquëna, capi:

“Huëni ja daripëna cacajë'ë. Jaropi më'ë yo'o ja'ñe quëaye pa'iji.”

7Caquëna, Saulore cöcöhua'lje asahuë. Asajëta'a iti caquëre ñama'pë ai quëquëni cama'pë päë'ë. 8Pa'ijëna, Saulo yejapi huëni ñacoa sëtaquëta'a ñama'ë paji'i. Jaje ñama'ë pa'ina, ite cöcöhua'ipi jëtëna tseajë Damasco sahuë.

9Sarena, toaso mu'seña ñama'quëpi, aima'quëpi, cui'ne ucuma'quëpi coa paji'i.

10Pa'ina, Damasco daripëre te'i Jesure sehuosiquë paji'i. I mami cato Ananías hue'equë paji'i. Pa'ina, jaëna canï ñañeje pa'yeja'a mai Èjaëpi ñaini capi:

“¡Ananías!”

Caquëna, capi:

“Èjaë, pa'iyë.”

11Sehuoquëna, mai Èjaëpi ite capi:

“Huëijë'ë. Huëni saijë'ë, Nui ma'a hue'yosi ma'ana. Sani 'iñore Saulo Tarso aquë pa'iquë' caquë sejë'ë. Judas huë'ena Maija'quëni sëi pa'iji.

12Pa'iquëpi canï ñañeje pa'yeja'a ñapi. Te'i ëmë Ananías hue'equëpi dani jëñapi ite jëjo paquë ñaja'quë caquë sëcacaina, Maija'quëre.”

13Caquëna, asani Ananíaspi capi:

“Èjaë, iquëpi Jerusalén daripë pa'icohua'ire, më'ëre sehuocohua'ire ai sañope co'aye yo'o'ji jai pai cajëna, asahuë, yë'ë. 14Jaje pa'ipi yure iñona daji'i, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëohua'i cuañesi tutupi si'ahua'ire më'ëre sëcöhua'ire tseseni huëni sasi'i caquë.”

15Caquëna, Èjaëpi capi:

“Jaje pa'ita'are sani ñajë'ë. Yë'ëpi ite soihuë, yë'ë cocare Israel paire quëacaiquë, cui'ne yequë paire quëacaiquë, cui'ne ëjaohua'ire quëacaiquë pa'ljaquë caquë. 16Yë'ë coca quëa do'ire ipi ai yo'oye pa'i ja'ñere ite iñosi'i.”

17Caëna, Ananíaspi Saulo pa'i huë'ena sani cacani i jëñapi Saulore patoquë capi:

“Saulo, yë'ë yo'jei, Èjaë Jesupi yë'ëre ma'aja'a më'ëre daina, ñasiquëpi jëjo daopi. Më'ëpi ñaquë pa'ljaquë caquë, cui'ne Maija'quë joyo quë'i pa'ljaquë caquë.”

18Ca macarepa ñacoa pa'ise'epi so'coje pa'yepi to'mepi. Tomeina, de'oye ñaquë de'oni huëni oco do cuaño'pi. 19Do cuaño'si jeteyo'je, ao ani, tutu tsi'soni, Damasco sehuosicohua'i ja're pëani tsoe maca mu'seña paji'i.

Damasco Paire Saulopi Yëhuoye

20Tutu tsi'sosiquëpi Israel pai tsi'si hue'ñana Jesucristo Maija'quë mamaquë api, quëa huëopi. 21Quëaquëna, si'a asacohua'ipi ai cuasajë co'a ju'ljë cahuë:

“Iquëpi Jerusalén pa'icohua'ire huëni Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ina sani isisi'i caquë daisiquë api.”

22Jaje catoje Saulopi ai jerepa nuñerepa capi, Jesús cocare ca'raye peoyerepa. Ca'rama'ë quëaquë capi, Cristo api, mai huasoquërepa. Jaje quëaquëna, Israel pai Damasco acohua'ipi asajë ai cuasahuë, ¿merepa neni ja jerepa caquë'ni? cajë.

Saulo Yahuerepa Saiye

²³Ai tsoe mu'seña quëaquë pa'ina, ñani Israel paipi Saulore huani jeoñu'u cuasahuë. ²⁴Cuasani yo'ojëna, Saulo de'hue asapi, ñohua'i yo'oye huañu'u cajë si'a mu'señapi, cui'ne ñamiñapi daripë eta sa'noa ñape utehuë, Saulote. ²⁵Utejë pa'ina, Jesure sehuosicohua'ipi ñami jai do'rohuëna Saulote ayani jai daripë tëhuopaja'a meñe casahuë. Casarena, de'hue catipi. Jaje jëapi, de'hue.

Saulo Jerusalén Pa'iyë

²⁶De'hue jëasiquëpi Jerusalénna Saulopi tì'ani Jesure ye'yecohua'i ja're conì pasi'i caquë yo'oquëna, jaohua'ipi sehuoma'quë api cuasajë ìte ca'rahuë. ²⁷Ca'rajëna, Bernabépi Saulore Jesús jëjo saocohua'i quë'rona dani ñnoquë quëapi, ìte yo'ose'ere ñeje: Iquë Damasco ma'ana mai Èjaëre pare ñasiquë api. Mai Èjaëre papi ìte coca caquëna asasiquë api, cui'ne Damasco daripëna ca'raye peoyerepa quëcoquë Jesús coca de'oye quëasiquë api, capi Bernabé. ²⁸Jaje quëaquëna, “de'oji,” careña. Saulo Jerusalénna pëapi. Pëani ñohua'i ja're cu'i yo'oquë Jesús cocare ca'raye peoyerepa quëapi. ²⁹Israel pa'ita'a griego cocapi cacohua'ire coca caquë cui'ne sañope cajëna, ije sañope caquë yo'opi. Quëaquëna, jaohua'ipi ìte huañu'u cajë yo'ohuë. ³⁰Yo'ojëna, sehuosicohua'ipi asani Cesareana sahuë, ìte. Jaropi yureta'a Tarso yejana jëjo saohuë, Saulore.

³¹Ja maca si'aohua'i sehuosicohua'i Judea yeja pa'icohua'i, Galilea yeja pa'icohua'i cui'ne Samaria yeja pa'icohua'i sañope yo'oye jeorena, de'oye pa'i huëohuë. Pa'ijë joyo pa'iyë ai tutu quë'iohua'i de'ohuë. De'ojë Maija'quë yëyere de'oye sehuocaijë paë'ë. Pa'ijëna, de'o joyopi cocaina, si'a mu'señaja'a sehuocohua'ijë pa'ijë jai saë'ë.

Eneas Ne Co'yaye

³²Pedropi sehuosicohua'ire do'i ñasi'i caquë saisiquëpi Lida pa'icohua'ireje sehuosicohua'ire ñasi'i caquë saji'i. ³³Saisiquëpi ñaquëna, Jarote te'i emë Eneas ì mami hue'equëpi, ocho ometëca uiquë paji'i, ti cu'ima'quëpi. ³⁴Pa'ina, Pedro ñani ìte capi:

“Eneas, Jesucristopi më'ere ne co'yaji, huëni më caiñe de'huajë'ë.”

Ca macarepa huëji'i. ³⁵Huëina, ñasicohua'ipi Lida acohua'ipi cui'ne Sarón acohua'ipi Èjaë Jesucristore sehuohuë.

Dorca Ju'isico Huëiyë

³⁶Ja mu'seña Jope daripëre te'o nomio sehuosico paco'ë. Io mami cato Tabita hue'ecopi, griego coca cato Dorcas caye pa'iji. Jao cato peocohua'ire de'oye cocaico paco'ë. ³⁷Jaje pa'ioipi ju'i huëoni juco'ë. Jucona, io ca'nihuë tsoani emëje'e tu'rihuëna oahuë. ³⁸Qani Pedrore esa Jopena daijë'ë, tsoe nëiñe peoyerepa cajë huëoja'cohua'ire cayaohua'ire

jëjo saohuë, sehuosicohua'ipi. Jope cato Lida quëno macare pa'iyë sëte. Jajë yo'ohuë, Pedropi Lidare pa'iji asani.

³⁹Sani huëojëna, Pedropi johua'i ja're çoni saji'i. Sa t'j'asi maca ju'isico ui hue'ñana ëmëjele tu'rihuëna ìte sahuë. Sasi maca si'a hua'jeohua'i oijë ìo necaisi cañare ìte ìnohuë. ⁴⁰Jà maca Pedropi si'aohua'ire eto saoni do're ja'runi Maija'quëre seji'i. Sesi jeteyo'je ju'isicore ñaquë capi: "Tabita huëijë'ë."

Caquëna, sëtani ìte ñani huëni ja'ruo. ⁴¹Ja'ruona, Pedropi ìo jëtëna tseani huëo nëcopi. Huëo nëconi sehuosicohua'ire cui'ne hua'jeohua'ire soini huajëco pa'ico yure caquë ìnopi. ⁴²Iye yo'ose'ere si'a Jope daripë pa'icohua'i asahuë. Asani jai paì Èjaëre sehuohuë. ⁴³Iye yo'osiquëpi Pedro Jope daripëna pëapi. Pëani tsoe mu'seña maña Simón huë'ena, ca'ni de'huaquë huë'ena.

Pedro Cui'ne Cornelio

10 ¹Cesarea daripëre te'i ëmë Cornelio hue'yosiquë paji'i, cien soldado paì ëjaë. Capitán paji'i. ¹ Cien soldado tsëcapë aquë mami cato Italiano hue'yosico paco'ë. ²Jaë cato de'oquë paji'i, Maija'quëre ca'raquëpi. Jajë pa'ipi si'a ì huë'e acohua'i ja're Maija'quëre seì pa'iquë paji'i. Jajë pa'ipi peocohua'ire de'oye isipi, cõcasi'ì caquë judfo paìre, cui'ne si'a mu'seña Maija'quëre seì paji'i. ³Pa'ipi te'e mu'se na'iquëna, tres pa'ì maca ca'ni ñañeje pa'ye ñaquëna, Maija'quë jëjo daoquë hui'ñaëpi ì huë'ena cacapi. Cacaquëna, tiñarepa ìte ñapi. Ñaquëna, capi: "¡Cornelio!"

⁴Caquëna, ìni ñaquë quëquëni seji'i, ìte:

"Èjaë, ¿Iquere yëquë'ni?"

Caquëna, hui'ñaëpi capi:

"Më'ë se'ne Maija'quë asaji, cui'ne më'ë peocohua'ire de'hue cõcai yo'oyeje ñaji, Maija'quë capi, jajë pa'iyë sëte. ⁵Yure ëmëohua'ire Jopena jëjo saojë'ë, Simón Pedro hue'yosiquëre quërëjajia'cohua'ire. Pedro cato yequë Simón huë'ere pëasiquëpi pa'iji. ⁶Yequë Simón ca'ni de'huaquë huë'ere pa'iji. Já huë'e cato jaira t'ëtëpare pa'iji."

⁷⁻⁸Maija'quë jëjo daosiquëpi saisi maca Cornelioipi ìte necaicohua'ire cayaohua'ire cui'ne te'e soldadore soini ì ñase'e si'aye quëani Jopena jëjo saopi. Soldado cato Maija'quëre cuasaquë paji'i. Jajë pa'ini Cornelioje de'oye cuasaquë paji'i. Jajë pa'ini Cornelioje de'oye cuasaquë jëjo saopi.

⁹Jëjo saouna, se ñatasi mu'se ja yë'ta'a ma'are saijë jë'në Jope quëno macare pa'ijëna, jopo mu'serepa pa'ì maca Pedropi huë'e ëmëjele totona mëji'i, Maija'quëre se'si'ì caquë. ¹⁰Jà yë'ta'a aore cua'cojëna, aõ ëaye nëi macapi ca'ni ñañeje pa'ye ñapi. ¹¹Ñaquëna, ma'tëmopi hui'yoni jai ca ca'tipëje pa'iona, cajese'e sica que'quesicon, ¹²si'a nëicohua'ire, uijë cu'icohua'ire cui'ne jal'jëcohua'ire ayasi tu'lupi yejare pana cajeo. ¹³Caje maca yë'ose'e ìte jutapi ñeje: "Pedro, huëni huani aijë'ë."

¹⁴Caquëna, Pedropi sañope capi:

“Pasi'i, Ējaë. Ai ma'ñe a'ë. Si'si a'ë. Si'siohua'ire yë'ë ti aima'quë a'ë.”

¹⁵ Caquëna, tìjupë yë'ose'le ite jutaëña:

“Maija'quë si'si peoye nese'ere si'si a'ë caye peoji.”

¹⁶ Jaje toasõne pa'ye Maija'quë ite ca tējini co'amaña ayasi tu'ure ma'tëmona mëa huesopi. ¹⁷ Mëa huesouna, Pedro çmerepa yo'o ja'ñere jaje pa'ye ñno u'ni? caquë ai cuasaquë paji'i. Pa'ina, Cornelio jëjo saosicohua'ipi jato sa'ro quë'rona tìtahuë, çSimón huë'e jerore pa'ico'ni? cajë seni asajë daicohua'ipi. ¹⁸ Jaohua'i tìtani tutu cajë sei'ë: Ñno Simón hue'equëpi cui'ne yequë mami Pedro hue'equë pa'ima'quë cajë sei'ë. ¹⁹ Jaje seni asajëna, Pedro cato ja yë'ta'a i ñase'ere cuasaquë paji'i. Pa'ina, de'lo joyopi capi, ite:

“Ìna, më'ëni toaso ëmëohua'i co'erojaiñë. ²⁰ Huëni iohua'i ja're saijë'ë, jëa coeye peoyerepa. Yë'ë jëjo daosicohua'i a'ë.”

²¹ Caëna, Pedro cajeni capi:

“Yë'ë a'ë, mësaruru co'equë. çIquena date'ni?” ²² Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Yëquë cato Cornelio jëjo daocohua'ipi daë'ë. Maija'quë huïñaëpi më'ëni soijatena. Cornelio huë'ena dani quëaquëna, ipi më'ë quëaye asajaquë caëna, asani Cornelio, soldado pai ëjaëpi jëjo daoquëna, daë'ë. Nuñe pa'iquëpi, Maija'quëre sequëpi, cui'ne si'a judío pai de'oye yo'oquepi cajë oiquëpi jëjo daocohua'i a'ë.”

²³ Cajëna, Pedropi capi: “Cacani pëajë'ë.” Caëna, cacani i ja're çoni pëahuë, ja ñami. Natasu mu'se Pedropi iohua'i ja're çoni saji'i. Saina, ite çoñu'u cajë Jope acohua'ijë i ja're saë'ë, Maija'quëre sehuosicohua'ipi.

²⁴ Jaje saiscohua'ipi se ñatasi mu'se Cesareana tì'ahuë, Cornelio cui'ne i tsëcapë cui'ne i ai oi cajeohua'i çoni tsi'sini ute huë'ñana. Jaohua'i cato Cornelio huëosicohua'ipi daisicohua'ipi paë'ë. ²⁵ Pa'ijëna, Pedropi huë'ena tì'acquëna, Corneliopi pëpasi'i caquë etaquëpi Pedrote yë'ë ëjaërepa caquë do're ja'ruëña. ²⁶ Ja'ruquëna, Pedropi ite naë huëo nëcoquë capi:

“Yë'ëje më'ëje pa'i a'ë.”

²⁷ Jaje i ja're caquë sa cacaquë ñaquëna, jai pai tsi'sicohua'ipi paë'ë.

²⁸ Pa'ijëna, ñani Pedropi capi:

“Mësarupi asacohua'i a'ë, Israel pai ti tì pai ja're tsi'oye peoye.

Panita'a yequë pai huë'ena cacaye peoye. Israel pai yo'oye jaje pa'iji. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre Maija'quëpi ye'yapi paire co'acohua'i a'ë, si'siohua'i a'ë caye pajë'ë caquë. ²⁹ Jaje pa'ina, jaohua'i sani yë'ëre sejëna, ai cuasaye peoyerepa esa daë'ë. De'oji. Yureta'a quëajë'ë. çIquere cajë yë'ëre soire'ni?”

³⁰ Caquëna, Corneliopi capi:

“Pa'iji, cuatro mu'seña, iye ja'i maca na'iquëna, tres pa'i maca yë'ë huë'ere pa'i ao aima'quëpi Maija'quëre sei pa'ise'e. Pa'iquëpi na'iquëna, Maija'quëre señere seina, Maija'quë jëjo daoquëpi ai mia ju'i carepa ju'iquëpi ñaini capi: ³¹ Cornelio, më'ë Maija'quëre seña Maija'quë asaji,

cui'ne mē'è peocohua'ire cōcaiyeje Maija'quē ñaquē sihuaji de'oyerepa yo'oji caquē ñaji. ³²Jaje pa'iyē sēte yurepi ñmēohua'ire Jopena jējo saojē'è, Simón Pedro hue'equēre quērējani ñnona daja'cohua'ire. I cato yequē Simón huē'ere pa'iji, jaē yequē Simón cato cā'nipi de'huaquē api. I huē'e cato jaira tē'tēpare pa'iji, capi, yē'ère. ³³Caēna, asani esa mē'ère quērējajia'cohua'ire jējo saohuē. Jaje jējo saouna, yure mē'ēpi daquēna, de'oji. Maija'quē coca asañu'u cajē yēquē tsi'sisicohua'ipi pa'iyē, mē'ère mai Ējaērepa cajē'è caquē isiyere caquēna, asañu'u, yēquē.”

Pedro Quēaye

³⁴Caquēna, Pedropi quēapi:

“Yureta'a asayē, Maija'quēpi paire cui'ne pa'iohua'ise'ere ñaquē pa'iyē. ³⁵Jaje pa'ina, Maija'quē cato si'a paire ite de'oquēre pa'ni cacohua'ire cui'ne nuñerepa yo'ocohua'ire de'oji caquē ñaji, coa si'a tsēca acohua'ire. ³⁶Jaje pa'ina, si'aohua'i Ējaē Jesucristoja'a de'oye pa'iyē ti'añere, Maija'quē i coca Israel pa'ina isipi. ³⁷Mēsarupi si'aohua'i asayē, Juan oco doquē cui'ne quēaquē yo'osi jeteyo'je Jesupi Galileapi huēoni si'a huē'ña judío pa'i pa'i huē'ña yo'ose'e cu'ise'e. ³⁸Jaje pa'ina, Maija'quēpi Jesús Nazaret aquēre de'o joyo tuture isipi. Isina, huati tutupi yo'oquēna, ai yo'ojē pa'icohua'ire jujucai cui'ne paire de'oye yo'ocai cuji'i, Maija'quēpi i ja're pa'i do'ire. ³⁹Jaje yo'oquēna, yēquē ñasicohua'i a'è, Jesús yo'oye. Jerusalēna cui'ne Judea vejana yo'oquēna, ñasicohua'i a'è. Ja jeteyo'je yureta'a ite soquē sarahuana que deoni huani jēohuē, judío pa'ipi. ⁴⁰Jaje huaisiquēta'a toaso mu'seña pa'i maca Maija'quēpi huajēquēre huēopi. Huēoni yēquēre ñnopi. ⁴¹Coa yēquēse'ere ñai ñnopi. Si'a paire ñai ñnoñe pa'ipi. Yēquē i tsoe sahua nēosicohua'ise'ere ñai ñnopi. Jaje pa'ina, yēquē i ja're cōni ucujē cui'ne aijē yo'ohuē, i huēisi jeteyo'je. ⁴²Ja're jaēni Maija'quēpi ju'isicohua'ire cui'ne huajēcohua'ire ñani ca tējiquēre nepi cajē quēaja'cohua'ini yēquēre jējo daopi. ⁴³Jaje pa'ina, tsoe Maija'quēre quēacaicohua'i Jesús ayere cajē cahuē, ite Jesure sehuocohua'ipi iohua'i co'aye yo'ose'ere sai de'huani oni yeje cuañoja'cohua'i a'è.”

Judío Pa'i Peocohua'ita'a Maija'quē Joyo Isi Cuañoose'e

⁴⁴Ja yē'ta'a Pedro caquēna, de'o joyopi i caye asacohua'ina tsio daji'i. ⁴⁵Tsio daquēna, Israel pa'i sehuoye sehuocohua'ipi Pedro ja're daisicohua'ipi ai cuasajē ñahuē, Israel pa'i peocohua'ipi de'o joyore isi cuañojē, ⁴⁶yequē pa'i cocapi cajē cui'ne Maija'quēre de'oquēre pa'ni cajē yo'ojēna. ⁴⁷Jaje ai cuasajēna, Pedropi capi:

“Icohua'ire oco doye de'oji, mai isi cuañoose'eye pa'ye de'o joyore isi cuañoisicohua'ire.”

⁴⁸Cani iohua'ire Jesucristo mamipi do cuañoñe pa'iji cani docaji'i. Ja jeteyo'je iohua'ipi Pedrore cahuē, yēquē ja're tsoe mu'seña maña pēani pa'ijē'è.

Pedro Sehuosicohua'ire Quëaye

11 ¹Israel paï tsëca peocohua'ipi Maija'quë coca de'oyerepa sehuose'ere Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne yëquë sehuocohua'ipi asahuë, Judea pa'icohua'ipi. ²Asani Pedropi Jerusalénna co'ina, Israel paï sehuoye sehuocohua'ipi i yo'ose'ere sañope cahuë.

³Cajë ite sei'ë:

“¿Me yo'oquë Israel paï peocohua'i huë'ena cacani iohua'i ja're conï ai yo'o u'ni?”

⁴Cajëna, Pedropi si'aye ite du'ru macarepa huëoni yo'ose'eje pa'ye jaohua'ire quëapi:

⁵“Jope daripëre pa'i Maija'quëre sei canï ñañeje pa'ye ñahuë. Ñaquëna, ma'tëmopi jai ca'tipëje pa'iona, ayasi tu'ure cajese'e sïcapëa que'quesiconä, yë'ë quërona casaëna, ñahuë. ⁶Ayasi tu'ure ñaquëna, si'aohua'i nëicohua'i, añaje pa'iohua'i coti saihuëpi cu'icohua'i, cui'ne ja'ljëcuhua'i paë'ë. ⁷Pa'ijëna, yë'ëre yë'ose'e jutapi: ‘Pedro huëijj'ë. Huëni huani aijj'ë,’ capi. ⁸Caquëna, cahuë: ‘Pasi'i, Èjaë. Ai ma'ñe a'ë. Si'si a'ë. Si'siohua'ire yë'ë ti aima'quë a'ë,’ cahuë. ⁹Caquëna, tijupë yë'ose'e yë'ëre juta cöpi: ‘Maija'quë tsoa tose'ere si'si a'ë cama'ë pa'ijj'ë,’ capi. ¹⁰Jaje toasoñe Maija'quë cui'ne pa'ye capi. Ca tējina, ayasi tu'upi ma'tëmona mëni huesëo. ¹¹Ja macarepa toaso ëmëohua'i Cesarea yejapi jëjo daosicohua'ipi yë'ëre co'ecohua'ipi yë'ë pa'i huë'ena tïtahuë. ¹²Tïtarena, Maija'quë joyopi yë'ëre cuañepi: ‘Iohua'i ja're conï saijj'ë,’ caquë ‘ai cuasama'ë,’ capi. Caëna, asani saë'ë, icohua'i seis sehuosicohua'i ja're conï. Sani si'aohua'i pa'i huë'ena cacahuë. ¹³Cacarena, Maija'quë jëjo daoquëre i huë'ena ñase'ere cui'ne ñaquëna, i case'ere quëapi. Jopena më'ë jo'yare jëjo saojj'ë, Simón Pedro hue'equëre daja'cuhua'ire. ¹⁴Jaëpi dani huaso coca quëaquëna, asani më'ë cui'ne më tsëcapë huasosicohua'i pa'ijja'cuhua'i a'ë capi, quëapi. ¹⁵Quëaquëna, asani yë'ëpi cocare quëa huëoquëna, de'o joyopi iohua'ina daji'i, maire du'ru macarepa daise'eje pa'ye. ¹⁶Ja maca mai Èjaërepa case'ere cuasahuë, ‘Juan cato ocopi dopi. Jaje pa'iquëta'are mësarü cato de'o joyore isi cuañoja'cuhua'i a'ë.’ ¹⁷Jaje pa'ina, Maija'quëpi maire Èjaë Jesucristore sehuocohua'ire isise'eje pa'ye isiru, ¿me sañope Maija'quë yo'o ma'ñe a'ë caye'ni?” Capi, Pedro.

¹⁸Caquëna, asani Jerusalén acohua'i sehuosicohua'ipi sañope caye jeoni Maija'quë ai de'oyerepa yo'oji, cajë cahuë:

“Jaje yo'oquë judío paï peocohua'ire isiji, ite sehuoni ti pani huesëye tï'añe.”

Antioquía Paï Sehuoye

¹⁹Estebanre huani jëosi jeteyolje Jesure sehuocohua'ire josa yo'o huëohuë. Josa yo'o huëorena, yecohua'ipi Feniciäna, Chipre saodohuëna, cui'ne Antioquía daripëna cati saë'ë. Saisicohua'ipi jarona Israel païse'ere Maija'quë coca quëahuë.

Yequë paireta'a quëaye pahüë. ²⁰Pajëta'are Chipre cui'ne Cirene quë'ro acohua'i sehuosicohua'ipi Antioquía daripëna tì'ani griego paire mai Ējaë Jesús de'o cocare quëahuë, judío pai peocohua'ina. ²¹Mai Ējaë iohua'i ja're conì pa'ina, de'oye quëajëna, jai pai ja'në ìtìre pa'ë cuasase'e jeoni Ējaë Jesuna sehuohüë.

²²Jaje yo'ojëna, sehuosicohua'i Jerusalén pa'icohua'ipi asani Bernabére Antioquía daripëna jëjo saohüë. ²³Jëjo saorena, Bernabépi tì'ani Maija'quëre sehuosicohua'ire Maija'quë de'oye yo'ocaiyere ñapi. Ñani ai sihuapi. Sihuaquë Bernabé yëhuopi, de'oyerepa. Ti jeoma'pë tuijë mai Ējaërepa case'eje, caquë yëhuopi. ²⁴Bernabé cato ai de'oquë paji'i. Maija'quëre ai cuasaquëpi cui'ne de'o joyo timësiquëpi paji'i. Jaje pa'ipi yëhuoquëna, asani jai pai sehuohüë, mai Ējaë case'ere.

²⁵Ja jeteyo'je Bernabépi Saulore co'esi'i caquë Tarso daripëna saji'i. ²⁶Sani tì'ani ìte Antioquía daripëna sapi. Sani jaron a te'e ometëcahuë pëahuë, sehuosicohua'i ja're conì. Pëani pa'ijë jai paire ye'yahuë. Jaron Antioquía daripëna du'ru macarepa Cristiano hue'yohüë, sehuosicohua'ire.

²⁷Ja mu'seña Antioquíana tìtahuë, Maija'quëre quëacaicohua'ipi Jerusalén daicohua'ipi. ²⁸Tìtasicohua'i aquëpi Agabo hue'equëpi nëcaquë capi, de'o joyopi quëaquëna, yequë mu'seña pa'i ja'ñere. Yequë mu'seña si'a hue'ña aïne peoquëna, pai ai ëa ju'ija'cohua'i a'ë. Jaje tëto saji'i, Claudio César pai ëjaërepa pa'i maca. ²⁹Jaje caëna, asani Antioquía sehuosicohua'ipi Judea sehuosicohua'ire coçai ja'ñere isini jëjo saoñu'cahuë, pai ñape cuasaye ja'ye. ³⁰Cani isini yureta'a itì isise'ere jëjo saohüë, Bernabé cui'ne Saulo ja're sehuosicohua'i aiohua'ina Judeana.

Santiago Huaiye Cui'ne Pedrore Coye

12 ¹Ja mu'seña pai ëjaë Herodespi sehuosicohua'i acohua'ire josa yo'oquë, ²Santiago hua'tipi huani jeoj'ë cuañeina, huani jeohüë, Juan maja'yëre. ³Yo'orena, judío paipi ñani sihuajëna, Herodespi Pedroreje tseani copi, sihuaja'cohua'i a'ë caquë. Iye cato yo'opi, levadura ne ma'ñe pan aijë tsi'si maca. ⁴Jaje yo'oquë Pedrore tseani co hue'ñana copi, cuatro tsëca soldado pai ñajë nëca hue'ñana, te'e tsëcapëre cuatro pa'iohua'i pa'i hue'ñana. I cato Egiptopi Maija'quë Israel paire etoquë pa'ise'ere cuasajë, tsi'si tējisi maca tseasiquëre etoni paire iñosi'i cuasaquë yo'opi. ⁵Jaje pa'ina, Pedro cato tse a cuañosiquëpi paji'i, etama'quë cajë ña hue'ñare. Jaje pa'itoje sehuosicohua'i cato Maija'quëni sejë paë'ë, si'a joyorepa cuasajë Pedroni cajë.

Pedro Cosiquëni Maija'quëpi Etoye

⁶Herodes ñamina'a Pedrore etoni paire iñosi'i cuasaquëna, Pedro cato huëore caji'i, caya soldado paina quëna mepi se sëasiquëpi jopore pare ui. Caina, yequë soldado paipi paire co hue'e eta sa'rore etama'quë cajë ñajë nëcahuë. ⁷Jaje pa'i macarepa mai Ējaë huiñäë si'a co tu'rihuë mia merepa ñai nëcapi. Ja maca Pedrore pato sëtoni capi:

“Esa huëijë'ë.”

Caquëna, jëña huëse'e pa'ise'e joye tòmepi. ⁸Ja maca Èjaë jëjo daoquëpi capi:

“Më'ë caña suñajë'ë, cui'ne zapatojë suñajë'ë.”

Caquëna, yo'loquëna, cui'ne yequejë capi:

“Më'ë dëi ju'li caje suñani yë'ë ja're daijë'ë.”

⁹Caëna, mai Èjaë jëjo daoquë jeteyo'je dani etapi, coa huesërepa. Mai Èjaë jëjo daoquëpi yo'o'ji, cuasama'ë paji'i, coa cani ñañë cuasakuëpi.

¹⁰Cuasaquëta'a du'ru nëcäjë ñacohua'ire sa tëto sani cayaye acohua'ire sa tëto sani yureta'a ma'ana eta hue'ñarepa acore ti'arena, iose'e hui'yo eta sa'ro hui'yona, etani ma'aja'a te'e saë'ë. Jaje coni saiquëpi mai Èjaë jëjo daoquëpi peo hue'ña saji'i, te'ire jëoni.

¹¹Jëo saquëna, yureta'a Pedropi capi:

“Yureta'a asayë, Herodes ñamina'a yë'ëre yo'o ja'ñere cui'ne Israel pai yë'ëre yo'oye yëyere Èjaëpi asani i hui'ñaëre huasoja'quëre jëjo daopi.”

¹²Jaje yo'ou cuasani Pedropi saji'i, Juan pëca ja'co María huë'ena Juanpi yequë mamije Marcos hue'equë pëca ja'co quë'rona. Jarote jai pai tsi'sicohua'ipi paë'ë, Maija'quëni sejë. ¹³Pa'ijëna, Pedropi ma'a eta sa'rona ti'ani tël'capi, soiquë. Soiquëna, asani te'o nomi tsjo Rode io mami hue'ecopi ¿nepi soiyë'ni? cuasani sani ñasi'i caco eta sa'ro quë'rona daco'ë. ¹⁴Dani Pedro yë'ore asani sihuaco eta sa'ro hui'yocaima'o co'ye huë'huë cacao, Pedropi eta sa'rore pa'iji quëasi'i caco. ¹⁵Quëacona, iohua'ipi iote cahuë:

“Cuepeco, caco.”

Cajëna, cao:

“Nuñerepa cayë.”

Cacona:

“Pedrore ñacaiquë ma'tëmo aquë pa'ini.”

¹⁶Cajëna, ja yë'ta'a Pedropi tël'caye jëoma'ë paji'i. Pa'ina, hui'yoni ite ñani ai quëquëhuë. ¹⁷Quëquëjëna, jëtëpi cama'pë caquë yo'oni jëorena, ite co hue'ñapi etose'ere quëapi. Quëaquë capi:

“Santiagore cui'ne yecohua'ire sehuosicohua'ire quëacajjë'ë, yë'ëre etose'ere.”

Cani yequë hue'ñana saji'i.

¹⁸Ñata tòmësi maca Pedro peoquëna, soldado pai ai cuasajë huesëjë sa'ñe ai yo'ojë cahuë. ¹⁹Yo'ojë cajëna, Herodespi cuañepi, Pedrore co'ejë'ë caquë. Cuañëina, co'e jujahuë. Co'e jujarena, de'oye ñajë'ë casicohua'ipi ñama'pë pa'isicohua'ire huani jeojë'ë, cuañepi. Cuañëina, huani jëohuë, soldado paire. Jaje yo'osi jeteyo'je Herodes Judea pa'iyë jëoni Cesareana sani paji'i.

Herodes Ju'ise'e

²⁰Herodes Sidón paire cui'ne Tiro paire pëi paji'i. Pa'ina, iohua'ipi pai ëjaë Herodesre ca de'huañu'u, cäjë te'e. Jaje yo'oñu'u cahuë. Casicohua'ipi i quëno macarepa cocai pa'iquë Blasto hue'equëna cajeohua'i de'ohuë. De'oni

jaëja'a seil'ë, Herodesre de'oye pëima'ëna, pa'iyere. Tiro cui'ne Sidón pai cato Herodes yejana ao huerocohua'i paè'ë. Jaje pa'ina, jaje yo'ohuë. ²¹Jaje yo'osicohua'ini yequë mu'se Herodespi capi, ja mu'se pai tsi'siye pa'iji, caëna, tsi'sirena, de'o cañarepa suñasiquëpi ì ñu'i paire cuañe hue'ñana ja'runi cocare capi, paire. ²²Caquëna, asacohua'ipi tutu cuihuë. Ñeje cajë: "Maija'quëpi caji, paipi caye paji."

²³Cajëna, Èjaë huinaëre jëjo daoquëpi ju'liñe nepi, ite, jare iti yo'ojë ca macapi. Neina, pecona ao juji'i. Maija'quëre jerepa pa'ipi cacaima' do'ire juji'i, ija'a co'ye Maija'quëje pa'i a'ë caquë sihuacuë asa do'ire.

²⁴Jaje yo'ojë pa'ijëna, Maija'quë coca cato jerepa jai saji'i. Jai saina, si'a hue'ña iti cocare quëahuë.

²⁵Bernabé cui'ne Saulo co'amaña ne tëjini Jerusalénpi co'ijë Juanreje dahuë, yequë mami Marcos hue'equëreje.

Bernabé Cui'ne Saulo Yo'o Huëoye

13 ¹Antioquía yejare Maija'quëre quëacaicohua'i cui'ne Maija'quë coca ye'yacohua'i paè'ë, sehuosicohua'i ja're çoni. Icohua'ipi paè'ë, Bernabé, Simón yequë mami Negro hue'equë, yequë Lucio Cirene aquë paji'i, Manaén paji'i, (Herodes ja're ai de'osiquë Galilea yeja cuañequë pa'isiquë) cui'ne Saulo paji'i. ²Jaje pa'icohua'ipi te'e mu'se aima'cohua'ipi mai Èjaëre sejëna, de'o joyopi capi: "Jaohua'ire Bernabére cui'ne Saulore jëjo saojë'ë, yè'ë nejajë caquë soise'e neja'cohua'ire."

³Caëna, aima'pë Maija'quëre seni tëjini jaohua'ire jëñapi jëjo pajë seçacani jëjo saohuë, se ñajë saijë'ë cajë.

Chipre Paire Yëhuoye

⁴Maija'quë joyopi jëjo saocuëna, saicohua'ipi Bernabé cui'ne Saulo saè'ë, Seleucia daripëna saicohua'ipi. Jaropi jai yohuëna aya mëni Chipre hue'e saodohuëna saè'ë. ⁵Saicohua'ipi Salamina yo sa'rona ti'ani judío pai tsi'si huë'ñana Maija'quë coca quëa huëohuë. Juan iohua'ire çocas'i caquë saisiquëje iohua'i ja're paji'i. ⁶Si'a saodohuë quëarajijë Pafos daripëna sa ti'ahuë. Ti'ani jarona ñahuë, Israel paipi dahuëpi Barjesús hue'equëre. Jaëpi Maija'quë cocare cayë caquë paire cosoquë yo'oque paji'i. ⁷Jaë dahuëpi Sergio Paulo ta'ne asaquë ja're pai ëjaë ja're paji'i. Pa'ina, pai ëjaëpi Bernabére cui'ne Saulore quërëjajia'cohua'ire jëjo saopi, Maija'quë coca quëajëna, asayere yë. ⁸Jaje yo'okuëta'are griego pai coca cato Elimas hue'equëpi dahuëpi pai ëjaë sehuoyere ësequë Bernabére cui'ne Saulore sañope capi. ⁹Caquëna, Saulopi Pablo hue'equëpi Maija'quë joyo timësiquëpi ite ai ñani, ¹⁰capi:

"iCosou, co'aquërepa, huati mamaquë si'aye de'oyere sañope yo'oque ai! ¿Je yëhua Èjaëre sañope yo'oye jeoja'quë a'ni, më'ë? ¹¹Yure Maija'quëpi më'ëre si'sesipi. Si'sequëna, tsoe mu'seña ñama'ë pa'i cui'ne ëse miañeje ñama'ë pa'lja'quë a'ë, më'ë."

Ca macarepa Elimas ñama'quë de'opi, ñamije pa'iose'ere ñaquë de'oni. Ja maca ite jëtëna tse'ejë cuaja'cohua'ini co'epi. ¹²Jare ñani ai de'oyere pa'ë, Èjaë aye ye'yaye cuasaquë paï ëjaë sehuopi.

Pablo Cui'ne Bernabé Antioquíare Pa'iyë Pisidia Yejare

¹³Pablo cui'ne ite cöcohua'i jai yohuëna aya mëni Pafos daripë jëoni Perge daripëna tì'ahuë, Perge daripë Panfilia yeja quë'ro acona. Jaroná Juan jëoni Jerusalénna co'ipi. ¹⁴Perge sa sani Pisidia yeja quë'ro daripëna Antioquíana tì'ahuë. Tì'ani huajë mu'se pa'ina, Israel paï tsi'si huë'ena cacani ja'ruhuë. ¹⁵Ja'runi ñu'ijëna, tsi'si huë'e ëjaohua'ipi cuañese'e cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i toyasi pëpë ña tējini cahü:

“A'yë dohuë, païre yëhuoye pa'ito quëajë'ë, yurepi.”

¹⁶Carena, ja maca Pablo huëni nëcani jëtëpi cama'pë caquë ja'jëni capi: “Èmëohua'i Israel paï cui'ne si'aohua'i yequë paï Maija'quëre ca'racohua'i asajë'ë. ¹⁷Israel paï Diusupi mai aiohua'ire jo'ya nepi. Jo'ya neni jaohua'ija'a jai paï jojo saiye nepi, yequë paï yeja Egíptore pa'i maca cui'ne ja jeteyo'je i tutupi yo'oquë etopi, ja yeja pa'isicohua'ire. ¹⁸Etouna, Israel païpi cuarenta ometëca paï peo hue'ña cuënesi yejaja'a cu'ijë yo'ojëna, Maija'quëpi iohua'ire de'oye ñacajji'i, yo'o jujama'ë. ¹⁹Jaje yo'oquë siete tsëcapëarepa Canaán yeja pa'icohua'ire nejopi, jaohua'i yejare mai aipëna isisi'i caquë. ²⁰Si'aye iye yo'oye cato cuatrocientos cincuenta ometëca paji'i. Ja pa'isi jeteyo'je yureta'a Maija'quëpi Israel paï yo'oyere ñani ca tēji ëjaohua'ire isipi, Maija'quëre quëacaiquë Samuel pa'i macaja'a. ²¹Jaje yo'oye pa'ina, yureta'a se'i'ë, yëquëre cuañe ëjaëre pare necajjé'ë cajë. Sejëna, Maija'quëpi Cis mamaquë Saúlni paï ëjaëre necajji'i, cuarenta ometëca iohua'ire cuañeja'quëre. Jaë cato Benjamín tsëcapë aquë paji'i. ²²Pa'ina, jeteyo'je Maija'quëpi Saúlre paï ëjaërepa pa'iyë jioni Davidna isipi, paï ëjaërepa pa'iyë. Davidni Maija'quë capi, ñeje: ‘Isaí mamaquë David cato yë'ë yëyere yo'osi'i cuasaji. Jaje pa'ipi, yë'ë ña hue'ña ye de'oye yo'oquë api.’ ²³Jaje pa'ina, i ca nëose'ejë pa'ye Israel païre huasosi'i caquë jëjo daopi, Jesure. Jesús cato David tsëcapë aquë paji'i. ²⁴Ja yë'ta'a Jesús daima'në Juanpi si'a Israel païre Maija'quë coca quëapi. Quëaquë capi, ja'në cuasase'ere jëoni Maija'quëna ponëjé'ë. Ponëjëna, oco doye pa'iji. ²⁵Casiquëpi je'në i pani tējijye tì'laquëna, capi Juan: ‘Yë'ë mësarü cuasayeje pa'i peoyë. Yë'ë pa'isi jeteyo'je te'i jerepa pa'ipi daiji. Jaëre yë'ë i zapato dutacaiyeque peoquëpi, teaye pa'i a'ë.’

²⁶Jaje pa'iyë sëte ëmëohua'i Maija'quë do'ijë Abraham tsëcapë acohua'i, cui'ne mësarü tìohua'i, Maija'quëre ca'rajë i yëyeje pa'icohua'i, iye huaso coca mësarü asa ja'ñere jëjo daose'e a'ë. ²⁷Jerusalén pa'icohua'i cui'ne iohua'i ëjaohua'ije Jesure huesëjë coa païje pa'ire ñahuë. Ñajë cui'ne huajë mu'seña ñape paï tsi'si huë'epi Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'ere ñanije asa tì'añe pahüë. Païjë jare iohua'ipi Maija'quëre quëacaicohua'i case'ere yo'o tì'acaë'ë, Jesure huani jëo maca. ²⁸Jesús co'aye yo'ose'ere

tì'ama'pëta'a Jesure huani jeoñere Pilatopi soldado paina cuañejaquë cajë sei'ë. ²⁹Ja jeteyo'je yureta'a si'aye iye yo'o ja'ñere toyase'e cayere yo'o tëjini soquë sarahua dequëni casani yejana tañuë. ³⁰Jaje yo'osiquëta'are Maija'quëpi ìte huajëquëre huëopi. ³¹Huëosiquëpi Jesús jai so mu'seña ñaiquë ìñoopi, ì ja're conì Galileapi Jerusalénna saina, saisicohua'ire. Yure jaohua'ipi ì coca quëacohua'i pa'iyë.

³²Jaje pa'iyë sëte yëquë mësarute de'o cocare quëayë, mai aiohua'ire ca nëose'ere yo'o tì'api, mai pa'i maca ì ca nëosi tsëcapë acohua'ina. ³³Ja ì ca nëose'ere yo'o tì'aquë Jesure ju'isiquëni huajëquëre huëopi, Maija'quëpi. Salmos cayaye acore toyase'eje pa'ye yo'opi. Japi caji, ñeje: 'Më'ë yë'ë mamaquë a'ë. Yurepi yë'ë më'ë ja'quë a'ë.' ³⁴Jaje pa'ina, Maija'quë yequë hue'ña toyase'aja' capi: 'Davidre isija'quë a'ë, ca nëose'ere. De'oyere pare nuñerepa ca nëose'ere isija'quë a'ë, më'ëre.' Jaje pa'ina, tsoe Maija'quëpi quëapi, ju'isiquëpi huëi ja'ñe cui'ne ì capë ja'juñe pa ja'ñe. ³⁵Jaje pa'ina, yequë hue'ña toyase'e caji: 'Më'ë jo'yaë de'oquërepa capë ja'ju huesëye më'ëpi ëseja'quë a'ë.' ³⁶De'oji, yure jaje pa'iyë sëte casi'i. David cato Maija'quë ìte cuañese'eje pa'ye ì paire necani tëjini juni huesëpi, ì aiohua'i ju'ise'eje pa'ye. Jaje juni ì capë ja'ju huesëpi. ³⁷Jaje pa'iquëta'are jaë, Maija'quë huëosiquë Jesús capë cato ja'juñe papi. ³⁸⁻³⁹Jaje pa'iyë sëte mësarua Maija'quë do'ijëpi asaye pa'iji, Jesuja'a co'aye yo'ose'e oni yeje cuañone pa'iji, cajë. Jaje pa'ina, si'aye Moisés cuañese'e oni yejeye pase'ere Jesure ìre pare asacohua'ire oni yejeye pa'iji, ìtire pa'ë. ⁴⁰De'hua ñajë'ë, mësaruna Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'e tomequë ìohua'i toyase'e cato caji:

⁴¹Nuñere pare ñajëta'a co'aji cajë coecohua'i, ne huesëjë'ë.

Mësarua pa'i mu'seña yë'ëpi co'amañare nequëna,

Yecohua'ipi mësarute quëatojë care payë cajë sehuocaiye paja'cohua'i a'ë."

⁴²Judío pai tsi'si huë'epi Pablo cui'ne ì cajeohua'i conì etajëna, tsì'nëna, judío pairepa peocohua'ipi cahuë: Yequë semana huajë mu'se pa'ina, cui'nare quëajë'ë, yëquëre. ⁴³Ca tëjisi maca tsi'si huë'epi Pablo cui'ne Bernabé saijëna, jai pai judío paipi cui'ne judío pai peocohua'ipi judío ye'yayena huero ye'yesicohua'ipi ìohua'i ja're saë'ë. Saijëna, ìohua'ipi yëhuojë cahuë. Nuñerepa Maija'quë mësarute oi soise'ere pa'ijë'ë, yo'o jujama'pë.

⁴⁴Casicohua'ipi yequë semana huajë mu'se tì'aëna, ja daripë pa'icohua'ipi si'aohua'i tsi'siye ja'i maca jai pai tsi'sihuë, Maija'quë coca asañu'u cajë.

⁴⁵Tsi'sijëna, ñani Israel paipi ësejë oijë Pablo ai co'aquë api sañope ca huëohuë. ⁴⁶Cajëna, Pablopì cui'ne Bernabépi quëcojë sañope cahuë, ìohua'ire:

"Mësarua judío paining du'ru macarepa Maija'quë coca quëaye pa'iji. Pa'isiconi mësarupi coejë cui'ne ti pani huesëyere paye cuasama'pëna, yure cato judío pai peocohua'ina sani quëaye pa'iji. ⁴⁷Jaje pa'ina, Èjaëpi yëquëre cuañequë capi:

Si'a paire miacajja'quëre jeoñë, mësarute.

Yë'ë huaso cocare si'a hue'ña so'o pa'icohua'ire quëacajjë'ë."

48 Jaje caquëna, asani judío paí peocohua'ipi sihuajë si'aohua'i Maija'quë coca ai de'oye a'ë, cajë ti pani huesëyere ti'aja'cohua'i a'ë, caquë ña nëosicohua'ipi sehuohuë. 49 Sehuojëna, jaje Maija'quë coca quëahuë, ja yeja pa'icohua'ire. 50 Jaje sehuojëta'are judío paipi Pablöre cui'ne Bernabére eto saõnu'u cajë, de'lo nomiohua'i ja're cui'ne de'lo ëmëohua'ire cui'ne iti daripë ëjaohua'i ja're coca cahuë, sañope jaohua'ire yo'oñu'u cajë cani sañope yo'ojë etohuë. 51 Etoarena, saijë ïohua'i nëcañoa ya'ore ti'to tohuë, jaohua'i yo'oyere sañope cayere ññojë. Jaje yo'oni Iconiana sa'ë. 52 Jaje pa'iquëta'are iti sehuosicohua'i cato sihuahuë, de'lo joyopi ïohua'i ja're pa'ina.

Pablo Cui'ne Bernabé Iconiore Pa'iyë

14 1 Pablopì cui'ne Bernabépi Iconiore pa'ijë judío paí tsi'si huë'ena cacani Maija'quë coca quëajëna, jai paí judío paí cui'ne judío paí peocohua'i sehuohuë. 2 Sehuojëna, judío paí sehuoma'cohua'ipi sañope yo'ojajë cajë judío paí peocohua'ire cuañejëna, sehuosicohua'ire co'aye cuasa huëohuë. 3 Jaje co'aye cuasa huëo do'ire ai tsoe ja daripëna pëani Maija'quë coca de'oyerepa quëahuë. Quëajëna, Maija'quëpi paí yo'o ti'a ma'ñe yo'o tutu isiquëna, jaiye de'oyere yo'ohuë. Jaje yo'ojëna, Maija'quë oiye ïohua'i quëaye do'i quë'yerepa pa'iyë ññoipi. 4 Jaje pa'iquëta'are iti daripë acohua'ipi caya tsëca huasicohua'i pa'ë. Pa'ijë yecohua'ipi judío paí cayere de'oye a'ë, caca'ë. Cajëna, yecohua'ipi Èjaë jëjo saocohua'i cayere de'oye a'ë, caca'ë. 5 Jaje cajë pa'ijëna, judío paipi cui'ne judío paí peocohua'ipi Pablöre cui'ne Bernabére co'aye yo'ojë quëna pëapi jëa jo'añu'u cajë iti daripë ëjaohua'i ja're coca cani te'e jaje yo'oye de'oji, cuasa nëohuë. 6 Cuasa nëose'ere asani Pablopì cui'ne Bernabépi catihuë, Listrana cui'ne Derbena Licaonia yejana cui'ne iti yeja yequë daripëa pa'iyena. 7 Catini jarojë quëahuë, de'lo cocare.

Pablöre Quëna Pëapi Jëañe

8 Listra daripëre te'i ëmë tsi'nëna cu'ima'quë ai de'osiquëpi paji'i, coa ñu'liquëpi. 9 Coa ñu'liquëpi Pablo quëayere asaquë Maija'quëpi yë'ere ne co'yaye pa'iji cuasaquë ñuji'i. Ñu'ina, Pablopì i jaje Maija'quëre cuasaye asani 10 ai tutu capi:

“Huëni nëcajë'ë.”

Caquëna, ca macarepa te'ere papi huëni nëcane cu'i huëopi. 11 Jaje Pablo yo'ouna, ñani Licaonia cocapi tutu cuijë cahuë:

“Diusuohua'ipi pajje pa'iohua'i de'oni mai quë'rona cajeni yo'oyë.”

12 Cajë Bernabéni diusu Zeus hue'yohuë. Hue'yojë Pablóni iti coca ca do'ire Hermes hue'yohuë. Listra paí diusu mamire hue'yohuë. 13 Ja maca yureta'a paí daripë caca sa'ro yë'quë macare diusu Zeuste se huë'e paquëpi iti huë'e ñacai ëjaëpi duruhuequëre cui'ne de'lo joro nese'ere dapi. Dani Jesús jëjo saocohua'ire de'ocohua'ire pa'ni caquë ses'i, caquë yo'opi. Yo'oquëna, yecohua'ijë i ja're señu'u, cajë yo'ohuë. Yo'ojë ïohua'i ai yo'ojë pacohua'ini nëicohua'ire huani coa

isijë señu'u, cajë yo'ohuë. ¹⁴Yo'oyere asani Bernabépi cui'ne Pablopi co'aji, ja yo'oye cajë. Ju'li cañana co'rëjë, cuijë sa tomejaë'të, ìohua'li jopona. ¹⁵Ñeje cuihuë:

“¿Merepa mësaru jaje yo'oye'ni? Yëquë cato mësaruje pa'ìohua'li a'ë. Yure mësaru coa yo'oye jëoni Maija'quë ìti yeja, ma'tëmo, jai tsiaya cui'ne si'aye ìote pa'iyë de'huasiquëre pani sehuoni pa'ìjajë cajë quëañu'u cajë daisicohua'li a'ë. ¹⁶Jaje pa'ìquëta'are yequë mu'seña cato ìohua'ise'e ìohua'li yëyeje yo'ojë pa'ìjajë caquë ñapi, Maija'quë. ¹⁷Jaje yo'ojë pa'ìtoje Maija'quëpi de'oye yo'oyeja'a ìñopi, yë'të pa'iyë caquë. Jaje pa'ina, ipi mësarute oco cui'ne de'oye quëquëna tëaye cui'ne aïne cui'ne sihuajë pa'iyë isiji.”

¹⁸Jaje si'aye canije ai yo'ojë maña duruhuequëre huaiye pajë'të, cajë ësehuë, diusuohua'ire isijë señu'u cajë yo'ocohua'ire.

¹⁹Jaje yo'ojë ca maca da tìtahuë, Israel pai, Antioquía yeja cui'ne Iconia yeja pa'ìcohua'li. Jaohua'ipi tìtani tìñe cuasayena pa'ire ponahuë. Ponarena, Pablora quëna pëapi jea jo'ahuë. Jea jo'ani huani jëohuë, cuasajë pai pa'ì daripë hue'sena quërë etohuë. ²⁰Quërë jëorena, sehuosicohua'ipi ì uì hue'ñana tsi'sini nëcajëna, huëji'i. Huëni pai daripëna cacapi. Cacasiquëpi ñatasi mu'se Bernabé ja're conì Derbe daripëna saë'të.

²¹Sani jaro Derbena de'o coca quëajëna, jai pai sehuohuë. Sehuorena, ñani jaropi Listrana, Iconiana cui'ne Antioquía darina co'ihuë. ²²Co'ini, jaro sehuosicohua'li pa'ìcohua'ire yo'o jujama'pë ñese tuijë'të, cahuë. Cajë cui'ne Maija'quëre cuasare pajë pa'ìjë'të, cahuë. Jaje cajë cui'ne yequeje cahuë, Maija'quë cuãne tē'tena cacañu'u cani jaiye ai yo'oye pa'ìji. ²³Jaje cajë cui'ne yequeje sehuosicohua'li tsëcapëa ñape ìohua'li ëjaohua'li pa'ìja'cohua'ire nehuë. Neni aò aima'cohua'ipi Maija'quëre sejë yo'o tējini icohua'ire de'oye ñacajjë'të, cajë Maija'quëre secacaë'të, ìohua'li sehuosiquëna.

Antioquíana Pablopi Cui'ne Bernabépi Co'iyë

²⁴Pisidia yeja sa tëto sani Panfilia yejana tì'ahuë. ²⁵Tì'ani Perge yeja pa'ìcohua'ire de'o coca quëahuë. Quëa tējini Antalia daripëna saë'të. ²⁶Sani jaron a yureta'a yohuëna aya mëni Antioquíana, Maija'quë oiye ayepi necajjë'të cajë cuãne sitona, ìohua'li de'oye ìti case'je ne tēji sitona co'ihuë. ²⁷Co'ini Antioquíana tìtani si'a sehuosicohua'ire si'soni Maija'quë ìohua'li ja're conì yo'oquëna, Èjaëpi judío pai peocohua'ipi sehuojajë caquë jato sa'roje pa'iore hui'yocaquëna, de'oye sehuose'ere quëahuë. ²⁸Quëasicohua'ipi sehuosicohua'li ja're conì ìti macana pëani tsoe paë'të, jarote.

Jerusalénna Tsi'siyë

15 ¹Ja mu'seña Judeapi Antioquíana cayao maña saiscohua'ipi Maija'quë do'ìjere ye'yajë cahuë huaso cuãñoñe peoji, Moisés cuãnese'ere yo'oma'pë pani, ca'ni tëama'pë pani, cahuë. ²Jaje cajëna, Pablopi cui'ne Bernabépi conì ìohua'li ja're ai sa'ñe yo'ojë cahuë. Jaje yo'ojë

cajëna, Pablöre, Bernabére cui'ne yecohua'i sehuosicohua'ire Jerusalénna sani Jesús jëjo saocohua'i ja're cui'ne ja daripë sehuosicohua'i ëjaohua'i ja're ca'ni tëaye ayere coca caja'cohua'ire jëjo saonu'u, cani jëjo saohuë.

³Antioquía daripë sehuosicohua'i pa'icohua'ipi jëjo saojëna, saicohua'ipi Fenicia yejaja'a cui'ne Samaria yejaja'a sa saijë quëahuë, judío pa'i peocohua'ipi ja'në itire pa'ë cuasajë pa'ise'ere jëoconi Maija'quëre sehuose'ere quëajëna, asani si'aohua'i sehuocohua'i sihuahuë.

⁴Jerusalénna Pablo cui'ne Bernabé tì'arena, sehuosicohua'ipi cui'ne Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne sehuosicohua'i ëjaohua'ipi conì de'oye pëpahuë. Pëparena, pa'ijë si'aye Maija'quë iohua'i ja're yo'ose'ere quëahuë. ⁵Quëajëna, fariseo acohua'ipi Maija'quëre sehuosicohua'ipi huëni nëcane cahuë:

“Yequë pa'ipi sehuosicohua'ire ca'ni tëaye pa'iji. Ja maca Moisés cuañese'ere yo'o tì'ajë'ë, cuañeñe pa'iji.”

⁶Cajëna, asani ja maca Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne sehuosicohua'i ëjaohua'ipi tsi'sihuë, fariseo acohua'i case'ere sa'ñe coca cajë asañu'u cajë. ⁷Jaje cajë tsi'sisicohua'ipi ai sa'ñe ca tëji maca Pedropi huëni nëcane capi:

“Maija'quë do'ijë mësarupi ta'ñe asayë, yë'ere mësaruru aquëni Maija'quëpi jo'ya nese'e tsoe hue'ña i huaso cocare judío pa'i peocohua'ina quëaquëna, jaohua'ipi itire pa'ë cajë sehuojajë caquë. ⁸Maija'quë pa'i joñoa cuasaye ñaquëpi yë'ë tsecohua'ire neñë caquë ñnoquë, de'o joyore isipi, judío pa'i peocohua'ina maire isise'eje pa'ye. ⁹Jaje pa'ina, Maija'quë cato jaohua'ire cui'ne maire tñe pa'iohua'ire ña'ne pa'ji, si'aohua'ire cui'ne pa'iohua'ire ñaji. Jaje pa'ina, Maija'quëre cuasa do'ija'a de'o joñoa tsoa toçaji'i, jaohua'ireje. ¹⁰Yure jaje pa'ito, ¿me yo'ojë Maija'quë yo'oyere sañope uihuayeni, sehuosicohua'ina dëquëcoje pa'iore hue'ocaijë maije cui'ne mai aipëje yo'o tì'a'ne pase'ere? ¹¹Jaje pa'ina, yëquë cato cuasayë jaohua'ire huasose'eje pa'yepi yëquëreje Èjaë Jesús oi coa isiyepi huasopi cuasayë.”

¹²Caquëna, si'aohua'i jo'cua jëoni Bernabé cui'ne Pablo cayere asahuë. Iohua'i ja're Maija'quë pa'i coçaina, yequë mu'seña pa'i ja'ñe ñno'se cui'ne pa'i yo'o tì'a ma'ñe yo'ose'ere quëajëna, asahuë. ¹³Ja maca quëa tëjjjëna, Santiagopi capi:

“Maija'quë do'ijë asajë'ë. ¹⁴Maija'quëpi judío pa'i peocohua'ire de'oye yo'ocai jaohua'i acohua'ini sahuani i pairepa pa'ija'cohua'ire nese'ere Simónpi maire quëaquëna, asahuë. ¹⁵Jaje pa'ina, iye toyase'ere cato Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'eje pa'ye yo'ose'ere a'ë. Jaje pa'ina, ñeje caji, toyase'ere:

¹⁶Ja jeteyo'je colì conì

David huë'e tãisicore ne de'huacasi'i

Cui'ne jo co'a de'ose'ere si'aye ne de'huasi'i.

¹⁷Ne de'huaëna, ëjaëre judío pa'i co'ejajë,

yë'ë mami secohua'i judío pa'i peocohua'i ja're.

¹⁸Tsoe hue'ña iye yo'o ja'ñe quëasiquëpi, ëjaëpi isipi iye coca.

¹⁹Jaje pa'ina, yë'ë cato cayë, judío pa'i peocohua'ipi ja'në itire pa'ë cuasase'ere jëoni Maija'quëni tuicohua'ire cuañese'ere yo'ojë'ë cajë

cuãñeñe peoji. ²⁰Jaje pa'ina, coa iyese'e yo'oma'pë pa'ijj'ë cajë toyase'e tsoe ti'api. Pai de'huasi diusure isisi hua'ire aima'pë pa'ijj'ë, emëre cui'ne nomiore coa yo'orojaima'pë pa'ijj'ë, quio hueasicohua'ire aima'pë pa'ijj'ë, panita'a tsie aima'pë pa'ijj'ë. ²¹Ja maña toyañu'u, Moisés cuãñese'e cato tsoe hue'ñapi pai ñape daripëa pa'icohua'ire quëajë pa'iyë, huajë mu'seña ñape tsi'si huë'ñapi iti toyase'ere ñajë. Jaje pa'ito me airepa caye'ni."

Judío Pai Peocohua'ina Toyani Jëjo Saose'e

²²Ja maca yureta'a Antioquíana iohua'i acohua'ini sahuani Pablo cui'ne Bernabé ja're jëjo saon'u, cajë si'a sehuosicohua'i. Sehuosicohua'i ëjaohua'i cui'ne Jesús jëjo saocohua'i te'e cuasahuë. Cuasani yo'ojë Judas hue'equëni, jare ipi yequë mami Barsabás hue'equëni cui'ne Silasni saija'cohua'ire nehuë, de'ocohua'ire pare. ²³Neni jaohua'i ja're ñeje toyasicore jëjo saohuë:

"Yëquë Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne sehuosicohua'i ëjaohua'ipi mësarú a'yëohua'ije pa'iohua'ipi mësarute yëquë yo'je tsije pa'iohua'ire cuasajë judío pai peocohua'ipi sehuosicohua'ire pëpayë, jaro Antioquía daripë, cui'ne Siria cui'ne Cilicia yeja pa'icohua'ire. ²⁴Cui'ne yëquë jëjo saoma'cohua'ipi inopi. Saisicohua'ipi mësarute josa yo'ojë huesë ëaye ca co'me huesojëna, ai yo'ojë asahuë. ²⁵⁻²⁶Jaje pa'ina, asani si'aohua'i jaje yo'oye de'oji cuasani mësarute yëquë acohua'ipi sani ñaja'cohua'ire neñu'u cani nehuë, yëquë ai oicohua'i Pablo cui'ne Bernabé ja're saija'cohua'ire, ju'ine pa'itoje quëcojë Jesucristo coca do'ire quëarojaicohua'i ja're saija'cohua'ire. ²⁷Jaje yo'osicohua'ipi yure mësarú quë'rona jëjo saoyë, Judasre cui'ne Silasre mësarú ja're te'e tsiarepa ñajë coca si'aye quëaja'cohua'ire, yëquë quëase'eje pa'ye. ²⁸Jaje pa'ina, de'o joyoje de'oji, jaje yo'oye caquëna, ñaquëna, yëquëjë mësarute jaiye yo'ojj'ë cajë cuãñeñe peoyë. Coa do'i quë'yese'e yo'ojj'ë caye yëyë, iyese'e: ²⁹Pai de'huasi diusuna isisi hua'i aima'pë pa'ijj'ë, quio hueasicohua'ire aima'pë pa'ijj'ë, tsieje aima'pë pa'ijj'ë, cui'ne emëpi nomiohua'ire coa yo'orojaiñe yo'oma'pë pa'ijj'ë, nomioje emëohua'ire coa yo'orojaiñe yo'oma'o pa'ijj'ë. Iye case'ere yo'oni mësarú de'oye pa'ija'cohua'i a'ë. De'oye pa'ijj'ë. Ca tējihuë."

³⁰Ja maca sai huëoni pëpa tējini yureta'a Antioquíana saë'ë. Sani ti'ani sehuosicohua'ire tsi'loni toyasicore isihuë. ³¹Isirena, sehuosicohua'ipi toyase'ere ñajë cajëna, asajë jai pai sihuahuë, ite yëhuoyere asajë. ³²Sihuajë asajëna, Judas cui'ne Silaspi Maija'quë caye asani quëacai tutu pacohua'ipi ai tsoe quëahuë, yëhuojë. Jaje yëhuojëna, asa huajëjë jerepa tutu quë'i joñoa pa'ë. ³³Jaje quëajë pani tējirena, sehuosicohua'ipi sani pëpacaij'ë si'aohua'ire mësarute jëjo daosicohua'ire cajë pëpa tējihuë, co'ija'cohua'ire. ³⁴Jaje pa'iquëta'are Silasse'e de'oji pëaye cuasani pëapi. ³⁵Pëaquëna, cui'ne Pablojë cui'ne Bernabéjë pëahuë, Antioquíana, Maija'quë coca ye'yajë cui'ne quëarojaij'ë yo'oja'cohua'ipi. Pëarena, jai pai sehuosicohua'ipi iohua'i ja're coní yo'ohuë, iti co'amaña.

Maija'quë Coca Quëasi'i Caquë Pablo Cayaye Acore Saise'e

³⁶Ai tsoe pa'liquëpi Pablo capi, Bernabére:

“Sehuosicohua'ire tijupë do'i sani ñañu'u, mai ja'në Èjaë coca quëasi daripëana. ¿Me pa'iyeni?”

³⁷Caquëna, Bernabépi Juanre yequë mami Marco hue'equëre sañu'u capi. ³⁸Caquëna, Pablopi ësepi, saye. Jaë Marcopi ja'nëje Panfiliana i yo'oye jëoconi te'e nema'ë yo'osiquëre me caquë. ³⁹Jaje pa'ina, te'e cuasaye peoquëna, te'ohua'ise'e huahuë. Huani Bernabépi Marcore sapi. Saquë jai yohuëna aya mëni Chiprena saë'ë. ⁴⁰Saijëna, Pablopi ite coja'quëre Silasni ti'api. Ti'aëna, sehuosicohua'ipi Maija'quëre secatena, etani saji'i. ⁴¹Saiquëpi Siria vejaja'a cui'ne Cilicia vejaja'a sa tëto sai Maija'quëre sehuosicohua'ire quëa huasoquë cuji'i.

Timoteopi Pablore, Silasre Co Huëoye

16 ¹Pablopi Derbena cui'ne Listrana ti'ani jaronna Timoteore ñapi. Judío nomiopi sehuosico mamaquëni cui'ne i pëca ja'quëpi griego pai paji'i. ²Jaje pa'ini Timoteore sehuosicohua'ipi de'loquë api cahuë, Listra cui'ne Iconia pa'icohua'ipi. ³Jaje caquëni Pablopi ite coja'quëre sasi'i, cuasaquë. Ja yë'ta'a sama'në Timoteo ca'nihuëre yëto tëapi, judío pai i saija'to pa'icohua'ipi co'aye cama'cohua'ini caquë. Cui'ne si'aohua'i Timoteore griego pai mamaquë api, asa do'ire jaje yo'opi. ⁴Jaje yo'osi jeteyo'je si'a daripëa maña johua'i sa saiyeje pa'ye Jesús jëjo saocohua'i cui'ne Jerusalén pa'icohua'i sehuosicohua'i ëjaohua'i case'ere quëahuë, sehuosicohua'ina ñeje yo'ojë'ë cajë. ⁵Jaje yo'ojëna, sehuosicohua'ipi johua'i sehuose'ere itire pa'ë asajë tutu quë'i joñoa paë'ë. Pa'ijëna, mu'seña ñape jai pai shuojë jai saë'ë.

Pablo Cãni Ñãne Macedonia Aquëre

⁶De'o joyopi Asia vejana Maija'quë coca quëaye ëse do'ire Frigia veja cui'ne Galacia veja sa tëto sani, ⁷Misia veja niamona ti'ahuë. Ti'ani jaropi Bitinia sañu'u cuasahuë. Cuasajëta'are Jesús joyopi ësepi. ⁸Èsequëna, Misia vejajë sa tëto sani Troas yo sa'rona meñe cajehuë. ⁹Cajeni jaronna Pablopi cãni ñapi, te'i Macedonia aquëpi nëcaquë ite yëquëre dani cõcaijë'ë caquëna. ¹⁰Jaje Pablopi cãni ñaëna, jaro Macedonia de'o coca quëaye pa'iji caquë Maija'quëpi soiji cajë ne de'huahuë, sañu'u cajë.

Pablo Cui'ne Silas Filipos Pa'iyë

¹¹Troas yo sa'rona aya mëisicohua'ipi te'e mu'serepa saë'ë, Samotracia saodohuëna. Saisicohua'ipi ñatasi mu'se Neápolisna ti'ahuë. ¹²Ti'ani jaropi Filiposna saë'ë, romano pai daripëna. Jaro Macedonia veja ai ëja daripëre pana saë'ë. Sani jaronna pëahuë, tsoe mu'seña maña. ¹³Pëasicohua'ipi huajë mu'se pa'ina, pai daripëpi hue'sena etani saë'ë.

Tsiaya të'tëpa què'rona sani cuasahuè, judío p̄ai Maija'quère s̄e hue'ña'è. Ìño cuasani ja'runi ñu'lijè de'lo cocare quèahuè, nomiohua'ire ìti maca tsi'sini ñu'icohua'ire. ¹⁴Quèajëna, te'lo nomio Lidia hue'ecopi, Tiatira daripè p̄aiopi, jai do'i caña ma ja'ñe ìsicopi tsi'sicohua'i ja're paco'è. Jaje pa'iona, Maija'quèpi Pablo cayere de'oyerepa asajaco caquè necaina, ai Pablo cayese'e asao, si'aye ì quèaye. Jao cato Maija'quère s̄eco paco'è. ¹⁵Jaje pa'ioipi ìo tsècapè ja're conì oco do cuañoni yèquère cao:

“Mèsarupi yè'ère sehuosicore pare ñani yè'è huè'ena sani pèajè'è.”

Jaje caco ai s̄eona, ìo huè'ena sani pèahuè.

¹⁶Pèasicohua'ipi te'e mu'se Maija'quère s̄e hue'ñana saijè te'lo nomi tsjo ta'ñe yequè mu'seña pa'i ja'ñere quèa joyore hue'econi tì'ahuè. Jaje pa'ioipi ìo èjaohua'ire jaiye curiquè necaico paco'è, ìo ta'ñe ca do'ipi. Ìo cato ìohua'i jo'yao paco'è. ¹⁷Jaje pa'ioipi Pablöre cui'ne yèquère pe'te huèoni pe'teco cuio:

“ìcohua'i cato Diusu tutu què'ire pare necaicohua'i a'è. Jaje pa'iohua'ipi mèsarute huaso cocare pare quèayè!”

¹⁸Jajese'e si'a mu'seña cuico pe'terojaiona, yo'lo jujani Pablopi co'ye p̄onèni ìote ta'ñe ca cocare capi:

“Jesucristo mamipi cuañeñè, icore j̄eoni etani saijè'è, co'a joyo.”

Ca macarepa j̄are ìti macapi co'a joyo ìote etani saji'i.

¹⁹Jaje huatipi etaèna, ìo èjaohua'ipi ñani yure curiquè neñe peoji cuasajè Pablöre cui'ne Silasre tsèahuè. Tsèani co'amaña huero hue'ñana sahuè, ja daripè èjaohua'i què'rona. ²⁰Dani èjaohua'ire cahuè:

“ìcohua'i Israel p̄ai a'è. Jaohua'ipi mai daripè ai j̄osa yo'oyè. ²¹Israel p̄ai yo'oyere ye'yayè, jaohua'i. ¿Me mai romano p̄ai ìohua'i caye asani yo'oye'ni?”

²²Cajëna, si'aohua'i cui'ne cahuè. Cajëna, ja daripè p̄ai yo'oye ñacohua'ipi Pablöre cui'ne Silasre ju'i caña du'teni si'sejè'è, cuañehuè. ²³Cuañejëna, ai si'sehuè. Si'se tējini co hue'ñana sani cosicohua'ire ñaquère de'hua ñajè'è, icohua'ire cajè cuañeni co huesohuè. ²⁴Cuañerena, asani ai sa'nahuè tu'rihuèna sani copi. Coni soquè totona coña nesicono nēcānoa jua nēoni hueñopi.

²⁵Hueñosicohua'ipi ñu'lijè jopo ñami pa'ina, Pablopi cui'ne Silaspi conì Maija'quère sejè cui'ne j̄ejè yo'ojëna, si'a cosicohua'i asahuè. ²⁶Ja macarepa vejapi ai ñu'cueo. Ñu'cuecona, co hue'ña eta sa'noapi si'aye hui'yo sao, cui'ne p̄aire quèna meapi huèse'ejè tome sapi, peo hue'ña. ²⁷Ja maca cosicohua'ire ñaquèpi s̄etani hui'yose'e eta sa'noa pa'iona, ñani cosicohua'ipi tsoe etahuè cuasaquè ì hua'tipi dutani co'ye huasi'i caquè yo'opi. ²⁸Yo'oquèna, Pablopi tutu capi:

“Yo'oma'è. Si'aohua'i yèquè iye macare pa'iyè.”

²⁹Caquèna, asani miañe dajè'è canì tsasiquè ca'raquè huè'huè cacani Pablo cui'ne Silas quèo què'rona do're ja'rupi. ³⁰Yo'o tējini huèni nēcani Pablöre cui'ne Silasre etoni seji'i:

“¿Huasosiquè pa'iyè canì me yo'oye pa'iquè'ni, yè'è?”

³¹S̄eina cahuè:

“Jesucristoni sehuojë'ë. Sehuoni huasosiquë pa'ija'quë a'ë, më'ë. Cui'ne më'ë huë'e acohua'i huasosicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.”

³²Jā maca ite cui'ne si'aohua'i i huë'e acohua'ire mai Ējaë cocare quëahuë. ³³Jare iti quëa tēji maca, cosicohua'ire ñaquëpi Pablöre cui'ne Silasre si'sese'e a'si tsoapi. Jā jeteyo'je i cui'ne si'aohua'i i huë'e acohua'i oco do cuañohuë. ³⁴Do tējisi maca tūmani Pablöre cui'ne Silasre i huë'ena sani aopi. I cui'ne i tsëcapë acohua'i Maija'quëre sehuosicohua'i pa'ijë ai sihuahuë.

³⁵Nea huë'ña pa'i maca pai yo'oye ñani ca de'huacohua'ipi Pablöre cui'ne Silasre eto saojë'ë cajë cosicohua'ire ñaquëre quëaja'a soldado paire jējo daohuë. ³⁶Sani quëarena, cosicohua'ire ñaquëpi capi, Pablöre:

“Pai yo'oye ñacohua'ipi yë'ëre mësarute eto saojë'ë, cuañehuë. Jaje pa'iye sēte señajë de'oye saijë'ë, yure.”

³⁷Caquëna, Pablöpi capi:

“Quëañu'u cajë daisicohua'ire soldado paire yëquë romano paini mësarü ti co'aye yo'ose'eje cama'pë do'i peocohua'ini si'a pai ñajëna, si'sehuë. ¿Yure jaje yo'osicohua'ipi yahuerpa etoñu'u cayë? Jaje yo'oye coeyë, iti yëquëre cosicohua'ipi dani eto saojajë.”

³⁸Caquëna, soldado paipi sani romano pai a'ë, quëarena, pai yo'oye ñani ca de'huacohua'ipi quëquëhuë. ³⁹Quëquësicohua'ipi dani pai yo'oye ca de'hua ëjaohua'ipi yëquë mësarute co'aye yo'ose'e oijë'ë cajë sei'ë, Pablöre cui'ne Silasre. Jaje cani etoni iye daripëpi etani saijë'ë cajë sei'ë. ⁴⁰Setena, Pablöpi cui'ne Silaspi co huë'ñapi etani Lidia huë'ena saë'ë. Sani sehuosicohua'ire ñajë cui'ne jeoma'pë tuijë'ë cajë yëhuo tējini etani saë'ë.

Tesalónica Daripë Acohua'i Sañope Yo'ose'e

17 ¹Pablo cui'ne Silas saicohua'ipi Anfípolis cui'ne Apolonia dari sa sani Tesalónica daripëna ti'ahuë. Ti'arena, jarote Israel pai tsi'si huë'e paji'i. ²Pa'ina, Pablöpi i noni yo'orojaiñe sēte Israel pai tsi'si huë'ena saji'i, toaso semanarepa huajë mu'se ñape sai iohua'i ja're Maija'quë toyapëre ñaquë iti cayeje pa'ye, ³caquë quëaquëpi. Jesús ju'isiquëpi cui'naëpi huajëquë huëiye pa'iji. “Jaje pa'ina, yë'ë mësarute quëaquë Jesús i api, maire huasoquë.”

⁴Caquëna, Israel pai acohua'ipi sehuoni Pablona cui'ne Silasna tsiohuë. Cui'ne jai pai Maija'quëre secohua'ipi griego paije sehuohuë. Sehuojëna, cui'ne jai pai ëja nomiohua'ijë sehuohuë. ⁵Jaje sehuojëna, ñani oijë pëijë Israel pai sehuoma'cohua'ipi co'a pai ma'ñare nema'pë co'a nëcarojaicohua'ini tsi'sohuë, jaohua'ipi ca huëojëna, si'a pai daripë pa'icohua'ipi pëti huëoni josa yo'ojë cajajë cajë. Jaje yo'ojëna, tsi'sisicohua'ipi Pablöni cui'ne Silasni coejë Jasón huë'ena tomejani cacani josa yo'ohuë, pa'ijëna, tseani etoni paina isiñu'u cajë. ⁶Yo'ojëna, iohua'i cajë yo'ocohua'ipi peojëna, coa pa'iohua'ini Jasónni cui'ne yecohua'i

sehuosicohua'ini tseani quërë etoni ja daripë pai ëjaohua'i quë'rona sahuë. Sani cuijë cahuë:

“Icohua'ipi si'a hue'ña pa'icohua'ire tñe pa'iyena pönajë yo'ocohua'ipi iñoje dani yo'oyë. ⁷Yo'ojëna, Jasónpi ìohua'ire oi ì huë'ena pëaye isipi. Jaje yo'ocohua'i si'aohua'i César si'a pai ëjaë cuañese'ere sañope yo'oyë. Yo'ojë cayë, yequë pai ëjaërepa pa'iji, Jesu api ìrepa cayë.”

⁸Cajëna, ja daripë acohua'ipi cui'ne ìohua'i ëjaohua'ipi asani ¿ja jerepa yo'ocohua'i a'ni? cuaca huëohuë. ⁹Cuasajëta'are Jasónpi cui'ne yecohua'i sehuosicohua'ipi mësaru cuañeñe tì'acaija'cohua'i a'ë canì curiquëre isi nëoni eto cuañoñuë.

Pablo Cui'ne Silas Bereare Pa'ise'e

¹⁰Ja ñami sehuosicohua'ipi esa Berea daripëna saijë'ë cajë jëjo saohuë, Pablöre cui'ne Silasre. Jëjo saojëna, saisicohua'ipi tì'ani Israel pai tsi'si huë'ena cacahuë. ¹¹Berea acohua'i Israel pai de'o pai paë'ë. Tesalónica paire sa tëto saisicohua'i paë'ë. Jaje pa'ìohua'ipi Pablo quëaye de'oye asajë nuñerepa quëaquë cajë si'a mu'señapi Maija'quë toyapëre ñahuë. ¹²Jaje yo'ojë jai pai Israel pai acohua'ipi sehuohuë. Sehuojëna, cui'ne griego pai ëmëohua'i cui'ne ëja nomìohua'ijë sehuohuë. ¹³Sehuojëna, Pablopì Bereana Maija'quë coca quëaquë pa'iji asani Tesalónica Israel paipi Bereana dani Pablöre paipi josa yo'o ja'ñe ne huëohuë. ¹⁴Jaje yo'o huëojëna, sehuosicohua'ipi Pablöre esa eto saohuë, jai tsiaya të'tëpa quë'rona. Jëjo saojëna, coa Silaspi cui'ne Timoteopi cõni pëahuë, Bereana. ¹⁵Pëarena, Pablöre cõni saijë sasicohua'ipi Atenas daripëja'a jëojani co'ihuë. Co'ijë Timoteore cui'ne Silasre Pablo esa daijë'ë case'ere dani quëahuë.

Pablopì Atenas Daripëre Pa'iyë

¹⁶Pablopì Silasre cui'ne Timoteore Atenas daripëpi pa'i utequë si'a hue'ña pai de'huasi diasure pase'e pa'ijëna, ñaquë oji'i, co'ayerëpa yo'oye'ni cuasaquë. ¹⁷Jaje pa'ina, Israel pai tsi'si huë'ena cacaquë Israel pai ja're cui'ne Maija'quëre secohua'i ja're cõni capi. Caquë cui'ne si'a mu'señapi huero hue'ñana tsi'sisicohua'irejë yëhuoquë capi. ¹⁸Caquëna, pai pa'iyë asacohua'i epicúreos paipi cui'ne estoicos paipi ìte ca huëoni cajë yecohua'ipi cahuë:

“¿Iquere iquë caquë'ni, jai cocaë maca?”

Cajëna, yecohua'ipi cahuë:

“Yequë pai diusuohua'i ayere quëacaiquë api cuasayë.”

Jaje cahuë, Pablopì de'o coca Jesús ayere cui'ne ì ju'ìsiquëpi huëise'ere quëaquëna. ¹⁹Ja maca Pablöre Areópago cutihuëna sahuë, ëjaohua'i tsi'si hue'ñana. Sani ìte se'ì'ë:

“¿Yëquë asaye yëyë, ique huajë ye'yaye a'ni, iye më'ë yëquëre quëaye? ²⁰Yëquë asa ma'ñere më'ëpi caquëna, asa jujani ¿iquere më'ë cayë quëaquë'ni? cajë se'ñë, më'ëre.”

²¹ Atenas paipi cui'ne t̄i paipi it̄i maca pa'icohua'ipi ja'a yo'ose'ere pase'e asacohua'i paë'ë. Jaje pa'iohua'i s̄ete jaje cahuë.

²² Cajëna, iohua'i joporepa pa'iquëpi Pablo huëni nëcani Areópago cutihuëpi nëcaquë iohua'ire capi:

“Atenas pāi yë'ë mësarute ñañe cato mësaru diusuohua'ire cuasañu'u cajë ai yëjë yo'ocohua'i a'ë. ²³ Jaje yo'ocohua'ini yë'ë mësaru se hue'ñana cacani it̄i t̄eojë se hue'ñana ñeje toyase'e pa'ina, ñahuë: ‘Ti pāi ñama'a diusure se hue'ña'ë.’ Jaje pa'ina, yë'ë, jaë mësaru ti ñama'pë se diusu ayere quëaquë a'ë.

²⁴ Jaëpi yeja cui'ne iote pa'iyë nesiquë jaje pa'ina, i api, ma'tëmo cui'ne yeja ëjaërepa. Jaje pa'ipi pāi nesi huë'ñare pa'ima'quë api. ²⁵ Paini necaijë'ë, yë'ëre cama'quë api. I api, maire pa'iyë si'aye yë'eye cui'ne yequë co'amañaje isisiquë.

²⁶ Te'ire pāire de'huasiquëpi jaëpi te'ipi jai pāi daripëa nepi, Maija'quëpi si'a yeja pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, ipi iohua'i pa'ija'to cui'ne ite iohua'i co'ëja'a macajë ca nëopi. ²⁷ Jaohua'ipi Maija'quë mai quëno macare pa'iquëta'are coa cuasarepa ina co'e t̄i'ajajë caquë nepi. ²⁸ Jaje pa'ina, mai ina pa'iyë, huajëcohua'i pa'ijë cu'iyë. Mësaru aipë ta'ñe coca cacohua'i case'erepa: ‘Mai cato Maija'quë tsëcapë acohua'i a'ë’. ²⁹ Jaje Maija'quë tsëcapë acohua'i s̄ete pāi iohua'i cuasayepi huëojë curiquëpi, po curiquëpi cui'ne quënap̄i de'huase'ere Maija'quëje pa'i api, cuasama'pë pañu'u. ³⁰ Ai tsoe cato Maija'quë pāi huesëjë yo'oye coa ñaquë paji'i. Jaje pa'isiquëta'a yure cato Maija'quë cuañeji, si'a hue'ña pa'icohua'ire ina sehuojë daijë'ë caquë. ³¹ Jaje pa'ina, Maija'quëpi pāi yo'ose'e nuñerepa caquë ne de'huaja'a mu'se ca nëopi: Jesu api, ja yo'oye yo'oja'quë, i jo'ya nesiquëpi. Jaje pa'ina, Jesuna cuasaye pa'iji caquë si'aohua'ire iñopi, ju'isiquëni huëoquë.”

³² Jaje ju'isicohua'i huëiye ayere caquëna, asani cue'cuehuë. Cue'cuejëna, yecohua'ipi cahuë:

“Yequë mu'se asañu'u, më'ë caye.”

³³ Cajëna, jaohua'ire quëaye jeopi. ³⁴ Jaje pa'iquëta'are yecohua'ipi sehuohuë. Sehuoni i ja're con̄i tsiohuë. Cui'ne jaohua'i ja're con̄i paë'ë, Dionicio. Cui'ne te'le nomio Dámaris hue'eco paco'ë. Jaohua'i cato Areópago tsëcapë acohua'i paë'ë. Pa'ijëna, cui'ne yecohua'ijë con̄i paë'ë, iohua'i ja're con̄i.

Pablo Corinto Daripëre Pa'ise'e

18 ¹ Jaje yo'o t̄ejini Atenaspi etani Corinto daripëna saji'i, Pablo. ² Jarona te'ire Israel pāire Aquilare t̄i'api. Jaë cato Ponto yeja aquë paji'i. Jaje pa'ipi Pablo ja yë'ta'a t̄i'ama'në Aquila cui'ne i paco Priscilapi con̄i Pontona t̄i'asicohua'ipi paë'ë. Jaohua'i cato Italiapi etani daisicohua'i paë'ë. Claudio romano pāi ëjaëpi si'a Israel pāi Roma pa'icohua'i etaye pa'iji caquë cuañequëna, etasicohua'i paë'ë. Jaje pa'iohua'ini Pablo do'i ñasi'i caquë saji'i. ³ Sani iohua'i ja're con̄i pëapi.

İohua'i neñeje pa'ye ca'nipi huë'ña nequë sête İohua'i ja're çoni nesil'i caquë pëapi. ⁴Pëasiquëpi pa'i si'a huajë mu'seña Israel pa'i tsi'si huë'ena sai quëapi, Israel pa'ire cui'ne yequë pa'ire asare pajajë caquë.

⁵Macedonia pa'icohua'ipi Silas cui'ne Timoteo çoni ti'asi maca Pablopi si'a mu'seña Maija'quë coca quëa huëoni quëaquë judío pa'ire capi. Jesús paji'i, maire huasoquërepa. ⁶Jaje caquëna, jaohua'ipi ite sañope cajë pë'ë. Pëijëna, Pablo ña jujani İohua'ire sañope cayere İnosil'i caquë İ ju'i care ta'të topi. Ta'të toni capi, İohua'ire:

“Mësaru do'i pasipi mësaru ne huesëye, yë'ë do'i peosipi. Jaje pa'ina, yurepi jerepa cato judío pa'i peocohua'ina sani Maija'quë coca quëaja'quë a'ë.”

⁷Canı tsi'si huë'ñapi etani Justo huë'ena saji'i, Maija'quëre sequë huë'ena, Israel pa'i tsi'si huë'e quëno maca pa'i huë'ena. ⁸Jaje pa'iquëta'are Israel pa'i tsi'si huë'e ñacohua'i ëjaërepa Crispo hue'equëpi Maija'quë coca asani sehuopi. Sehuoquëna, cui'ne si'aohua'i İ tsëcapë acohua'ije sehuohuë. Sehuojëna, cui'ne Corinto daripë acohua'ije jai pa'i sehuohuë. Sehuorena, oco dopi, sehuosicohua'ire. ⁹Jaje yo'oquë pa'ina, te'e ñami Èjaëpi çani ñañeje pa'yeja'a ñaini capi, Pablöre:

“Ca'rama'ë pa'ijë'ë, coca quëaye, jeoma'ë cajë'ë. ¹⁰Yë'ë coca sehuoja'cohua'ire iye daripë acohua'ire jai pa'ire payë. Yë'ëpi më'ë ja're çoni pa'iyë. Pa'ina, më'ëre paipi co'aye yo'o ti'añe paja'cohua'i a'ë.”

¹¹Caëna, asani Pablopi Corintona te'e ometëcahuë jopore paja'a pëani pa'i Maija'quë cocare ye'yapi, İohua'ire.

¹²Jaje yo'oquë pa'ina, Acaya pa'i ëjaë Galión pa'i maca judío paipi Pablöre sañope yo'oñu'u cajë tsi'sihuë. Tsi'sini tşëani sahuë, pa'i yo'oye ca de'hua huë'ñana. ¹³Sani İohua'i ëjaëre cahuë:

“İquëpi cuañese'e cayeje pa'ye yo'oma'pë, tiñe Maija'quëre señe pa'iji caquë pa'ire ye'yaquë api.”

¹⁴Cajëna, asani Pablopi casil'i cuasaquëna, Galiónpi du'ruja'a capi, Israel pa'ire:

“Co'aye yo'ose'ere panita'a pa'ire huani jose'ere yo'ojë catota'a mësaru Israel pa'ire asa catira'huë. ¹⁵Jaje pa'iquëta'are yure cato coa coca yë'ose'ere case'ere, mami ayere, cui'ne mësaru cuañeñe ayere yo'ojë cayë. Jaje pa'iyë sête mësaruse'e ne de'huajë'ë. Mësaru yo'ojë cayere cui'na maca yo'oquë caye coeyë.”

¹⁶Jaje canı pa'i yo'ose'ere ca de'hua huë'ñapi eto saopi, İohua'ire. ¹⁷Eto sauna, pa'i yo'ose'ere ca de'hua huë'ña tiña macare pana Sóstenesre tşëani të'cahuë. Jaë cato Israel pa'i tsi'si huë'e ñacai ëjaë paji'i. Jaje yo'otoje Galión cato co'a ju'i ñañe paipi, İohua'i yo'oye.

Pablopi Tijupë Antioquíana Saiye

¹⁸Ja yë'ta'a Pablo Corinto daripëna pëasiquëpi tsoe mu'seña paji'i. Pa'iquëpi sai huëoni sehuosicohua'ire saiye, caquë pëpa tşëjini sai Priscila cui'ne Aquila ja're çoni saji'i. Siria yejana yohueja'a ja yë'ta'a yohuë aya mëima'në Cencreana

naña peo ca'topë hueopi, i nesi'i ca nëose'ere yo'o tì'asi'i caquë. ¹⁹Jaje yo'osi jeteyo'je Efesona tì'ahuë. Tì'ani Pablopì Priscilare cui'ne Aquilare jëoni Israel pài tsi'si huë'ena saji'i. Sani Israel pài tsi'sicohua'i ja're coca capi. ²⁰Caquëna, asani iohua'ipi ite pëajë'ë cajë sei'ë. Sejëna, pañë, pëaye canì. ²¹Pëpani sai capi:

“Maija'quëpi yëna cui'naëpi yeque co'ini ñasi'i.”

Canì ja jeteyo'je yohuëna aya mëni Efesopi yequë hue'ñana saji'i. ²²Ja maca Cesareana tì'ani sehuosicohua'ire pëpasi'i caquë Jerusalénna saji'i. Sani jaropi yureta'a Antioquíana saji'i. ²³Sani jarona tsoe maca pani yureta'a cui'naëpi cu'i huëo cõpi, pài ñape darina, Galacia cui'ne Frigia yeja daripëana, sehuosicohua'ire tutu quë'iohua'ire quëa huasoquë.

Apolos Efeso Paire Yëhuoye

²⁴Ja mu'seña te'i Israel pài aquëpi Apolos hue'equëpi Efesona tìtapi, Alejandría daripë aquëpi. Jaë cato ai ta'ñe coca caquë cui'ne Maija'quë toyapë ai de'oyerepa asaquë paji'i. ²⁵Jaje pa'ipi mai Èjaërepa coca pa'yiena ye'yesiquë paji'i. Jaje pa'ipi tuturepa caquë Jesús ayere tiñarepa ye'yapi, coa Juan oco doyese'e asaquëta'a. ²⁶Jaje pa'ipi Apolos Israel pài tsi'si huë'ena jai pài asajëna, caquëna, Priscila cui'ne Aquilapi asani ite te'ire tìrona sani quëahuë, ai tiñarepa Maija'quë coca ayere. ²⁷Quëasiquëpi Apolos Acayana sasi'i caquë yo'oquëna, sehuosicohua'ipi i sai ja'ñe cõcaë'ë. Cõcaijë cui'ne te'e carta toyahuë, Acaya sehuosicohua'i pa'icohua'ina de'oye ite pëpacaijë'ë cajë. Jaje yo'orena, Acaya tì'ani Maija'quë oi do'ipi sehuosicohua'ire ai de'oyerepa cõcaji'i. ²⁸Cõcai si'aohua'i ña hue'ñana Israel paire toyapëna ñaquë Jesús ìrepa maire huasoquë paji'i caquë sañope capi. Iohua'ijë më'ë coa cayë caye peoyere papi, capi.

Pablo Efeso Pa'iyë

19 ¹Apolos Corintore pa'ina, Pablopì cuti quë'roja'a sa sani Efesona tì'api. Tì'ani jarona jai paire sehuosicohua'ire tì'api. ²Tì'ani jaohua'ire seji'i:

“¿Mësaru sehuc maca de'o joyo tsio daquë?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Pani, de'o joyo pa'iyë ayeque caye yëquë ti asama'cohua'i a'ë.”

³Cajëna, Pablopì capi:

“¿Iquere asajë do cuãñore'ni?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Juan oco doquë quëase'ere asani sehucjë do cuãñosicohua'i a'ë.”

⁴Cajëna, Pablopì capi:

“De'oji, Juan cato co'aye yo'ose'ere jëoni Maija'quëna pönëcohua'ini oco dopi, doquë capi: ‘I jeteyo'je daiquëni sehucyë pa'iji.’ Jaëre cato Jesuni.”

⁵Jaje caquëna, asani Jesuni ìre papi cuasani sehucorena, Èjaë Jesús mamipi canì dopi, iohua'ire. ⁶Dosicohua'ini Pablopì jëñapi patoquëna,

de'lo joyopi ìohua'ina tsio daji'i. Tsio daina, yequè cocapi cajè yo'ohuè. Yo'ojè Maija'què cayere asajè yecohua'ina se quèahuè. ⁷Iti jaje yo'osicohua'i cato doce èmèohua'i paè'è.

⁸Pablopi paìre Maija'què cuañe te'te ayere quèare pasl'i caquè ti ca'rama'è toaso ñañèohua'ire Israel paì tsi'si huè'ena sai capi. ⁹Caquèna, yecohua'ipi sehuocaiye pajè, si'aohua'i ña hue'ñana huajè ma'a Pablo ye'yaye co'aye a'è cahuè. Cajèna, Pablopi jaohua'ire jèoni sehuosicohua'ise'ere huani sapi, Tiranno coca ca huè'ena. ¹⁰Jarona sani si'a mu'señapi coca caquè jajese'e caya ometècahuèa yo'opi. Yo'oquè pa'ina, Asia provincia yeja pa'icohua'ipi Israel paipi cui'ne Israel paì peocohua'ipi Èjaè coca asahuè. ¹¹Jaje yo'oquèna, Maija'quèpi Pablo ja're pa'i jaiye paì yo'o tì'a ma'ñe yo'opi. ¹²Yo'oquèna, Pablo ju'i cañapi cui'ne a'ri tènò ca'ti pèa ì papise'epi ju'icohua'ina sani nejèna, ju'icohua'ipi co'yahuè. Cui'ne huati què'ìohua'ijè huatire eto sao cuañohuè. Ja jerepa yo'opi.

¹³Jaje yo'oquèna, ñani cui'ne Israel paìje paè'è, ma'aja'a cu'ijè huati joñoapi paìre pa'iyè eto saohua'ijè, coa yo'ocohua'i. Jaohua'ipi cuasahuè, Jesús mamipi cajè huatire eto saoye pa'iji. Cuasani huati joñoare cahuè: "Pablo quèaquè Jesús mamipi cuañèñè, etajè'è."

¹⁴Iye yo'oye cato Maija'què huè'e ñacaicohua'i èjaèrepa Israel paì Esceva siete mamajèpi yo'ohuè. ¹⁵Jaje yo'ocohua'ini yequè mu'se huati joyopi ìohua'ire sañope sehuoquè capi:

"Jesure asayè, cui'ne Pablorejè asayè. ¿Mèsaruta'a ne a'ni?"

¹⁶Caquè jare ìti macapi huati què'ipi jaohua'ire tuturepa yo'oquè tseani a'si neina, a'si què'ìohua'ipi caña peñoa huè'epi etani cati saè'è. ¹⁷Iye yo'ose'ere si'aohua'i Efeso pa'icohua'i griego paì cui'ne Israel paì asani ca'rahuè. Jaje yo'ojèna, Jesús mami jerepa ai de'oye a'è, si'a hue'ña pa'icohua'i cahuè.

¹⁸Jaje cui'ne jai paì sehuosicohua'ipi ìohua'i co'aye yo'ose'ere jai paì ña hue'ñana oijè quèahuè. ¹⁹Quèajèna, cui'ne jai paì ja'nè dahuèohua'i pa'isicohua'ipi ìo dahuè toyapère paì ña hue'ñana dani èohuè. Ja toyapè do'ire cuecua ñañe cato cincuenta mil curiquè tè'ñarepa do'i paji'i. ²⁰Jaje yo'oco mai Èjaè coca jerepa jai saco'è, si'a hue'ña ìo tuture paìre ìnoco.

²¹Ja jeteyo'je Pablo Macedoniana cui'ne Acayana do'i sani cui'ne jaropi Jerusalénje do'i sasi'i cuasapi. Cuasaquè yequèje capi, jaro Jerusalén saisi jeteyo'je Romaje saija'què a'è. ²²Jaje caquè Timoteore cui'ne Erastore ìti cõcaicohua'ire cayaohua'ire Macedoniana jèjo saopi, ìse'e ja yè'ta'a Asia yejana a'ri maña pèaquè.

Efeso Acohua'i Sañope Yo'ose'e

²³Ja mu'seña Efeso daripè pa'icohua'ipi ai josa yo'ojè cahuè, huajè ma'a ayere. ²⁴Demetrio po curiquè de'huaquèpi ca huèouna. Jaèpi diusa Diana huè'èje pa'ye a'ri hue'ña maña nequè paji'i. Jaje nequèpi ìte cõcaicohua'ire jaiye curiquè ìsiquè paji'i. ²⁵Jaèpi ìte cõcaicohua'ire cui'ne ì neñeje pa'ye necohua'ire tsi'sopi. Tsi'soni capi:

“Ējaohua'i mēsaruپی asayē, iye a'ri huē'ña de'hua do'i mai de'oye pa'iyē. ²⁶Jaje pa'iquēta'are jaē Pabłopi mēsaruپی asajē cui'ne ñajēna, caji, pa'i de'huase'e diusu peoye a'ē. Jaje caquē jai pa'ire ye'ya huesoji, i cayena. Iño Efeso pa'ire cui'ne si'a Asia provincia pa'icohua'ire jaje ye'yaji. ²⁷Iye i jaje ye'yaye ai co'aji, mai co'amaña peo huē'ña ne huesēye pa'iji, cui'ne diusa Dianajē io yure do'i quē'io pa'iyē peo huē'ña tomeñe pa'iji. Jaje tomeni iye diusa co'a coa cue'cue cuañoja'coa. Yure iye provincia Asia pa'icohua'i tsecopi cui'ne iye yeja si'a yeja pa'icohua'i tsecopi carajasio.”

²⁸Caquēna, asani pētiteni tutu cuijē cahuē:

“Pa'ijē'ē, Diana Efesios pa'i ja'corepa.”

²⁹Jaje yo'ojē cajēna, si'a iti daripē acohua'i coa huesē asahuē, iohua'i yo'ojē caye. Jaje yo'ojē cajē Pablöre cōcohua'ire cayaohua'ire Macedonia acohua'ire Aristarcore cui'ne Gayore tseani quērējē sahuē, pa'i tsi'sijē ña huē'ña quē'rore pana. ³⁰Jaje yo'ojēna, Pabłopi pa'ire casi'i caquē yo'oquēna, sehuosicohua'i ite ēsehuē. ³¹Cui'ne jaro ējaohua'i pa'i huē'ñare yecohua'i ējaohua'ipi Pablöre ñacohua'ique pa'ē'ē, pa'ijē jaohua'ijē ai ēsehuē, cōni yo'oquē cama'ē cajē. Jaje pa'ina, ite quēaja'cohua'ire jējo saohuē. Pablo quē'rona. ³²Jaje yo'o maca, cato iti tsi'sisicohua'i cato de'huarepa yo'ojē cahuē, yecohua'i tiñe cuijēna, cui'ne yecohua'i ai yeque cajēna, yo'ohuē. Jaje yo'ohuē, pa'i. Coa ca huēosi do'ire huesērepa tsi'sini, jai pa'i yecohua'i iti cajē tsi'sise'equē huesēhuē. ³³Jaje jai pa'i huesējēna, Alejandrojē huesēquēna, yecohua'ipi quēahuē, iti cajē tsi'sise'e. Jaēni judío pa'ipi coca cajē'ē cajē jējo eto nēcōhuē, pa'i ña huē'ñana. Ja maca Alejandrojē pa'ire coca casi'i judío pa'i ayere caquē jēñapi yo'opi. Yo'oquēna, ³⁴ijē judío pa'ipi casi'i caquē yo'oji asani ai tutu cuihuē, caya horas:

“Pa'ijē'ē, Diana Efesios pa'i ja'co.”

³⁵Cuijē pejē jeorena, iti daripē pa'iyē toyaquēpi capi, pa'ire:

“Efesios pa'i asajē'ē, si'a pa'i iye yeja acohua'i asayē, iye daripē pa'icohua'i si'aohua'i Dianate ne huesoma'pē paye pa'iji case'e. Cui'ne ma'tēmopi tomesi quēnaorejē ñacaiye pa'iji, asayē. ³⁶Jaje pa'iyē sēte co'arepa huēojē co'aye yo'oma'pē pa'ijē'ē. Du'ru macarepa ai cuasajē'ē, je huesējēna, airepa yo'ojē caye'ni. ³⁷Iconi mēsaru tseani dasicohua'i co'aye caye pahuē, mai ja'core pare. ³⁸Jaje pa'ina, Demetriopi cui'ne i ja're yo'ojē cacohua'ipi yecohua'ire sañope cayere pani pa'i yo'ose'e asani ca de'huacohua'ina quēajē'ē. Jaohua'i pa'iyē, mēsaru yēye ējaohua'ina cajē'ē. Ja maca pa'i ñape mēsaru pa'iyē quēa de'huajē ne de'huajē'ē. ³⁹Mēsaruپی yequē co'amañare señe pacohua'i pani jai pa'i de'oyerepa tsi'si sitona coca caye pa'iji. ⁴⁰Yure iye yo'ose'e co'aji. Ējaohua'ipi asani maire caye pa'iji coa josa yo'ojē cacohua'ire. Iquere yo'ojē care'ni, cajē seto quēaye peoji. ¿Jere quēaye'ni, iti cajē yo'ose'e peoto?”

⁴¹Jaje se ca tējini jeopi, iti yo'oye.

Pablo, Macedonia, Cui'ne Greciana Saiye

20 ¹Josa yo'ojë ca tëjisi jeteyo'je Pablopi sehuosicohua'ire soini yèhuo tëjini saiye caquë pëpani Macedoniana saji'i. ²Sani si'a hue'ña jaro pa'i daripëana do'i sai sehuosicohua'ire sihua ëaye yèhuo huasoquë cuji'i. Cuni tëjini jeteyo'je Greciana ti'api. ³Ti'ani jaron a toaso ñañeohua'ire pëapi. Pëasiquëpi pa'iquëpi Siriana sai yohuëna aya mëni tëjiquëpi ite judío pa'i huañu'u cajë cui'ñase'ere asapi. Asani Macedonia yejaja'a cui'naëpi tëto sai quëopi co'isi'i cuasapi. ⁴Cuasani saina, i ja're coni saë'ë, Sópater Berea aquë, Pirro mamaquë, Aristarco, Segundo Tesalónica acohua'i, Gayo Derbe mamaquë, Timoteo, Tíquico. Cui'ne Trófimo Asia yeja acohua'i saë'ë. ⁵Saisicohua'ipi Maija'quë do'ijëpi yëquëre Troaspi utehuë. ⁶Utejëna, yëquëpi levadura co'mema'a ao aiñe tsi'sini yo'o tëjini, Filipos daripëpi etani jai yohuëja'a cinco mu'seña saijë ti'ahuë, Troasna. Ti'ani jaron a siete mu'seña pëahuë.

Pablo Troas Pa'iyë

⁷Huajë mu'se pa'ina, Jesús yo'ose'ere cuasajë ao jè'yeni añu'u cajë tsi'sisicohua'ipi pa'ijëna, Pablopi ñatasi mu'se saiyeque pa'iji caquë ai yèhuopi, ñami jopo pa'i macare paja'a. ⁸Yèhuoquëna, ëmëje'repa tu'rihuëna tsi'sisicohua'ipi paë'ë, jaiye toa tsëopëa tsëo sitore. ⁹Pa'ijëna, te'i posë Eutico hue'equëpi hue'se ña sa'rona ja'rusiquëpi ñuji'i. Ñu'iquëpi, Pablopi airepa tsoe quëaye sëte cai huëoni yureta'a cani huesëni jaro toaso ya'ripa ëmëje're papi tomeipi. Tomeina, ju'isiquëni cona huëohuë. ¹⁰Jaje ju'isiquëni oarena, Pablopi cajeni jai capi posëna jani su'cuapi. Su'cuani capi, sehuosicohua'ire:

“Quëquëma'pë pa'ijë'ë. Huajëquë api.”

¹¹Caní ja jeteyo'je, ja'në pa'i sitona mëni ao yëtoni ani jare Maija'quë coca quëaquë ñatapi. Nata tomequëna, caye jëoni saji'i. ¹²Saina, yecohua'ijë tsihua'ëre huajëquëre sahuë. Sajë ai sihuajë saë'ë, iti yo'ose'ere cuasajë.

Mileto Saiye

¹³Cutihueja'a sasi'i caëna, yëquëpi du'ru saë'ë, yohuëja'a Asón daripëna. Jaron a Pablora i case'eye pa'ye ayañu'u cajë. ¹⁴Yo'osicohua'ipi Asónna ite ti'ahuë. Ti'arena, aya mëquëna, sani i ja're coní Mitilenena ti'ahuë. ¹⁵Ti'asicohua'ipi jaropi sani se ñatasi mu'se Quío daripë jë'ñere paja'a sa saë'ë. Sa sani se ñatasi mu'se, Samos yo sa'rona ti'ahuë. Ti'asicohua'ipi se ñatasi mu'se Meletona ti'ahuë. ¹⁶Jaje yo'ohuë, Pablopi esa Jerusalénna ti'ani du'ru quëise'e tēja fiestare pasi'i caquëna. Ipi Efesona saisiquë pani Asia yejana ai tsoe pëayere coequëna, jaje yo'ohuë.

Efeso Sehuosicohua'ire Yëhuoye

17 Miletore Pablo pa'li Efeso sehuosicohua'i ëjaohua'ire soipi. 18 Soina, asani datena, capi, jaohua'ire:

“Yë'ë du'ru macarepa Asiana tì'asi mu'se aquëpi yë'ë pa'li yo'ose'le asacohua'i a'ë, mësaruru. 19 Si'anë mësaruru ja're pa'li jerepa pa'li a'ë caquë yo'oma'ë mai Èjaëre necaiyë. Israel pa'ipi yë'ëre jaiye josa yo'oñu'u cuasajë yo'o jopopi ai yo'oquë mësarute otare papi oi quëahuë. Jaje pa'ina, 20 mësarute de'oye pa'iyë isiyere quëa jujani jeoma'ë pai tsi'si hue'ñana cui'ne mësaruru hue'ñana cu'li quëaroja'ë. 21 Jaje quëaquë Israel pa'ire cui'ne griego pa'ireje cahuë, Maija'quëna ponëni mai Èjaë Jesucristore sehuojë'ë.” 22 Jaje mësarute quëasiquëpi yureta'a joyore papi Jerusalëna saiyë pa'iji caquë yë'ëre cuñequëna, jaronna saija'quë a'ë, yë'ëre yo'o ja'ñe huesëquë. 23 Coa iyese'le de'lo joyo quëaquëna, asaquë pa'iyë, më'ëre co hue'ñapi cui'ne ai yo'oyepi uteji. Jajese'le caji, yë'ë sai daripëa ñape. 24 Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato, yë'ë pa'iyere ai oi me neja'quë a'ni cama'ë pa'iyë. Coa sihuaquë yë'ë pani tëji macaja'a de'lo cocare Maija'quë pa'ire oiyere Èjaë Jesús quëacaijë'ë caquë isise'ere ne saoyese'le pa'iji.

25 Mësaruru yë'ë quëaquëna, Maija'quë cuñe te'te asacohua'i yë'ëre tijupë ña coñe paja'cohua'i a'ë. Jaje yure cato asayë coa caye pañë. 26 Jaje pa'ina, mësarute caye yëyë, mësaruru acohua'ipi ne huesëto yë'ë quëama'ë pa'isi do'i peosipi. 27 Mësarute tsoe si'aye Maija'quë cuasa nëose'ere yo'ose'ere si'aye yahueye peoyerepa quëahuë. 28 Jaje pa'iyë sëte mësaruja'a co'ye ñare pajë pa'ijë, i tsie do'ipi huerosicohua'ire si'a sehuosicohua'ire Maija'quë tsecohua'ire yëi ñamare ñacohua'li yo'oyeje pa'ye de'oye ñacaijë'ë, de'lo joyopi mësarute ñacacohua'li pa'ijajë caquë nesicohua'li sëte. 29 Yë'ë saisi jeteyo'je yai ai yëyeje pa'iohua'ipi sehuosicohua'ire nejo saon'u cajë yecohua'ipi daija'cohua'li a'ë. 30 Yequëje jare mësaruru acohua'ipi cosoyere ye'yajë yo'oja'cohua'li a'ë sehuosicohua'ipi iohua'ini tuijajë cajë. 31 Yë'ë mësaruru ja're toaso ometëca pa'li mu'señapi cui'ne ñamiñapi otarepa oi pai ñapere yëhuoye jeoma'ë yëhuose'ere huanëyema'pë jare cuasajë ñare pajë pa'ijë'ë.

32 Maija'quë do'ijë, mësarute Maija'quëna cui'ne i oi coca cayena isi nëoñë. Ja coca tutu quë'yepi mësaruru joña jerepa de'oye cuasaye necaiyena cui'ne si'aye i ca nëose'ere i de'lo paina isiyena. 33 Yecohua'li co'amañare, curiquëre, cañare oima'ë paë'ë. 34 Coa ai jerepa yë'ë jëtëpi nequë yë'ëre caraye tì'acquë pahuë. Paquë cui'ne yë'ë ja're con i pa'icohua'ireje cacaë'ë, yë'ëpi nequë. Jaje yo'oye mësarupi ñahuë. 35 Najëna, mësaruteje jaje co'amaña nejë yecohua'ire co'amaña peocohua'ire cacaicoa caquë ye'yahuë, si'anëpi. Jesús caquë pa'ise'ere cuasaquë i case'le cato caji: “Isi cuañoni sihuaye jerepa sihuaye pa'iji, yecohua'ina se isini.”

36 Ca tëjini Pablo do're ja'runi Maija'quëre seji'li, iohua'li ja're con. 37 Ja maca Pablora ai oijë su'cuani sihuahuë. Jaje yo'ohuë, ipi yë'ëre tijupë ña

coñe paja'cohua'i a'è caëna. Ja maca yureta'a te'e saijë sani i sai yohuë què'rore paja'a jeojaë'è. ³⁸Pablopi yè'ère tijupë ti ña'ne paja'cohua'i a'è case'e cuasajë ai oicohua'i paë'è. Pa'ijë Pablo ja're conï yohueja'a saë'è.

Pablopi Jerusalénna Saiye

21 ¹Maija'quë do'ijëre jeoni aya mëni te'ere papi Cos daripëna saë'è. Sani ñatasi mu'sepi Rodasna ti'ahuë. Ti'ani jaopi Pátarana saë'è. ²Sani Pátarana jai yohuë ti'ahuë, Feniciana saiconi ti'ani iona ayamë'è. ³Aya mëni saicohua'ipi Chipre saodohuë coa ñajë saë'è. Ari te'tere pa'iona, ñajë saicohua'ipi Siriana ti'ahuë. Ti'ani Tiro yo sa'rona co'amaña ma'ñe pa'iyë sète jaron a yohuë sè'ao. ⁴Sè'aona jaron a Maija'quë do'ijëre ti'ahuë. Ti'ani iohua'i què'rona pëahuë, siete mu'seña. Pëarena, de'o joyopi Pablo ai yo'o ja'ñere quëaquëna, asani cahuë, Pablora Jerusalénna saima'è pa'ijë'è. ⁵Jaje casicohua'ita'are siete mu'seña tëto saisi maca etani saë'è. Saijëna, si'aohua'i ëmëohua'i cui'ne nëjohua'i tsj maña conï yëquë ja're da'è, pa'i daripë hue'sere pana. Datena, jaron a mejahuëna do're ja'runi Maija'quëre sei'è. Seni tëjini saiyë cajë pëpani, ⁶jai yohuëna aya mëni yëquë cato saë'è. Saijëna, iohua'ipi iohua'i huë'ñana co'ihuë.

⁷Tiropi Tolemaidana tsiaya saiye sani tëjini Maija'quë do'ijëre pëpani te'e mu'se iti macana pëahuë, iohua'i ja're conï. ⁸Ñatasi mu'se saicohua'ipi Cesareana ti'ahuë. Ti'ani Jesús jëjo saocohua'ire cõcaicohua'i siete aquë Felipe huë'ena pëahuë, de'o coca quëaquë huë'ena. ⁹Jaë Felipepi cuatro mamajëre nomi tsire huejama'cohua'ire paquë paji'i. Jaohua'i cato yequë mu'se pa'i ja'ñere quëacohua'i paë'è, Maija'quëpi quëaquëna. ¹⁰Ja huë'ere tsoe mu'seña maña pa'ijëna, daji'i, Agabo Judeapi. Jaë cato yequë mu'se yo'o ja'ñere quëaquë paji'i. ¹¹Pa'ipi titani yëquë ña huë'ña Pablo tëicore ini jëña cui'ne nëcañoa co'ye ija'a huepi, huëni capi:

“Ñeje iye tëica paquëre hueja'cohua'i a'è, judío paipi Jerusalénna ja jeteyo'je ti paina isija'cohua'i a'è, ite. Jaje caji, de'o joyopi.”

¹²Caquëna, asani yëquë Pablora cõcõhua'ipi cui'ne ja daripë sehuosicohua'ipi Jerusalénna saima'è pa'ijë'è, cajë ësehuë. ¹³Ësejë cajëna, Pablopi capi:

“¿Me yo'ojë oiye'ni, yè'ère co'a ju'iñe'ni? Yè'è Jerusalénna ju'iñe de'oji, huesiquëpi mai Ëjaë Jesús yëye yo'oto.”

¹⁴Jaje caquë Jerusalénna sasi'i caquëna, asani ite pëajë'è caye jeoni cahuë: “Mai Ëjaë yëyeje pa'ijaquë.”

¹⁵Ja jeteyo'je co'amaña de'hua tëjini Jerusalénna saë'è. ¹⁶Saijëna, Cesarea pa'i sehuocohua'ipi yëquëre conï saijë sahuë. Sani jaohua'ipi Jerusalénna ti'ani Mason huë'ena sahuë, yëquë pëaja'tona. Mason cato Chipre aquë paji'i, ai tsoe Maija'quë coca sehuosiquë paji'i.

Pablopi Jacobo Què'rore Pa'iyë

¹⁷Jerusalénna ti'ajëna, sehuocohua'ipi sihuajë yëquëre pëpahuë.

¹⁸Pëparena, ñatasi mu'se Pablo ja're conï Jacobo què'rona do'i saë'è. Sa

tì'ajëna, jarote cui'ne si'aohua'i sehuocohua'i ëjaohua'i paë'ë. ¹⁹Pa'ijëna, pëpa tëjini Pablopi si'aye quëapi, judío pai peocohua'ire quëarojaina, Maija'quëpi jaohua'ire necaise'ere. ²⁰Quëaquëna, asani Maija'quë ai de'oji cani Pablote cahuë:

“Maija'quë do'iquë, de'oji më'ëre quëañu'u. Jai pai Israel pai sehuosicohua'i pa'iyë, ñño. Jaohua'i cato Moisés cuañese'ere yo'oye pa'iji cacohua'i a'ë. ²¹Jaje cacohua'ipi asayë më'ëpi judío pai yequë pai quë'ro pa'icohua'ire Moisés cuañese'ere yo'oma'pë caquë cui'ne ca'niye tëama'pë pa'ijë'ë caquë, cui'ne aiohua'i yo'ose'le yo'oma'pë caquë ye'yaji asayë. ²²Jaje asacohua'ipi më'ë ñño daise'le asaja'cohua'i a'ë. ¿Jaje pa'ito me neja'cohua'i a'ni? ²³Iyese'le më'ë yo'oye pa'iji cuasajë, ññore cajese'le pa'i ëmëohua'i pa'iyë ïohua'i Maija'quëre ca nëose'ere yo'oja'cohua'i. ²⁴Jaohua'i ja're sani Moisés cuañese'ere yo'oquë jaohua'i ja're te'le si'sire tsoa tojë'ë, nañare tëa cuañoquë. Cui'ne më'ëpi jaohua'i tëa cuañño do'ijë saicaijë'ë. Jaje yo'oquëna, si'aohua'i ñnani më'ëre sañope case'le coa case'le a'ë cuasajajë, Moisés cuañese'ere sehuocai më'ëje yo'oquëna, ña jujani. ²⁵Tsoe toyahuë, yëquë cuasase'le judío pai peocohua'ipi sehuosicohua'i yo'o ja'ñe. Jaohua'i cato yo'oye pa'iji, aiñe peoji de'huasi diusuna isisihua'i. Tsieje aiñe peoji, cui'ne quio hue'asicohua'ire aiñe peoji. Huejama'cohua'ipi ëmëre nomiore yo'oye peoji. Jaje toyahuë.”

²⁶Jaje casi maca Pablote cuatro ëmëohua'ire sapi. Sani ñnataxi mu'se ïohua'i ja're te'le si'sire cuya toni Maija'quëre se huë'ena cacapi, ïohua'i ca nëosi mu'se tì'aja'a mu'se quëasi'i caquë. Jaje cani cayë, pai ñape Maija'quëre coa isiyere daja'a mu'se tì'aëna yo'o ja'ñere.

²⁷Je'në siete mu'seña sa tëto saiye ja'i maca pa'ina, Asia yeja acohua'ipi Israel pa'ipi Maija'quëre se huë'ere Pablo pa'ina, ñnani pa'ire ca huëohuë. Ca huëojë Pablo quë'rona sa tomejaë'ë, ²⁸tutu cuijë:

“Israel pai cocaijë'ë. Iquëpi si'a hue'ña cu'i maire sañope caquë ye'yaquë cui'ne Moisés cuañese'le cui'ne iye huë'e sañope caquë ye'yaquë. Jaje pa'ipi yure Maija'quë huë'ena griego pa'ire dapi, iye de'o huë'ere si'si necai, cahuë.”

²⁹Jaje cahuë, Pablote Efeso aquë Trófimo ja're coní Jerusalénre pa'ina, ñnasicohua'ipi, judío pai peocohua'i ja're coní Maija'quë huë'ena cacapi cuasajë jaje cahuë.

³⁰Jaje yo'ojëna, si'a ja daripë pa'icohua'i asani pëijë tsi'sini Pablote tseani hue'sena quë'rëjë sahuë. Hue'sena quë'rë etoni, Maija'quë huë'e eta sa'noa si'ñe sahuë. ³¹Pablote ja maca huani jeoñu'u cajë yo'ojëna, yecohua'ipi soldado pai ëjaëre Coronelre, si'a Jerusalén acohua'i ai josa yo'oyë, quëahuë. ³²Quëarena, Coronelpi asani ï soldado pai ja're coní iti yo'o hue'ñana huë'huëhuë. Huë'huë tì'ajëna, ñnani Pablote huaiye jeohuë. ³³Ja maca Coronelpi tì'ani ï soldadore cuañepi. Pablote tseani caya quëna meapi huejë'ë caquë ja maca Pablote seji'i: “¿Ique mami a'ni?” caquë, cui'ne “¿iquere yo'oquëna, më'ëre sañope yo'oye'ni?” caquë. ³⁴Seina, yecohua'ipi ai tutu cajëna, yecohua'ipi yequere tutu ai cajëna, asama'ë

soldado daripëna sajë'è, cuañepi. ³⁵Cuañeina, sacohua'ipi je'nërepa soldado paì daripë mèicono tì'ani soldado paìpi coa cuaìjè sahuë, Pablote huajo yëcuhua'ipi ai josa yo'o do'ire. ³⁶Sajëna, jai paì tutu cuihuë:

“Ìte huaijè'è”.

³⁷Sajëna, soldado huë'e caca maca Pablopi Coronelre capi, griego cocapi:

“A'ri maña mè'ère casi'i.” Caquëna, soldado ëjaëpi capi:

“¿Mè'è griego cocare caquë aë? ³⁸Mè'è pa'ima'quë Egípto paì ëjaëre sañope yo'oquëpi, cuatro mil ëmëohua'i huaicohua'i ja're conì paì peo hue'ñaja'a saisiqüë.”

³⁹Caquëna, Pablopi capi:

“Panì, yè'è cato Israel paì a'è. Cilicia yeja Tarso daripë aquë a'è. Jaje pa'ina, mè'ère señë, jaohua'ire coca casi'i.”

⁴⁰Caquëna, de'oji, caëna. Caquëna, Pablopi soldado huë'e mèiconi nëcaquë jëtëpi ja'jëquëna, ñani coca caye jëorena, Pablopi hebreo cocapi capi, Israel paìre:

22 ¹“A'yë dohuë, cui'ne ja'quëohua'i asajë'è si'aye quëasi'i, mësarute.” ²Jaje hebreo cocapi caquëna, asani Pablo caye ai jerepa jo'cua jëoni cama'pë asajëna, capi:

³“Yè'è Israel paì a'è. Cilicia yeja Tarso daripëna coasiquë a'è. Jaje pa'ipi iye daripë Jerusalénna ai de'ohuë. Ai de'oquëna, Gamalielpi yè'ère ye'yapi, mai aiohua'i cuañese'ere si'aye. Ye'yasiquëpi si'aye Maija'quë yëye yo'osi'i caquë de'hue yo'ohuë, mësaruru yo'oyeje pa'ye cui'ne. ⁴Jesús ye'yase'ere ësequë ìte sehuocohua'ire huani jëosi'i caquë ìte sehuocohua'ire tseani si'seni co hue'ñana jëjo saohuë, ëmëohua'ire cui'ne nomiohua'ire. ⁵Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaërepa cui'ne si'a Israel aiohua'i asayë. Yè'è jaje yo'ose'e, jaohua'ipi Damasco acohua'ina Israel paìna toyani jëjo saohuë, Jesure sehuocohua'ire co'equë tseani ñno Jerusalénna dani si'seye pa'iji caquë.

Pablopi I Sehuose'ere Quëapi

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶Ma'aja'a sai Damasco tì'añe ja'i maca pa'ina, jopo mu'se ma'tëmopi ai miañerepa yè'ëna ju'api. ⁷Ju'acquëna, yejana tomehuë. Ja macapi asahuë, yè'ose'e: ‘¿Saulo, Saulo me yo'oquë yè'ère josa yo'oquë'ni?’ ⁸Caquëna, sehuohuë. ‘¿Ne a'ni ëjaë?’ cahuë. Caquëna, capi: ‘Yè'è Jesu a'è. Nazaret aquë a'è, mè'è josa yo'oquë.’ ⁹Caquëna, yè'ère cocohua'ipi cato miañe ñajëta'a Jesús cayete asama'pë quëquësicohua'ipi pateña. ¹⁰Pa'ljëna, Jesús caquëna, asani cahuë: ‘¿Iquere yo'oja'quë a'ni, Èjaë?’ Caquëna, mai Èjaëpi capi: ‘Huëni Damascona saijë'è. Jaropi mè'è yo'o ja'ñe quëaye pa'iji.’ ¹¹Ai miañepi ju'a huesouna, ñama'quë de'ohuë. Yè'ère cocohua'ipi jëtëre tse'ejë sahuë, Damascona.

¹²Jarote Ananías Moisés cuañese'e yo'oquëpi Damascore pëasiquëpi paji'i. Jaë cato ai de'oquë api, si'aohua'ipi judío paì cajëna, pa'iquë paji'i.

13 Damascona tì'ani pëahuë. Pëaëna, Ananíaspi dani nëcaquë capi: 'Saulo yë'ë yo'jei, yure më'ëpi ñañe pa'iji. Caquëna, ñahuë, ìti macapi.' 14 Jà maca yë'ëre capi: 'Mai aiohua'i Diosupi ì yëyere asaquë yo'ojaquë caquë më'ëre jo'ya nepi, nuñe pa'ini ñaquë cui'ne Jesús cayere asaquë yo'oja'quëni soipi. 15 Jaje pa'ina, më'ë ñase'ere cui'ne asase'ere si'aohua'ire quëaye pa'iji. Më'ë cato ì pa'iyere quëacaiquë pa'ija'quë a'ë. 16 ¿Yure me yo'oquë utequë'ni? Huëni do cuañojë'ë, mai Èjaë mamire cuasaquë më'ë co'aye yo'ose'e tsoa tosiquë pa'iquë.'

Judío Paj Peocohua'ire Quëaquë De'ose'ere Quëaye

17 Jeteyo'je Jerusalëna co'ini Maija'quëre së huë'ena cacani Maija'quëni sèi canì ñañeje pa'ye ñahuë. 18 Ñaquëna, Èjaëpi yë'ëre capi: 'Esa Jerusalënpì etani saijë'ë. Iye daripë pa'icohua'i yë'ë coca më'ë quëaye asacaiye paja'cohua'i a'ë.' 19 Caquëna cahuë: 'Èjaë, me jaohua'ire quëaye'ni, tsoe jaohua'ipi yë'ë më'ëre sehuocohua'ire judío paj tsi'si hue'ñana sai tseaquë tè'caquë cui'ne co hue'ñana coquë yo'ose'e asacohua'ire. 20 Cui'ne më'ë jo'yaë Estebanre huani jëojëna, yë'ëpi huacohua'i caña ñacai nëcaquë huaiye de'oji cuasahuë. Si'a paj asayë, yë'ë yo'ose'e.' 21 Caquëna, mai Èjaëpi yë'ëre capi: 'Saijë'ë. So'ona jëjo saosi'i, yë'ë cocarepa yequë paire quëaja'quëre, Israel paj peocohua'ini,' capi."

Coronel Yo'oye

22 De'oye iye ca macaja'a asa tējini ai tutu cui huëohuë:

"Huajëquë pa'ito co'aji. Me huajëquë pa'ija'quë."

23 Jaje jëoñe peoyerepa ai tutu cuijë pëjijë iohua'i ju'i sara du'teni jeajë cui'ne ya'o ne'ñare ëmëje'ena jeajë yo'ohuë. 24 Yo'ojëna, soldado huë'ena Pablöre conì ca'ni mepi si'sejë'ë. ¿Si'sejëna, quëajaquë ì co'aye yo'ose'e. Iquere yo'oquëna, ai sañope caye'ni? Asasi'i caquë cuañepi, Coronelpi. 25 Si'señu'u cajë huëni yo'ojëna, Pablopi Capitánre capi:

"Yë'ë yo'ose'e asama'pë si'seye peoji. Cuañese'e pa'iji, yë'ë romano a'ë."

26 Caquëna, Capitánpi asani sani ì ëjaëre capi:

"Iquëre de'hua ñani yo'ojë'ë. Romano api."

27 Caquëna, Coronelpi dani capi:

"Yë'ëre quëajë'ë. ¿Romano a'ë, më'ë?"

Caquëna, Pablopi capi:

"Jëjë'ë."

28 Caquëna, Coronelpi capi:

"Jaiye curiquë saini yë'ë romano paj de'ohuë."

Caquëna, Pablopi capi:

"Yë'ë saïne pahuë. Yë'ë cato tsi'ñëna romano paj a'ë." 29 Caquëna, si'señu'u cajë yo'osicohua'ipi ìte jëoni sateña. Cui'ne Coronelpi romanore huejë'ë cuañesiquëpi quëquëpi.

Judío Paj Ējaohua'ire Pablo Case'e

³⁰Ñatasi mu'se Coronelpi Israel paj Pablote sañope case'ere asasi'i ique do'ire sañope caye'ni caquë Maija'quë huë'e ñacai ějaohua'ire cui'ne judío paj yo'oye asani ca tēji ějaohua'ire tsi'sopi. Aiohua'ire tsi'soni Pablote quëna mea joyeni tsi'si hue'ñana daëña.

23 ¹Sa nēcouna, Israel paj yo'oye asani ca tēji ějaohua'ire Pablopi ai ñani capi:

“Maija'quë do'ijë, iye macaja'a Maija'quë ña hue'ña yë'ë ai cuasaquë co'a ju'i pa'iyë pañë.”

²Caquëna, Ananíaspi Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ějaëre papi Pablote ja'ye nēcacohua'ire capi: “Yë'opona tētojë'ë.” ³Cuañequëna, Pablopi ite capi:

“Më'ëni coa caquëre Maija'quëpi tētoja'quë api, më'ë cato Moisés cuañese'epi yë'ë yo'ose'ere asani ne de'huaja'quëpi ja'rusiquëpi ñu'ñë, ja maca. Jaje pa'ita'a ¿me yo'oquë tētojë'ë, cuañequë'ni? Jaje cani më'ëpi Moisés cuañese'ere sañope yo'oyë.”

⁴Caquëna, iti maca nēcacohua'ipi ite cahuë:

“¿Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ějaëre pare pëi sañope caquë?” ⁵Cajëna, Pablopi capi.

“Do'ijë ějaëre huesëquë cahuë. Ējaëpi asani jaje caye para'huë.

Maija'quë toya pëpë caji: ‘Paj ějaëre pëi sañope cama'ë pa'ijë'ë.’ ”

⁶Cani ja jeteyo'je, Israel paj yo'oye asani ca tējicohua'i acohua'ipi saduceo paj cui'ne fariseo paj pa'iyë asani, Pablopi tutu capi:

“Do'ijë, yë'ë fariseo'ë. Fariseo tsëcapë aquë a'ë. Ju'isicohua'i huëiye pa'iji cuasa do'ire tseja cuañosiquë pa'iyë.”

⁷Jaje caëna, fariseohua'ipi, saduceohua'i ja're sañope yo'ojë cajë caya tsëca huahuë, tsi'sisicohua'ipi. ⁸Saduceohua'i cato ju'isicohua'i huëiye pañë, cui'ne huiñaohua'ijë peoyë, cui'ne joyojë peoyë cacohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are fariseohua'ipi ju'isicohua'i huëiye pa'iji, cui'ne huiñaohua'ijë pa'iyë cui'ne joyojë pa'iji cuasacohua'i a'ë. Jaje pa'ina, sañope cahuë. ⁹Ai cuijë yo'ojë cajëna, fariseo acohua'i cuañese'le ye'yacohua'i huëni nēcani cahuë:

“Iquë co'aye yo'ose'le peoji. Jaje pa'ina, joyopi quëaquëna, panita'a huiñaëpi quëaquëna, casiquëni huesëjë yo'ojë Maija'quëni sañope yo'oye pa'ini, cuasayë.”

¹⁰Cajëna, ai jerepa sañope yo'ojëna caye paj'i. Pa'ina, Coronelpi Pablote yo'ojë huani jeo ma'ñe caquë ca'raquë i soldado paire quërëjajja'cohua'ire jëjë saopi. Jaohua'ipi dani etoni soldado paj huë'ena cui'naëni sajjë caquë.

¹¹Se na'isi ñami mai Ējaëpi ñai nēcani Pablote capi: Tutu hue'ejë'ë, yo'o jujahuë cuasama'ë. Iño Jerusalén yë'ë coca quëase'eje pa'ye cui'ne quëaye pa'iji, Roma daripëna yë'ë coca.

Pablote Huañu'u Caye

¹²Ñatasi mu'se Israel paj acohua'ipi Pablote huañu'u cuasa nëohuë. Cuasani, Pablote huaima'pë pani aña cui'ne ucuye peoji, ca nëo

huesohuë. ¹³ Jaje, ca nëosicohua'ipi cuarenta paì jerepa paë'ë.

¹⁴ Jaohua'ipi sani Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ire cui'ne Israel paì aiohua'ire quëahuë:

“Yëquëpi Pablote huaima'pë atu yëquëna co'ayepi tomejaquë cahuë.

¹⁵ Jaje pa'ito yure mësarupi cui'ne Israel paì yo'oye asani ca tëjicohua'ipi soldado ëjaëre sejë'ë, Pablote ñamina'a tijupë darena, yeque dahuëre seni asañu'u pa'iji cajë. Cajë setena, dajëna, yëquë utecohua'ipi ite tsi'si huë'ña ja ti'ama'ëna, huani jeoye pa'iji.”

¹⁶ Ja ca nëose'ere Pablo yo'jeo mamaquëpi asani soldado daripëna cacani Pablote quëapi. ¹⁷ Quëaquëna, asani Capitánre te'ire soini ite capi:

“Iquë posëre sajë'ë, më ëjaë Coronel quë'rona, ite quëaye paji.”

¹⁸ Caëna, capitánpi posëre soldado ëjaë quë'rona sani capi:

“Pablo cosiquëpi yë'ere soini iquë posëre më ëjaë quë'rona sajë'ë.

Quëaye paji, seji'i, yë'ere.”

¹⁹ Caquëna, soldado ëjaë paì peo huë'ñana tsihua'ëre jëtëna tseani sani te'ire seji'i:

“¿Iquere quëaja'quë a'ni, yë'ere?”

²⁰ Caquëna, tsihua'ëpi capi:

“Israel paì acohua'ipi te'e jaje yo'oñu'u cuasasicohua'ipi më'ere seja'cohua'i a'ë, ñamina'a Pablote sajaquë cajë ca tëji ëjaohua'i ña huë'ñana, ai dahuërepera i yo'ose'e seni asañu'u cajë cayeje pa'ye caja'cohua'i a'ë, coa yequere cuasajë. ²¹ Jaje seto sehuocaima'ë pa'ijë'ë. Cuarenta paì jerepa catini uteyë, Pablote huani jeoma'pë pani aiñe cui'ne ucuye pañu'u ca huesësicohua'ipi. Jaohua'ipi yure cui'ñani uteyë, coa më'ë sehuoyese'e uteyë.” ²² Caquëna, soldado ëjaëpi tsihua'ëre yureta'a yecohua'ire quëama'ë pa'ijë'ë yë'ere quëase'e cani jëjo saopi.

Felipe Quë'rona Saye

²³ Soldado paì ëjaëpi cayaohua'ire i Capitán acohua'ire soini iye ñami a las nueve pa'i maca Cesareana saiyeque pa'iji ne de'huajë'ë docientos soldado paìre yeja saija'cohua'ire, setenta caballoja'a saija'cohua'ire, cui'ne docientos uitu saja'cohua'ire, caquë cuañepi. ²⁴ Cui'ne Pablo ñu'i saija'quëre caballore ne de'huajë'ë, ëjaë Felix quë'rona huajëquëre jëasiquëni de'oye ñacaijë sacaijë'ë, cuañepi. ²⁵ Jaohua'i ja're conì toyasicore jëjo saopi. Toyase'e cato caji:

²⁶ “Romano ëjaë jerepa pa'i, më'ere pëpayë. Yë'ëpi Claudio Lisiaspi. ²⁷ Israel paìpi iquëre Pablote tseani huani jeoñu'u cajë yo'ojëna, yë'ëpi romano api asani yë'ë soldado paì ja're sani ite huasohuë. ²⁸ Israel paì ite sañope case'ere asasi'i caquë jaohua'i ëjaohua'i tsi'si huë'ñana Pablote sahuë. ²⁹ Sani asaquëna, Pablopì iohua'i cuañese'e cayere yo'oma'ë tiñe yo'o do'ire sañope caye pa'iji. Jaje pa'ina, huani jeoñe peopi, ite. Cui'ne co'acohua'ire co huë'ñana coyeye peopi. ³⁰ Jaje pa'iquëta'are judío paìpi huani jeoñu'u cuasajë yo'oyere asa ti'ani iquëre më'ë quë'rona jëjo saoyë. Jëjo saoque cui'ne ite sañope

yo'ocohua'ireje se'i'ë, m'e'ë asa hue'ñana sani ite sañope payere cajë'ë, caquë. Ca tëjihüë.”

³¹Ja maca soldado pai iti cuañese'eye ñami saijë Pablote Antípatris daripëna sahuë. ³²Ñatasi mu'se soldado pai quëo saicohua'ipi huë'ena co'ihuë. Co'ijëna, caballo saicohua'ise'e Pablo ja're coní saë'të. ³³Ñatasi mu'se Cesareana ti'ani toya ja'hua romano ëjaëna isijë cui'ne Pablote isihuë. ³⁴Isirena, toya ja'hua seña tëjini Pablote seji'i: ¿Ique yeja aquë a'ni? Seina, Cilicia yeja aquë a'ë capi. Caquëna, asani, ³⁵capi:

“Më'ëre co'aye cacohua'ipi datena, më'ëre asasi'i.”

Jaje caquë Herodes huë'ena iquëre sani de'hua ñajë'ë, capi, Felix.

Pablopí Felixre Caye

24 ¹Cinco mu'seña tëto sai maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaërepa Ananíaspi cui'ne aiohua'i coní daë'të. Daijëna, cui'ne iti coca caquërepa Tertulojé daji'i. Jaohua'i cato pai ëjaë quë'rona daë'të, Pablote sañope cañu'u cajë. ²Dani Felix quë'rona tsi'sijëna, Pablote dahuë. Darena, Tertulopi sañope ca huëopi, ñeje:

“Ëjaë Felix, më'ëpi de'oquëpi iye yejaña ñacaina, ai yo'oye peoyë. Cui'ne më'ëpi de'oye cuasaquëpi cuañequëna, yëquë pai si'aohua'i ai jerepa de'oye pa'iyë. ³Si'a hue'ña më'ëre de'oye cayë. Yëquë romano Ëjaë më'ë Felix ai jerepa pa'i. Jaje pa'ina, ai sihuayë. ⁴Më'ëpi tsoe cajëna, ai yo'oma'quë cuasajë a'ri maña cañu'u yëquë cuasajë daise'e asacaijë'ë, yëquëre. ⁵Iquë tiro saicohua'i Nazareno hue'yosicohua'i ëjaëpi ai josa yo'oquë api. Si'a hue'ña Israel paire yequere ye'yaquë cunirojai quëapi, yequë tsëcapëa nequë. ⁶Jaje pa'ipi Maija'quë huë'e de'oconí si'si nesi'i caquë yo'oquëna, ñani ite tseahuë, yëquë cuañese'e cayeje pa'ye ne de'huañu'u, cajë. ⁷Jaje yo'ojëna, Soldado pai ëjaë Lisiaspi dani ai tutu jio dani Pablote sapi. ⁸Sani Pablote sañope yo'ocohua'ire cuañepi, më'ë quë'rona sani quëaye pa'iji caquë. Yure më'ëpi Pablote seni asajë'ë. Seni asani si'aye yëquë caye nuñerepa sañope caye a'ë asaja'quë a'ë, më'ë.”

⁹Caquëna, si'a Israel pai nuñerepa caji, cahuë, iti maca pa'icohua'i.

¹⁰Cajëna, romano pai ëjaëpi yure caye pa'iji, caquë jëtëpi iñoquëna, Pablopí ca huëopi:

“De'oji sihuayë, tsoe ometëcana ëjaë pa'i Israel pai yo'oye asani ne de'huaquëpi asaquëna, yë'ë yo'ose'ere sañope sehuoye pa'ina. ¹¹Coa doce mu'seña pa'iji, Jerusalénna yë'ë ti'ase'e Maija'quëre sesi'i caquë. ¹²Ti'asiquëpi pa'i te'ireje sañope caye pahüë. Jai pai tsi'sini josa yo'ojajë caquë ca huëoyeje pahüë. Maija'quëre se huë'ere pa'i tsi'si huë'ere jai daripëre josa yo'oye pahüë. ¹³Yë'ë co'aye yo'oma'ë pa'isiquëre jaohua'i me iñoja'cohua'i a'ni, më'ëre. ¹⁴Nuñerepa quëasi'i. Maija'quëre sehuoyë, jaohua'i tiro sai ma'a'ë cacore. Maija'quë yëyere yo'oquë pa'iyë. Si'aye Maija'quë coca toyapë, Moisés cuañese'e, Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'e si'aye nuñerepa case'e a'ë, cuasani

sehuoyë. ¹⁵Jaohua'i cuasayeje yë'ë cui'ne cuasayë, yequë mu'seña Maija'quëpi ju'isicohua'ire huëoja'quë api, de'ocohua'ire cui'ne co'acohua'ire. ¹⁶Si'a mu'seña Maija'quëpi yë'ëre ñaquëna, cui'ne paipi yë'ëre ñajëna, asani nuñerepa de'oye yo'osi'i caquë ai yo'oyë. Jaje pa'ina, Maija'quëre ca'raye pañë, paireje.

¹⁷Tsoe ometëca yequë pai darire pa'isiquëpi ñño yë'ë quë'rona co'ihuë. Co'ini ti'ani peocohua'ire cocasi'i cui'ne Maija'quëre isisi'i caquë Maija'quë huë'ena cacahuë. ¹⁸Cacani Moisés cuañese'e yo'oni si'sire cuya tosiquë pa'ina, Asia acohua'i Israel pai acohua'i yë'ëre ñahuë, jai pai ja're pa'iyë paquëna, cui'ne josa yo'oma'ë pa'ina. ¹⁹Yë'ë sañope case'e pa'ito, yë'ëre ñasicohua'ipi dani caye pa'iji. ²⁰Judío pai yo'ose'ere asani ca tëji ëjaohua'i tsi'si hue'ñare pa'i maca yë'ë co'aye yo'ose'ere ti'asicohua'i pani, icohua'i iye maca pa'icohua'ipi sañope cajajë. ²¹Yë'ë te'erepa iohua'i ja're pa'i maca tutu cahuë, ñeje: Ju'isicohua'i huëiye pa'iji asa do'ire yure mësarü yë'ëre sañope yo'oye cahuë, co'aye case'e pani jase'e pati'ne pa'io."

²²Jaje caquëna, Felixpi Jesure sehuocohua'i pa'iyere asaquëpi capi:

"Soldado ëjaë Lisiaspi daquëna, nuñerepa asasi'i mësarü yo'ojë caye."

²³Caní Capitánre cuañepi Pablote coma'ë ñajë'ë. I cajeohua'ipi dani ite cocajaja'cohua'i a'ë. Jaohua'i cacaye de'oji, capi.

²⁴A'ri maña tsoe mu'seña pa'i maca Felixpi cui'ne i paco Drusila coní daji'i. Jao cato Judía paio paco'ë. Felixpi dani Pablote quë'ërajajë'ë, caquë cuañëina. Quë'ërajatena, dani Jesucristore sehuoni pa'iyere Pablote quëaquëna, asapi. ²⁵Asaquëna, Pablote nuñerepa pa'iyere cui'ne yëyere quëco saojë pa'iyere, cui'ne yequë mu'se pai ñape yo'ose'e ca de'hua ja'ñere quëaquëna, asani Felixpi quëquëpi. Quëquëni capi:

"Saijë'ë, yure cato yequë mu'se më'ëre soini asasi'i."

²⁶Yeque cato Felix cuasapi, Pablote curire isijaquë, isina joye saosi'i. Jaje cuasaquë si'anë soiquë coca caquë yo'opi. ²⁷Caya ometëca sa tëto saquëna, Felixpi etaëna, Porcio Festo romano ëjaë de'opi. Israel pai ite sihuaja'cohua'i a'ë, cuasaquë Pablote etoma'ë pajli'i.

Festore Quëaye

25 ¹Festopi romano ëjaë de'oni toaso mu'seña sa tëto sani Cesareapi Jerusalénna majli'i. ²Mani ti'aëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne Israel pai aiohua'ipi Pablote sañope coca case'ere quëareña. Quëajë seteña. ³Pablote Jerusalénna jëjo daojë'ë cajë jaohua'i cato daina, huani jeoñu'u cajë se'i'ë. ⁴Sejëna, Festo capi: "Pani Cesareare Pablo cosiquëpi pajli'i. Jarore pa'ijaquë. Yë'ëpi ëa maca jarona sasi'i."

⁵Ja maca capi:

"Mësarü ëjaohua'ipi yë'ë ja're coní Cesareana saijë'ë. Sani sañope ite coca pa'ito jarona quëajë'ë."

⁶Festopi ocho mu'seña panita'a diez mu'seña Jerusalén pani tëjini Cesareana co'ipi. Co'ini ñatani pai yo'oye ne de'hua hue'ñana sani ja'rüni

ñu'i Pablote dajë'è, cuañepi. ⁷Cuañeina darena, Israel pai Jerusalén daisicohua'ipi jaiye co'aye yo'osiquè api cahuè. Jaje iohua'i sañope caye pa'iquèta'are i yo'ose'ere iñojè quèayerere pañuè. ⁸Pajëna, Pablopi sañope iohua'i cayere caquè capi:

“Co'aye ti yo'oma'què a'è, yè'è. Judío pai cuañese'ere sañope yo'oma'què a'è, yè'è. Maija'quère se huè'èje sañope yo'oma'què a'è, cui'ne romano pai ëjaèreje sañope yo'oma'què a'è.”

⁹Caquëna, Israel paipi sihuajajë cuasaquè Festopi Pablote seji'i:

“¿Jerusalénna saiye yéma'què? Jarona yè'èpi mè'ère sañope case'e ne de'huaja'quère seji'i.”

¹⁰Seina, Pablopi capi:

“Romano pai ëjaèpi pai yo'ose'e asani ne de'hua hue'ña'è, iño. Yè'è tayose'e pa'ito ne de'hua hue'ñare pa'iyè. Tsoe mè'èpi yè'è quèaye asahuè, judío paire sañope co'aye yo'oye pase'e. ¹¹Yè'èpi ai co'aye yo'osiquè pa'ito huani jeoñe de'oji, ju'iñe pasi'i cama'è pa'iyè. Jaje pa'iquèta'are yè'ère sañope cayepi nuñerepa yo'ose'ere pare caye peoto, yè'ère te'iye jaohua'ina isi ti'añe peoji. Jaje pa'ina, seña romano pai ëjaère papi yè'è tayose'e pa'ito asani ca de'huajaquè.”

¹²Caëna, Festopi ite còcuhua'ire sa'ñe coca cani cuasani Pablote caëna:

“Romano ëjaèrepa què'rona saiye seto jarona saiye pa'iji.”

Agripare Quèaye

¹³Casiquèpi pa'ina, ëjaè Agripa i paco Berenice conì Festore pèpañu'u cajë Cesareana dateña. ¹⁴Dani pa'ljëna, Festo jaohua'ire quèapi. Pablo tsea cuañosiquè pa'iyè quèaquè capi:

“Te'i emè Felix cosiquè iño pa'iji. ¹⁵Jerusalénre pa'ina, Israel pai ëjaohua'ipi cui'ne Israel pai aiohua'ipi Pablote sañope coca quèajë ite huaijè'è.” ¹⁶Cajëna, yè'è cahuè: “Romano pai ëjaohua'i cato te'ire paire coa huèoni ja asama'pè huani jeoñena cuañema'cohua'i a'è. Jaje yo'oma'pè iti ca cuañoquëni ite sañope cacohua'ini sañoperepa ñaquè iohua'i sañope ite cayere sañope iohua'ire sehuoyere isicohua'i a'è, caquè quèajaquè cajë. ¹⁷Jaje pa'ina, Israel paipi iñona datena, ñatasi mu'sepi pai yo'ose'ere ne de'hua hue'ñare ñu'i Pablote dajë'è, cuañehuè. ¹⁸Cuañeina, ire sañope cacohua'ipi quèahuè. Ai co'aquè ai co'aye yo'osiquè api, caja'cohua'i a'è, cuasaquèta'are. ¹⁹Coa Israel pai aiohua'i case'ere yo'oma'què api, cahuè. Cui'ne yequè Jesús cocare jare cahuè. Jesús ju'isiquèpi huèni huajèquè api, caquè api Pablo. ²⁰Ja mañase'e cajëna, me yo'oja'què a'ni, cuasaquè Pablote se'i'è. Jerusalénna saiye de'oma'què, jarona asani ne de'huaye, de'oma'què cahuè. ²¹Caquëna, Pablopi romano ëjaèpi ne de'huaye pa'iji, caquè api. Caquëna, de'oji iñore cosiquè pa'ljè'è cahuè. Yequè mu'seña jèjo saosi'i, romano ëjaèrepa què'rona, cahuè.”

²²Caquëna, ëjaè Agripapi Festore caëna:

“Yè'èje ipi caquëna, asasi'i.” Caquëna, Festopi capi:

“Ñamina'a ìte asa'ñe pa'io.” ²³Ñataquëna, ai de'lo caña suñasicohua'ipi ëjaë Agripa ì paco cõni, jo'yaohua'i cõni pai yo'ose'e asa tu'rihuëna cacareña. Jaro soldado ëjaohua'ipi cui'ne Cesarea daripë ëjaohua'ipi tsi'sireña. Cacarena, Festopi Pablote dajë'ë, cuañeña. ²⁴Festopi cuañequëna, dareña. Dani caña:

“Ëjaë Agripa cui'ne si'ahua'i asajë'ë. Si'a Israel pai Jerusalén acohua'i cui'ne ìno acohua'i Pablote huaiye pa'iji, ca jujama'cohua'i a'ë. ²⁵Ì yo'ose'ere asani ìte huaiye peoji, cuasahuë. Pablopi yë'ë yo'ose'ere ëjaërepa Augustopi ne de'hua'ñe pa'i api, caquëna, jaron a jëjo saosi'i, cuasahuë. ²⁶¿Jaje pa'ina, co'aye yo'oma'quëni me toyaye'ni, mai Ëjaëre? cuasaquë Pablote dahuë, ìno. Më'ëpi ìte asani quëajë'ë, mai Ëjaëre toya ja'ñe. ²⁷¿Ì co'aye yo'ose'ere huesëquë me cosiquëre jëjo saoye'ni, mai Ëjaë quë'rona?”

Pablopi Ëjaë Agripare Quëaye

26 ¹Ja maca Agripa Pablote capi:
“¿Më'ëre sañope cayere sehuojë'ë?”

Caëna, Pablopi jëtë mëani ca huëopi, ñeje:

²“Israel pai yë'ëre sañope case'ere yë'ëpi sehuoquëna, Ëjaë Agripa më'ëpi asaja'quë api caquë sihuayë. ³Si'aye Israel pai ja'në yo'ojë pa'ise'e asaquëpi, cui'ne si'aye jaohua'i ja're yë'ë sañope coca caye asaquëpi, yure yë'ëpi quëaquëna, asa jujama'ë dahuëre asacajë'ë caquë seña më'ëre.

Pablo Tsoe Pa'ise'ere Quëaye

⁴Yë'ë tsoe Jerusalénre posë pa'inë pa'ise'e si'a Israel paipi asayë. ⁵Fariseohua'i cato Israel pai yo'oye nuñerepa yo'ocohua'i a'ë, tayoye paçohua'i a'ë. Yë'ë fariseo, de'ose'e Israel paipi asayë. Jaohua'ipi yëni Pablo de'oye yo'opi, caja'cohua'i pa'ini. ⁶Jaje pa'iquëta'are Maija'quë, yëquë aiohua'ire tsoe acohua'ire, ca nëose'ere yë'ë ute do'ire sañope yo'ojë yë'ëre ìnona dahuë. Ju'isicohua'i tijupë huëni huajëcohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, ca nëose'ere ute do'ire. ⁷Jaje pa'ina, si'a Israel pai doce tsëca pa'icohua'i si'a mu'seña si'a ñamiña Maija'quëre sejë ì ca nëose'ere uteyë. Ti'aquëna, ñañu'u cajë yë'ë Ëjaë Agripa yë'ëje cui'ne ute do'ire yë'ëre sañope judío pai cayë. ⁸¿Me yo'ojë mësar, Maija'quë ju'isicohua'ire huëo ti'lañe paji, cuasaye'ni?

Pablopi Sehuosicohua'ire Josa Yo'o Ja'ñere Quëaye

⁹Ja'në Jesucristo Nazaret aquë cocare ësequë sehuocohua'ire sañope yo'oye pa'iji, cuasahuë. ¹⁰Cuasaquë jaje Jerusalénna yo'ohuë. Maija'quë huë'e ñacaicohua'ipi cuañejëna, jai paire cohuë, Jesure sehuocohua'ire. Yecohua'ipi sehuocohua'ire huani jëojëna, asaquë sihuaquë de'oji cahuë. ¹¹Jesure sehuocohua'ipi Jesure sehuoye pañë caja'cohua'i a'ë cuasaquë sehuocohua'ire ti'ani ai si'sehuë. Israel pai tsi'si huë'ñana cacarójai sehuocohua'ire co'ehuë. Jaohua'ire ai pëi yo'ohuë, Judea dari jere paje sani co'erojaë'ë, si'sesi'i caquë.

Pablo I Ponëse'ere Quëaye*(Hch. 9.1-19; 22.6-16)*

¹²Jaje caquë Damascona saë'ë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'li ëjaëpi cuañese'e toyani yë'ëre isini jëjo saoquëna. ¹³Saina, ina ëjaë Agripa jopo mu'se pa'li maca, ma'tëmopi ëšë jerepa miañepi yë'ëre ju'api, yë'ëre cöcöhua'ireje. ¹⁴Ju'aquëna, ñani tatajëna, yë'ose'e asahuë, hebreo cocapi. Caquëna, '¿Saulo, Saulo me yo'oquë yë'ëre josa yo'oquë'ni? Tarapë jëjësë ñacana duruhuequë tito pë'iyeje pa'ye më'ëja'a a'si ne ju'ñeje yo'oyë, më'ë.' ¹⁵Caquëna, yë'ëpi '¿ne a'ni, Èjaë?' cahuë. Caquëna, 'Jesu a'ë. Më'ë josa yo'oquë a'ë. ¹⁶Huëni nëcajë'ë, yë'ë jo'yaëre pa'ire quëacaiquëre nes'i, caquë më'ëre ñnoñë. Më'ëpi yë'ë jo'yaë de'oni yure ñase'ere cui'ne yequë mu'seña yë'ëpi ñnoquëna, pa'ire quëaye pa'iji.

¹⁷Më pa' cui'ne Israel tsëca pa'ima'cohua'li huaiye peoji caquë de'oye ñacaija'quë a'ë, më'ëre. Yure Israel tsëca pa'ima'cohua'ina jëjo saosi'i, më'ëpi y'ya sëtöja'quëre. ¹⁸Jahua'li cato çaisicohua'ijë pa'iohua'li pa'iyë. Jahua'li cato coa huesëjë yo'ocohua'li a'ë. Jaje pa'ina, mëna jo'yaohua'li pa'iyë. Jahua'ire y'ya sëtosi'i caquë më'ëre jëjo saosi'i, jahua'ire quëa sëtöja'quëre, më'ëpi quëaquëna, asa sëtani ponëni Maija'quë jo'yaohua'li pa'ijë, nuñe yo'ocohua'li, yë'ëre sehuocohua'li. Sehuojë iohua'li co'aye yo'ose'ere sa'i de'hua cuañosicohua'li pa'ijë yë'ëre yecohua'li sehuosicohua'li ja're con'i te'le pa'ijë sehuosicohua'li pa ja'ñere paja'cohua'li a'ë.'

Pablopi De'oye Sehuoye

¹⁹Jaje pa'ina, ëjaë Agripa, Jesús ma'tëmo aye ñnose'e asani de'oye sehuohuë. ²⁰Sehuoni du'ru macarepa Damasco pa'icohua'ini quëahuë. Jeteyo'je Jerusalén pa'icohua'ire quëahuë. Cui'ne si'a Judea yeja pa'icohua'ire quëahuë. Cui'ne Israel pa' peocohua'ireje quëahuë, ñeje: 'Tsoe pa'ise'e jëoni Maija'quëre sehuojë'ë. Sehuoni sehuosicohua'li yo'oyere yo'ojë'ë.' ²¹Ja yo'o do'ire Israel pa' pëijë yë'ëre huani jëoñu'u cajë Maija'quë huë'ena tseahuë. ²²Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi cöcaina, nuñerepa saiye. Ja yë'ta'api yureje si'aohua'ire Maija'quë coca quëaquë, ëjaohua'ire cui'ne ëjaohua'li peocohua'ireje quëahuë, Maija'quëre tsoe quëacacohua'ipi cui'ne Moisés tsoe quëase'eje pa'ye. ²³Jare quëahuë, ñeje: Cristopi ai yo'oni juni huesëye pa'iji. Jeteyo'je ipi du'ru huëni de'o pa'iyere, huasoyere ñnoja'quë api, maire Israel pa'ire cui'ne Israel pa' peocohua'ire."

²⁴Pablopi ite sañope cayere sañope jaje caquëna, asani Festopi ai tutu capi: "Pablo më'ë cuepequë cayë. Itise'e ñaquë ye'ye huesëni."

²⁵Caquëna, Pablopi sehuopi:

"Pani ëjaë Festo, cuepema'ë nuñerepa cayë. Jaje pa'ire paji cuasajë asayere. ²⁶Ique mai ëjaë Agripa yë'ë caye si'aye asaji. Jaje pa'ina, ca'rama'ë cayë si'aye i ña hue'ñana, nuñerepa yë'ë caye ëjaëpi asa tija'ji,

huesëma'ë cuasayë. Cama'ë pa'iyë, yequë hueñ'ana pai ñama'tona tëto saise'ere. ²⁷Ëjaë Agripa, ¿Maija'quë coca tsoe quëacaicohua'i case'ere nuñerepa coca'ë cuasaquë? Asayë, më'ë. ¿Jaje pa'ima'quë?”

²⁸Caquëna, ja maca Agripa Pablote capi:

“Më'ëpi quëaquëna, Jesús cocare sehuoye ja'i maca yo'ohuë, më'ë capi.”

²⁹Caquëna, Pablote capi:

“Më'ë sehuoquëna, cui'ne si'aohua'i iye mu'se yë'ëre asacohua'ije sehuoja'cohua'i a'ë cuasaquë Maija'quëre señë. Yë'ëje pa'iohua'i sehuosicohua'i pa'ijëta'a sëa mea peocohua'ipi sehuosicohua'i pa'ijajë caquë señë.”

³⁰Pablote ñeje ca tëji maca Ëjaë Agripa huëni nëcaquëna, cui'ne ja yeja cuañequëje cui'ne Berenceje cui'ne si'aohua'i iti maca ducohua'ije huëni nëcahuë. ³¹Huëni sani tìropi iohua'ise'e sa'ñe coca cahuë, ñeje:

“¿Iquë co'aye yo'oma'quëre me huani jëoñe'ni, cui'ne cosiquëpi pa'iejeje peoji, iquëre?”

³²Caquëna, ja maca Agripapi Festore capi:

“Romano ëjaërepapi ne de'huajaquë ipi cama'quë pa'ito yurepi ite joyeni etora'huë.”

Pablote Romano Quë'rona Saye

27 ¹Yëquëre Italiana jëjo saon'u cuasani, Pablote cui'ne yequë cosicohua'ire Capitán Juliona isihuë, jaëpi ñajaquë cajë Augusto hue'yosi tsëcapë aquëna. ²Adramitio yo sa'ro yohuëna ayamë'ë, Asia yeja yo sa'noana sani tëjire pacona. Jāona aya mëni saë'ë. Saijëna, cui'ne yëquë ja're conī Aristarcoje saji'i, Tesalónica daripë aquë Macedonia pai. ³Ñatasi mu'sepi Sidón yo sa'rona tì'ahuë. Jārona tì'arena, Juliopi de'oye yo'oquë Pablo cajeohua'ipi necaijajë cuasaquë Pablote eto saonquëna, sani i cajeohua'ire, pëpaquë yo'opi. ⁴Tutu ju'ama' t'ëhuija'a Sidónpi saicohua'ipi ai tutu sañope ju'a do'ire Chipre saodohuë yë'quë macaja'a saë'ë. ⁵Saicohua'ipi Cilicia yeja cui'ne Panfilia yeja jë'ñerepa sa sani Mira daripëna tì'ahuë. Mira cato Licia yeja daripë aco paji'i.

⁶Jarona Capitánpi yequë jai yohuë tì'api, Alejandría daripëpi daisiconi. Jā yohuëpi Italia yejana saija'coni asani Capitánpi aya mëijj'ë, cuañëpi. Cuañëina, aya mëteña. ⁷Tutu sañope ju'a do'ire dahuëre saë'ë, ai tsoe mu'seña. Ai yo'ojë Gnidona tì'ahuë. Ai tutuquëna, jerepa saiye co'api. Co'aquëna, Creta saodohuë tutu ju'ama'a t'ëhuija'a t'ëijani saë'ë, Salmón daripë jë'ñere paja'a. ⁸Të'tëpaja'a saijë ai yo'ojë De'o Yo Sa'ro hue'yosi yo sa'rona tì'ahuë, Lasea daripë quë'rona.

⁹Tsoe ne huesëni yo'orojaiñe sëte ai huajëya'ye nëji'i, ja yë'ta'api yohuëja'a saiye tsoe jë'ñerepa oco tëcahuë tì'añe sëte. Jaje pa'ina, asaquë Pablote yëhuoquë capi:

¹⁰“Ëmëohua'i yohuëja'a mai saini ai yo'oja'cohua'i a'ë, si'aye mai saye, cui'ne yohuë nejoja'cohua'i a'ë, cui'ne maije juti'ne pa'iohua'i a'ë.”

11 Caquë yëhuoquëna, Capitánpi sehuocaiye paquë coa asa topi, Pablo caye. Iti yohuë paquë cayere cui'ne yohuë quëhuiquë cayere sehuocaji'i. 12 Jaje pa'ina, si'aohua'i cuasahuë iye yo sa'ro cato co'aji oco tëcahuë pëani tëto saiye. Sañu'u, Fenicena ëšë du'ina tiñarepa ña sa'rona. Jaron a oco tëcahuë jëañu'u, cuasahuë.

Asi Tsiaya Ai Co'poye

13 Jaje cuasajëna, huë'ehuë tē'tepi a'ri ja'ye tutu ju'acquëna, saiye de'oji cuasajë yohuë dëquëye ne huahuase'e naë mëa saoni ayani sa'ë, Creta tē'tëpaja'a. 14 Saijë pa'i maca ëmëje'e tē'hui jai tuturepa daiyepi dani yohuëre tutu sao. 15 Tutu saocona, sañope yo'o jujarena, tutupi quëconi sao. Sacona, jo jëjo saoyeje sa'ë. 16 Saicohua'ipi te'e a'ri saodohuë Claudia hue'eco jeteyo'jena ti'ahuë, ai tutuma'tona ti'ani. Jaron a yo'ojë a'ri yohuë paire huaso yohuë ayahuë. 17 Aya tējini jai yohuë joima'coni cuasajë jai yëi meapi huehuë yohuë, cui'ne a'ji mejahuëana Sirte hue'eyena ju'a huesë ma'ñe cajë ca'rajë dëquëyere jopoja'a jë dëso neñahuë, yohuëpi ju'aye pajaco cajë. Jaje yo'oni coa huahuajë tutu sao cuañojuë. 18 Natasi mu'seje ai tutuquëna, ña jujani iti saicohua'ipi yohuë sayere tsiayana moe dëso huëohuë. 19 Toaso mu'se acona yureta'a iohua'i jëñare papi ñajë jë dësohuë, yohuë pa'ise'e. 20 Ai tsoe mu'seña ëšëre cui'ne ma'ñocore ñama'pë pa'ijë cui'ne ai tutu ju'acquëna, tutu sao cuañojë yureta'a ti ne huesëre pahuë cuasahuë.

21 Ai tsoe aima'pë pa'iyë sëtë, Pablopi si'aohua'i jopona huëni nëcane capi: "Yë'ë Cretana pëañu'u caye asani sehuocaisicohua'i pa'ito de'ora'pi. Jaron a pëasicohua'i pani si'aye iye ai yo'oye para'huë. 22 De'oji, yure ai cuasama'pë, tutu mañare hue'ejë'ë, si'aohua'i mësar u huajëja'cohua'i a'ë, yohuëse'e ne huesëtoje. 23 Yë'ë pacacai necaiquëpi Maija'quëpi iye ñami i huiñaëre jëjo daouna, dani capi, ñeje: 24 'Pablo ca'rama'ë pa'ijë'ë, César quë'rona saiyeque pa'iji. Jaje pa'ina, më'ë iño pa'i do'ire Maija'quëpi si'aohua'ire më'ë ja're yohuë pa'icohua'ire huasoja'quë api, ju'ñere.' 25 Jaje pa'iyë sëtë ëjaohua'i tutu mañare hue'ejë'ë, yë'ë cato Maija'quëpi i case'ejë ñacaija'quë api cuasayë, cui'ne huiñaë quëase'ejë pa'ye pa'ija'coa cuasayë. 26 Mai cato saodohuëna yohuëse'e ju'a huesëcona, tumasicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë."

27 Tutupi tutu saosicohua'ipi jai asi tsiaya Adríaticore huahuahuë, jopo ñami pa'i maca, catorce mu'seña pa'i maca ja maca, ñami jopo pa'i maca yohuë ñajë sacohua'ipi jë'nërepa yeja ti'añë cuasahuë. 28 Asani huajñere cuëcujëna, treinta y seis metros paji'i, huajñe. Pa'ina, ai seña maca sani tijupë cuëcujëna, veintisiete metros paji'i. 29 Pa'ina, jai quëna pëana ju'a huesë ma'ñe cajë ca'rajë yo sëtipeja'a cuatro quëna ca'huanoa jeo dësohuë, iti dëquëco naupa ja'ñere. Yo'ojë esa ñatama'coni cuasahuë. 30 Iti yohuë sacohua'ire papi yahuerapa jai huëre jëo sañu'u cajë ea du'iona, jëa yohuëre a'ri yohuëre tsiayana casa huahuoñu'u cajë yo'ohuë, quëna

ca'huanoare corohuë què'rona jëa dësoñu'u cajë yo'oyeje pa'ye yo'ohuë.

³¹Yo'ojëna, Pablopi quëapi, Capitánre cui'ne ì soldado paire ñeje caquë:

“Iye yohuë sacohua'ipi iye yohuëre pa'ima'pë pa'ito mësaru huajëcohua'i pa'iyë peosipi.”

³²Jaje caquëna, asani soldado acohua'ipi a'ri yohuë sëa mea tëa jëoreña. ³³Nata maca Pablopi si'aohua'ire ao huëopi ñeje caquë:

“Mai catorce mu'seña aima'cohua'i a'ë, mai pa'i ja'ñere huesëjë. ³⁴Jaje pa'iquëta'are yureta'a aijë'ë, tutu paja'cohua'i, mësaru naña me macajë ne huesëye peoji.”

³⁵Jaje ca tëjini aore ìni Maija'quëre seni tëjini yëtoni ai huëouña. ³⁶AI huëoquëna, ñani quëcojë aore a'atëña. ³⁷Yohuë pa'icohua'i cato, docientos setenta y seis pa'i pateña. ³⁸Ani tëjini trigore tsiayana ña'ñe dësoreña, peojaco cajë.

Yohuë Ne Huesëye

³⁹Ñata tomesi maca yohuë sacohua'ipi ìti yeja mamire huesëcohua'i paë'ë. Pa'ijë mejahuëre ñani, jona s'e'añu'u cuasajë yo'ohuë. ⁴⁰Jaje yo'ojë yohuë jëaye sëani huahuasi mea yë'te tëteni ìti huë'ñana quëna ca'huanoa jëa cohuë, cui'ne yohuë tayo peruje joyehuë, ìti po'neñeje. Jaje yo'oni tutuquëna, sai cañare mëohuë. Mëorena, yohuëpi mejahuëna tsiojai huëo. ⁴¹Tsiojaijëna, jai yohuë corohuëpi mejahuëna ju'anëni huesëo. Ja maca yureta'a yo sëtipeja'a joni sacco'ë, ai tutu to'aque ju'ayepi. ⁴²Ja maca soldado paipi cosicohua'ire huani jëoñu'u cajë yo'ohuë, jaohua'ipi mamini catire paja'cohua'i a'ë cuasajë. ⁴³Jaje yo'ojëna, Capitánpi Pablora huasosi'i caquë yo'oma'pë pa'ijë'ë, capi. Cani si'aohua'ire cuañepi mamicohua'i cato du'ru du'teni mamijë'ë, caquë. ⁴⁴Ja jeteyo'je yecohua'ipi yohuë toñana tseani mamijë saijë'ë, capi. Caëna, jaje yo'ojë si'aohua'i huajëcohua'i yejana ti'ahuë.

Malta Saodohuëre Pa'iyë

28 ¹Si'aohua'i yejana de'hue ti'asicohua'i pa'ijë ja saodohuë mami asahuë, Malta. ²Si'aohua'ire yëquëre ìti maca pa'icohua'ipi de'oye yo'ohuë. Jaje yo'ojë toa suani dani cu'ijë'ë, cahuë. Ja mu'se cato ocoquë sësëye pa'iji. Jaje pa'ina, si'aohua'ire huëohuë, cuija'cohua'ire. ³Ja maca Pablo ja'ju jeca mañare coleni suaquëna, toapi uquëna, etacopi, aña cucolë, jëtëna. ⁴Pablo jëtëna añapi cuni decona, ñani ìti maca pa'icohua'i sa'ñe cahuë:

“Iquë paire huaiquë pa'ima'quë, jaje pa'ipi jai tsiaya mamini jëasiquë pa'itoje, ja yë'ta'api ìte de'oye pa'iyë peoyerepa Maija'quëpi yo'oma'quë.”

⁵Pablopi añare toana ya'cue ttoni ti a'si ju'liñe peoyerepa paji'i. ⁶Pa'ina, si'aohua'i je sa'yëhua cotoja'quë api, panita'a huajërepa juni taija'quë a'ni cuasajë utehuë. Utejëna, ai yo'oye paquëna, ña jujani tiñe cuasaye ponani Diosu api, cahuë.

⁷Yëquë pëa sito quëno macare Publio hue'equë jai tsio paji'i. Jaë cato saodohuë ëjaërepa paji'i. Jaëpi yëquëre ì huë'ena de'oye pëpani tres

mu'seña ɔo ɔoquẽ ñacaj'i'i. ⁸Jarote Publio pẽca ja'quẽ suña dahuẽna cui'ne tsie ẽta dahuẽ cõni ju'iquẽ paj'i'i. Pa'ina, Pablopì cacani ñani Maija'quẽre seni tẽjini ìte jẽñapi patoquẽna, co'yapi. ⁹Co'yaẽna, asani ìte saodohuẽ acohua'ipi jai pai ju'icohua'ipi da'ẽ. Daijẽna, si'aohua'ire jujupi. ¹⁰Jaje jujuquẽna, ñani sihuajẽ ai de'oye yo'ohuẽ. Yo'ocohua'ipi yequẽ yohuẽna aya mẽni sai huẽo maca yẽquẽ saijẽ aì ja'ñe cui'ne si'aye jopo caraye isihuẽ.

Pablo Romana Tì'añe

¹¹Toaso ñañẽohua'ire saodohuẽ pani tẽjini yureta'a jai yohuẽna ayamẽ'ẽ, Alejandría acona, oco tẽcahuẽ pa'ina, pẽasicona, Castor cui'ne Póluz diusuohua'i a'ẽ cajẽ nesicohua'ipi quẽ'iona ayamẽ'ẽ. ¹²Aya mẽni saicohua'ipi Siracusana tì'ahuẽ. Tì'ani toaso mu'seña pẽahuẽ. ¹³Pẽasicohua'ipi tsiaya tẽ'tẽpajã'a saicohua'ipi Regiona tì'ahuẽ. Tì'ani ñatasi mu'se saijẽna, huẽ'ehuẽ tẽ'tepi ai tutu ju'api. Jaje ju'acquẽna, saicohua'ipi se ñatasi mu'se tì'ahuẽ, Puteolina. ¹⁴Tì'ani jarona ñahuẽ, Maija'quẽ do'icohua'ire. Ñajẽna, jaohua'ipi pẽajẽ'ẽ cajẽna, siete mu'seña pẽani pa'ẽ. Pani saicohua'ipi yureta'a Romana tì'ahuẽ. ¹⁵Yẽquẽ saiye tsoe asani pa'icohua'ipi Maija'quẽ do'ijẽpi sañope dani tì'ahuẽ, yẽquẽre. Forona Apio quẽ'rona, toaso cõno ucu huẽ'ña pa'i huẽ'ña, ja Romarepa tì'ama'nẽ. Ja maca Pablo ña huajẽni sihuaquẽ Maija'quẽre de'oji caquẽ pẽpapi. ¹⁶Jaje Romana tì'asi maca ẽjaohua'ipi te'i pa'ijaquẽ Pablo cani te'e soldadore ìte ñaja'quẽre nehuẽ. Neni te'ire pẽpahuẽ.

Romare Pablo Pa'iyẽ

¹⁷Toaso mu'seña Roma pẽani pa'iquẽpi Pablo jẽjo saopi, judío pai ẽjaohua'ire soija'cohua'ire. Soina, judío pai tsi'sirena, capi:

“Do'ijẽrepa yẽ'ẽ judío paire co'aye sañope yo'oma'quẽ a'ẽ, cui'ne ja'ñe aiohua'i case'eje sañope yo'oma'quẽ a'ẽ. Jaje pa'iquẽta'are yẽ'ẽre Jerusalẽne pa'ina, tseani romano paina isihuẽ. ¹⁸Isirena, jaohua'ipi si'aye yẽ'ẽ yo'ose'e seni asa tẽjini huani jẽoñe peoquẽna, etoñu'u cahuẽ. ¹⁹Cajẽna, judío paipi asani ẽsehuẽ. Ẽsejẽna, se'i'ẽ. Jaje pa'ito romano pai ẽjaẽre papi Césarpì yẽ'ẽ yo'ose'e asani ne de'huajaquẽ caquẽ, nuñerepa yẽ'ẽ paire sañope caye peoquẽta'a jaje cahuẽ. ²⁰Jaje pa'ina, mẽsarute soihuẽ, ñaquẽ coca caja'cohua'ini, yẽ'ẽ iye maca tseã cuañosiquẽpi quẽna me sã'i pa'iyẽ, mai Israel pai utejẽ pa'iyere cuasa do'ire.”

²¹Jaje caquẽna, iohua'ipi cahuẽ:

“Yẽquẽ mẽ'ẽre sañope cajẽ toyase'e ñama'cohua'i a'ẽ, Judea pa'icohua'i toya daose'e cui'ne jaropi do'ijẽrepa judío pai daisicohua'ijẽ mẽ'ẽre co'aye yo'oque api cayeje pa'ahuẽ'ẽ. ²²Jaje pa'ina, yẽquẽ asaye yẽyẽ, mẽ'ẽ cuasayere. Yẽquẽ ñno asajẽ pa'iyẽ, si'a huẽ'ña pa'icohua'ipi huajẽya'yere sañope cajẽna.”

²³Jaje cani ìti tsi'sija'a mu'se ca nõohuẽ ca nõosicohua'ipi jai pai tsi'sihuẽ, Pablo pẽani pa'i huẽ'ñana. Tsi'sirena, Pablopì nea huẽ'ña huẽosiquẽpi neatorepa quẽa tẽjipi ma'tẽmo pa'i te'te ayere, Maija'quẽre

quëacaicohua'li toyase'epi cui'ne Moisés cuãnese'epi con iñoquë quëapi, Jesús ayere care paji cajë sehuojajë caquë. ²⁴Jaje caquë quëaquëna, yecohua'ipi Pablo caye sehuoca'ë, yecohua'ipi sehuocaiye pahüë. ²⁵Jaje yo'ojë te'e cuasaye peoquëna, sai huëohüë. Sai huëojëna, Pablopi capi: “Maija'quë de'o joyopi nuñerepa capi, mësarü aipëre ite quëacaiquë Isaías yë'opoja'a ñeje:

²⁶ Sani quëajë'ë, ja daripë paire.

De'huarepa asanije asa ti'añe paja'cohua'li a'ë.

De'huarepa ñanije ña ti'añe paja'cohua'li a'ë.

²⁷ Iohua'li cuasajë pa'iyepi cara huesësico pa'li do'ire,

Cajonoaje ta'pise'ere hue'eyë.

Cui'ne ñaco caje sïose'ere hue'eyë, ñañe pañë.

Asayeje pajë, cui'ne jaje pa'iquë cuasajë asa ti'añe pajajë caquë nëina,

Cui'ne yë'ëna co'ye pajëna, yë'ëpi iohua'ire jujucaiyë pajaquë cajë jaje yo'oyë.

²⁸ Jaje pa'ina, yure iyere asajë'ë, iye Maija'quë huaso cocare judío pai peocohua'ina quëaye pa'iji. Jaohua'ita'a de'oye asacaija'cohua'li a'ë.”

²⁹ Jaje Pablo caquëna, judío paipi pëjjë sañope cajë saë'ë.

³⁰ Pablopi jaronä caya ometëcahuëa pëani paji'li, i pa'li huë'e do'li ipi saiquë. Jarore pa'li si'aohua'ire ite do'li saicohua'ire de'oye pëpaquë yo'opi.

³¹ Yo'oquë pa'li Maija'quë cuãne te'te ayere ca'raye peoyerepa quëaquë cui'ne Èjaë Jesucristo ayere ye'yapi, yecohua'ipi ti josa yo'oma'pëna.